

Els Pirineus

Les llistes dels cims de 3.000 m.
Evolució, criteris, polèmiques
i vigència entre els pirineïstes

Curs 2021-2022
Treball de Recerca de
Batxillerat

Lleida, desembre del 2021

Fotografia de portada: Massís de la Pica d'Estats des del Sotllo.

Els Pirineus

Les llistes dels cims de 3.000 m.

Evolució, criteris, polèmiques i vigència entre els pirineistes

IES Prat de la Riba

Curs 2021-2022

Treball de Recerca de Batxillerat

IES Prat de la Riba

IES
Prat de la Riba

Lleida, desembre del 2021

Als meus pares que m'han empès sempre a pujar més amunt!

Índex

Resums i paraules clau.....	9
Resum	9
Paraules clau	9
Resumen	10
Palabras clave	10
Abstract.....	11
Key words.....	11
Agraïments.....	13
1. Objectius, hipòtesi del treball i justificació.....	15
1.1. Objectius	15
1.2. Hipòtesi del treball.....	15
1.3. Justificació.....	16
2. Metodologia de treball	19
3. Introducció	21
3.1. Formació dels Pirineus.....	21
3.2. Flora i fauna dels Pirineus.....	22
3.2.1. Flora	22
3.2.2. Fauna.....	24
3.3. Les pràctiques esportives.....	25
3.3.1. El pirineisme.....	28
4. Què entenem per cims i com es mesuren.....	31
4.1. Com es mesuren els cims?	31
5. Primeres llistes dels tresmils	33
5.1. 1a llista 1834. Vicent Chausenque.....	33
5.2. 2a llista 1932. Lorenzo Almarza	34

5.3. 3a llista 1935. Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya	35
5.4. 4a llista 1968. Anuario de Montañeros de Aragón	36
5.5. 5a llista 1973. Salvador Morales	36
5.6. 6a i 7a llista 1976 i 1978. Juan María Feliu	36
5.7. 8a llista 1977. Manuel Cortés	37
5.8. 9a llista 1978. Sabino Echeandia.....	38
5.9. 10a llista 1980. Jacques Jolfre.....	38
5.10. 11a llista 1983. Joan Garcia.....	39
5.11. 12a llista 1983. Josep Silva	39
5.12. Llista de Salvador Acaso (1975) i Agrupación Montañeros de Bilbao (1980)	40
6. Les llistes de Feliu Izard	43
6.1. Els orígens de les seves llistes	43
6.2. Primera llista dels tresmil de Feliu Izard (3 primeres edicions)	44
6.3. 4a edició del llibre i actualització de la llista.....	46
6.4. 5a edició al núm. 84 del Butlletí de la Unió Excursionista de Sabadell i nova actualització	48
6.5. La troballa del Piolet de Juli Soler Santaló i la celebració dels 3.000 del Centre Excursionista de Lleida.....	50
6.7. Entrevista a Feliu Izard.....	52
7. Les llistes de Juan Buyse.....	59
7.1. Primera llista publicada a <i>Muntanya</i> el 1985	59
7.2. Segona llista publicada a <i>Pyrénées</i> el 1988.....	63
7.3. Primera i segona edició del llibre <i>Los tresmiles del Pirineo</i>	66
7.4. Primera edició del llibre traduïda al francès.....	69
7.5. Tercera, quarta i cinquena edició del llibre en castellà	69

8. Luis Alejos, continuador de la llista de Buyse?	75
8.1. Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles. 6 edicions	75
8.2. Entrevista a Luis Alejos	78
9. Els “Cazafantasmas”	83
9.1 Entrevista a Francisco Termenón.....	86
9.2. Entrevista a Carles Giné-Janer	92
10. La llista de Joan Ramon Segura	97
10.1. Entrevista a Joan Ramon Segura.....	99
11. Les lleidatanes dels tresmils	105
11.1. Entrevista a Magda Sales	106
11.2. Entrevista a Laura Castellarnau	108
12. Enquesta sobre les llistes dels tresmils. Plantejament i anàlisi	113
12.1. Plantejament.....	113
12.2. Anàlisi de les respostes.....	113
12.2.1. 1a pregunta. Nom i cognoms	113
12.2.2. 2a pregunta. Has acabat la llista dels tresmils del Pirineu o tens en projecte acabar-la? .	114
12.2.3. 3a pregunta. Amb quina edat vas començar a fer els 3.000?	115
12.2.4. 4a pregunta. Pertanys a algun Centre Excursionista o club de muntanya?	116
12.2.5. 5a pregunta. Què t’ha motivat a realitzar aquest projecte?	117
12.2.6. 6a pregunta. Quina llista has emprat o empres per completar tots els cims?.....	118
12.2.7. 7a pregunta. Què et va fer escollir una llista en concret?	123
12.2.8. 8a pregunta. Creus que hi ha llistes més vàlides que altres o que l’important és que cadascú agafi la que més li convenç?	124
12.2.9. 9a pregunta. Coneixies les diverses llistes quan et vas decantar per la que vas fer o estàs fent?.....	126
12.2.10. 10a pregunta. Saps com s’havia elaborat cada llista i els criteris que es van seguir en la seva confecció?	127

13. Conclusions.....	129
13.1. Conclusions de la hipòtesi	129
13.2. Conclusions del treball.....	129
13.3. Conclusions de l'enquesta	133
14. Bibliografia	137
14.1. Llibres.....	137
14.2. Articles de diari/prensa.....	137
14.3. Pàgines web especialitzades.....	138
14.4. Xarxes Socials.....	140
15. Índex de figures.....	141
Annex 1. Recull de premsa	143
Annex 2. Enquesta	151

Resums i paraules clau

Resum

Aquest treball, pretén fer una anàlisi de la història i evolució de les diverses llistes dels cims de més de tresmil metres del Pirineu. Saber com s'arriba a les utilitzades actualment, fixar quines són i fer-ne un estudi. Serà la primera vegada que es fa una recerca tan extensa sobre el tema, en què s'ha contactat amb els seus protagonistes i recopilat tota la informació necessària.

Mitjançant un exhaustiu buidat bibliogràfic sobre el tema, l'anàlisi de més d'un centenar d'entrades a Internet i una enquesta, que ha obtingut 101 respostes, seguirem el fil de les llistes més emprades, quina consideració tenen entre la comunitat muntanyenca i que els ha fet optar per una o altra opció.

Les conclusions que en traiem, seran que els cims dels Pirineus són relativament inexplorats fins al segle XIX. I que a partir del 1935 amb l'aparició de les primeres llistes s'inicia l'evolució d'aquestes amb més de quinze propostes per arribar a les contemporànies. L'aparició d'aquestes llistes serà un referent i element motivador entre la comunitat muntanyenca a l'hora de popularitzar el pirineisme i plantejant-se el repte d'assolir tots els tremils dels Pirineus.

Paraules clau

Pirineus, pirineisme, muntanyes, tresmils, tresmilisme

Resumen

Este trabajo pretende realizar un análisis de la historia y evolución de las diversas listas de las cumbres de más de tresmil metros del Pirineo. Saber cómo se llega a las utilizadas actualmente, fijar cuáles son y realizar un análisis. Será la primera vez que se hace una investigación tan extensa sobre el tema, en la que se ha contactado con sus protagonistas y recopilado toda la información necesaria.

Mediante un exhaustivo vaciado bibliográfico sobre el tema, el análisis de más de un centenar de entradas en Internet y una encuesta, que ha obtenido 101 respuestas, seguiremos el hilo de las listas más utilizadas, que consideración tienen entre la comunidad montañera y que les ha hecho optar por una u otra opción.

Las conclusiones que sacamos, serán que las cimas de los Pirineos son relativamente inexploradas hasta el siglo XIX. Y que a partir de 1935 con la aparición de las primeras listas se inicia la evolución de éstas con más de quince propuestas para llegar a las contemporáneas. La aparición de estas listas será un referente y elemento motivador entre la comunidad montañera a la hora de popularizar el pirineísmo y plantearse el reto de alcanzar todos los tremiles de los Pirineos.

Palabras clave

Pirineos, pirineísmo, montañas, tresmiles, tresmilismo

Abstract

This work aims to make an analysis of the history and evolution of the diverse lists of the peaks of more than three thousand meters in the Pyrenees. It intends to find out how to use the current ones, determine which ones are, and analyse them. It is the first time that such a wide research has been done on this subject, in which its protagonists have been contacted and gathered all the necessary information.

Through an exhaustive bibliography on the subject, the analysis of more than a hundred entries on the Internet and a survey, which has obtained 101 answers, we will follow the thread of the most used lists, what consideration they have among the mountain community and which has made them opt for one or the other option.

The conclusions we draw is that the peaks of the Pyrenees have been relatively unexplored until the 19th century. And from 1935 onwards, with the appearance of the first lists, the evolution of these began with more than fifteen proposals until we reach the contemporary ones. The appearance of these lists will be a model and a motivating element among the mountain community in popularizing the Pyrenean and the challenge of reaching all the Three-thousanders in the Pyrenees

Key words

Pyrenees, Pyrenean, mountains, Three-thousanders

Agraïments

Vull agrair, primer la paciència que ha tingut amb mi el tutor per comprendre tot el que li anava plantejant sobre un tema tan complex i tan desconegut del públic general. A Joan Ramon Segura, amic de la meva família i company de moltes aventures a qui només explicar-li que volia treballar sobre aquest tema em va començar a proposar temes i més temes a tractar. A Feliu Izard que m'acollí a casa seva ensenyant-me tot tipus de materials relacionats amb els 3.000 del seu arxiu. A Francisco Termenón que quan vaig començar a fer-li correus i més correus sobre els dubtes i puntualitzacions que volia fer-li em va respondre d'una manera ràpida, eficient i rigorosa, és veritablement una persona entesa en el tema que he tractat. A Luis Alejos que m'envià materials per iniciar les lectures del tema i m'ha continuat atenent tot i la seva ocupada vida. A Carles Giné pels contactes que m'ha proporcionat i la informació que m'ha aportat. A tots els qui han respost les 101 enquestes que he enviat i en especial a les lleidatanes dels tresmils, Magda Sales i Laura Castellarnau. També als membres del Centre Excursionista de Lleida, al Club Escalada i Muntanya Pardinyes i tants d'altres que allargaria molt aquesta llista d'agraïments. A tots, reconèixer-los el temps que m'han dedicat i sobretot l'afecte amb què m'han tractat.

I per acabar, a la meva família, pels consells que m'han donat durant l'elaboració d'aquest treball i per ensenyar-me a gaudir de la muntanya i compartir-la tots junts.

1. Objectius, hipòtesi del treball i justificació

1.1. Objectius

1. Conèixer l'origen de les llistes dels tres mils, el context natural on es desenvoluparan, i la seva evolució al llarg del temps, fins a arribar a les llistes dels anys 80-90.
2. Concretar de quina manera s'arriba a l'elaboració de les llistes contemporànies.
3. A partir de l'anàlisi de l'elaboració de les llistes contemporànies, saber si hi va haver col·laboració entre els líders i s'hagués pogut arribar a una llista consensuada, o pel contrari això no era possible.
4. Analitzar les repercussions que tindran les llistes una vegada fetes i distribuïdes, a través de publicacions de revistes o llibres, entre la comunitat muntanyenca.
5. Esbrinar què va motivar a Feliu Izard a confeccionar una llista, de quina manera ho va fer, amb qui hi treballà i quines repercussions tindrà entre la comunitat muntanyenca.
6. Esbrinar què va motivar a Juan Buyse a confeccionar una llista, de quina manera ho va fer, amb qui hi treballà i quines repercussions tindrà la seva proposta.
7. Saber, a partir del moment en què es reconeix la llista de Juan Buyse com a oficial, com evolucionaran les que la prendran com a base.
8. Esbrinar perquè tot i la fixació de les diferents llistes, encara hi ha noves propostes amb criteris diferents.
9. Saber, si davant del fet demostrat, que la llista oficial està desfasada, fora factible plantejar-ne una actualització a les diferents federacions i la UIAA.
10. Analitzar el tresmilisme femení i observar les seves fites.
11. Analitzar que representa per a cada esportista el plantejament i consecució de tots els tresmils.

1.2. Hipòtesi del treball

La hipòtesi d'aquest treball és que la llista més utilitzada pels muntanyencs, és la de Juan Buyse, reconeguda per diverses federacions de muntanya i per la UIAA (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme). D'altra banda, la llista de Juan Buyse,

actualitzada pels Cazafantasmas i publicada per Luis Alejos, també és popular i força emprada. Mentre que la de Feliu Izard és seguida al Centre Excursionista de Lleida i és poc coneguda fora d'aquest àmbit.

1.3. Justificació

Vaig pujar el meu primer cim a la motxilla del meu pare, era als Alps. Als 5 anys ja m'enfilava caminant al cim del Teide, el pic més alt de l'Estat espanyol i començava així a sumar cims en la meua particular llista dels 3.000. No serà fins els 6 anys que faré el meu primer tresmil del Pirineu, allà on cal trescar fort per pujar un cim alt com representa un 3.000, al Pirineu no hi ha remuntadors com als Alps i s'han de treballar des de la base. Va ser el Neovielle, en territori francès. I des de llavors no he parat de pujar muntanyes i algunes, és clar, són els 3.000 dels Pirineus.

Llegint documentació per fer aquesta recerca vaig trobar l'article de la Vanguardia on sortia fins i tot el meu nom. Va ser una sorpresa molt agradable perquè no sabia pas que fins i tot hagués sortit en un diari el dia que vam acompanyar a Lluís Garrofé, que precisament acabava la seva llista de tots els 3.000 del Pirineu, i com mana la tradició, una collada del Centre Excursionista de Lleida el vam acompanyar fins a dalt, al cim del Mulleres vam fer una festa que va marcar-me per sempre.

Perquè havíem anat tanta gent allà dalt a acompanyar aquell padrí de 81 anys? Quina era la dèria que l'havia portat a fer tots els 3.000 del Pirineu en pocs anys? Què era aquella llista que repartien amb els noms de tots els 3.000 que havia fet un tal Feliu Izard?

Anys més tard vaig anar descobrint que hi havia diferents llistes dels cims de 3.000 del Pirineus i que no tothom seguia les mateixes. Quan s'havien fet? Qui les havia fet? Quins criteris seguien les diferents llistes i perquè eren diferents. Això em cridava molt l'atenció i al final va provocar que m'acabés decidint per aquest tema en el Treball de Recerca de Batxillerat. Des del primer moment vaig veure que el tema podia ser complex, però cada vegada que ho explicava a algun muntanyenc se li encenien els ulls i al final això em va animar a escollir-lo.

He fet un petit recull de premsa a l'annex 1, que a més d'il·lustrar ja tot el desgavell que pot comportar l'existència de diferents llistes també dona una idea sobre les polèmiques existents sobre cadascuna. Sense anar més lluny en l'entrada del tuït publicat el 10 d'agost del 2020 per anunciar la primera lleidatana que assolía els 217 tresmils del Pirineu ja topem amb la polèmica que quina llista ha seguit. Hi ha, fins i tot una entrada afirma que no hi ha cap llista oficial. Com pots ser que hi hagi encara discussions d'aquest tipus, si la IUAA (International Climbing and Mountaineering Federation) va acceptar com a oficial la de 212 cims elaborada per Juan Buyse i el seu equip de col·laboradors?

Per saber com s'arriba fins aquí caldrà conèixer com ha anat tot l'entrellat de les llistes i com s'han elaborat. A això ens dedicarem en els propers apartats.

2. Metodologia de treball

Per poder abordar aquest tema vaig començar a:

- **Recollir informació a partir de les fonts que creia més autoritzades.** Per a això vaig contactar amb Feliu Izard autor d'una de les llistes, Luis Alejos, integrant de l'equip de col·laboradors de Juan Buyse, coautor del llibre *Los tresmiles del Pirineo* i autor de *Pirineos. Guía de los 3000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles*, Francisco Termenón, principal autor del blog Cazafantasmas del Pirineo, Juan Carlos Borrego, topògraf de l'editorial especialitzada en cartografia Editorial Piolet, Joan Ramon Segura, membre del Centre Excursionista de Lleida (CEL) autor de més de 15 llibres de muntanya i mapes, a més d'haver ascendit tots els 3.000 de la llista del Centre i, finalment, Carles Giné-Janer també del CEL, integrant de l'equip dels Cazafasmas i que també ha ascendit tots els cims d'ambdues llistes la de Juan Buyse i Feliu Izard.
- **Una vegada recollida gran part de la informació vaig acotar el tema**, ja que vaig començar a veure la gran quantitat de ramificacions que prenia i les grans polèmiques que havia generat aquest complex tema, que encara avui són vives.
- Després d'haver fet unes **introduccions relacionades amb la formació geològica, la flora i la fauna, els esports que s'hi practiquen**. Vaig entrar a analitzar **com es mesuraven els cims**. Per després ja passar a **les llistes a través de la història**, tema que podia donar per a tres treballs més, ho vaig sintetitzar de forma que no s'allargués gaire, però que es pogués entendre pel públic general, per explicar **com havien evolucionat les diferents llistes**, per al final ja entrar en les **propostes actuals del Feliu Izard**, el llibre de **Juan Buyse i Luis Alejos**, la del **blog dels Cazafantasmas** i la de **Joan Ramon Segura**. Al blog dels Cazafantasmas les recullen totes i vaig estirar d'aquest fil. Em vaig centrar més concretament, després de l'evolució històrica, en les propostes de Feliu Izard i Juan Buyse (aquesta darrera actualitzada pels Cazafantasmas i per Luis Alejos) ja que són les que han prevalgut fins l'actualitat i són les més acceptades.
- Una vegada havia treballat tots aquests extensos materials vaig **contactar de nou amb tots aquests autors** per contrastar les informacions que havia llegit o els dubtes (que no eren pocs) que m'havien sorgit. I els vaig fer **una entrevista personalitzada** amb

els aspectes més destacats que volia fixar de les seves aportacions. També vaig voler **entrevistar dos dones** que van ser protagonistes de la història dels tresmils en un moment contret, per homenatjar-les i aportar la visió femenina a un repte que semblava reservat per a homes.

- El darrer pas va ser **elaborar una enquesta i analitzar-ne les respostes**. Aquestes aportarien més informació sobre l'acceptació de les llistes, les decisions que havien pres els qui les havien seguit a l'hora de completar-les i si coneixien els criteris de les diferents llistes. Vaig replegar 101 respostes després d'haver-les distribuït per les persones que havien acabat tots els tresmils del Centre Excursionista de Lleida, el Club Escalada i Muntanya Pardinyes, amics muntanyencs i en dos fòrums de "tots els 3.000 del Pirineu", un de Facebook i un altre d'Instagram.
- A partir d'aquí serà com es generaran les **conclusions del treball**.
- El darrer pas va ser elaborar la **bibliografia** que recollís els materials consultats i uns **annexos** amb un petit recull de notícies sobre els 3.000, que pot ajudar a entendre el tema de forma ràpida i amb la documentació emprada en l'enquesta.

3. Introducció

Els Pirineus els formen una serralada muntanyenca situada al nord de la Península Ibèrica, situada políticament entre Espanya, Andorra i França. S'estenen al llarg de 415 km, des del mar Mediterrani (Cap de Creus) a l'Est, fins al mar Cantàbric (Golf de Biscaia) a l'Oest. En la seva part central té una amplària d'uns 150 km.

Les característiques geològiques més acusades són la dissimetria dels vessants en el sentit transversal, és a dir que el seu pendent és molt més accentuat en el vessant nord que en el sud, i la dissimetria en el sentit longitudinal: descendeix suaument cap al Cantàbric i de forma més abrupta cap al Mediterrani.

Quant als rius i les seves conques fluvials, al nord trobem els rius Adur, Garona, Nivelles, Tec, Têt, Aglí i Aude. I al sud, els rius Bidasoa, Aragó-Subordán, Aragó, Gállego, Llaurea, Cinca, Ésera, Noguera Ribagorçana, Noguera Pallaresa, Valira, Segre, Ter, Llobregat, Muga i Fluvià.

3.1. Formació dels Pirineus

Els materials que conformen els Pirineus són, en la meitat oriental, la seva major part granit i gneis. A la meitat occidental hi predomina la pedra calcària en la part inferior dels vessants i el granit en els cims. Per entendre la formació dels Pirineus hem de centrar-nos en l'era Terciària però també cal comentar que es dedueix que a la fi de l'era Primària i principis de la Secundària ja existien. Amb el pas del temps, el Pirineu i la seva història geològica aniran patint de forma successiva diferents enfonsaments i aixecaments, tot això acompanyat d'invasions i regressions de mars i oceans fins a la mencionada era Terciària en la qual es produeix l'orogènesi alpina, és a dir, l'era en què es produeixen els moviments de les plaques tectòniques que provocaran el plegament i sorgiment. En aquesta orogènesi va estar implicada la placa africana, l'Índia i la petita placa de Cimmèria les quals van xocar contra Euràsia, més concretament, del xoc entre les plaques d'Iberia i Euràsia va sorgir l'aparició de la serralada pirinenca. Aquest xoc va ser produït per un moviment convergent, el qual es caracteritza per ser un moviment d'aproximació entre

plaques, en el qual obliga a una de les plaques (la més densa) a introduir-se sota l'altra en un procés que es denomina subducció. Una vegada finalitza el procés de subducció i per tant es completa la desaparició de la litosfera oceànica es produeix la col·lisió continental, moment en què les dues masses continentals cavalquen una sobre una altra, ja que l'escorça continental és poc densa per subduir. Aquest fenomen provoca que el matèria es plegui i formi la serralada amb el material provinent de l'acumulació, fractura de tots els sediments que, anteriorment, estaven en la zona oceànica, els quals primer es van acumular a l'oceà, i després van emergir quan aquest va reduir la seva grandària.

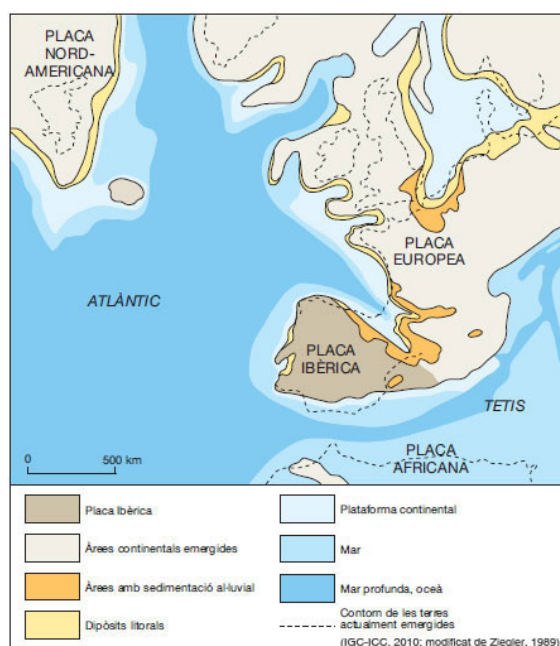

Figura 1. Restitució de la Placa Ibèrica fa 65 Ma, a finals del Cretaci i principis del Paleogen.

3.2. Flora i fauna dels Pirineus

3.2.1. Flora

La flora dels Pirineus es compon per més de 4.500 espècies, de les quals unes 160 són endèmiques. Pel que fa als arbres, cal esmentar el pi (*pinus uncinata*) a gran altitud (nivell subalpi), faigs (*Fagus sylvatica*) i avets (*Abies alba*) a mitja muntanya (nivell muntanyenc), i alzines i castanyers al peu de muntanya (nivell tossalenc).

La influència mediterrània fa que el Pirineu oriental i vessant sud, més assolellat, tingui una composició florística diferent de la resta de la serralada. L'orientació d'oest-est de la serralada fa que un gran nombre d'espècies que eren presents al nord d'aquesta regió durant l'era Terciària hagin desaparegut a causa del fred de la darrera gran glaciació, aquestes es trobaran en zones de més baixa latitud, més clementes que l'alta muntanya pirinenca

Figura 2. Exemplar de *Dianthus monspessulanus*.

El clima és el que més decideix la flora del Pirineu. A la zona de l'atlàntic, és a dir el nord i l'extrem occidental, hi ha prats verds alternant amb boscos d'alzina de fulla caduca a la vall i a peu de muntanya, i fagedes i pinars a mitja muntanya. El límit superior de la forest se situa entre els 2.000 i 2.500 m (pins), que són rellevats per landes subalpines (*erica*, *rhododendron*) per sota de 2.500 a 3.000 m, on hi ha pedreres, zones nevades i petites glaceres.

La mitja muntanya del vessant sud, el més sec, presenta una vegetació típicament mediterrània: garriga, forests de faigs verds, pins negres, pins silvestres. Les valls més altes destaquen prats verdosos, fagedes, avets i pins silvestres. A la part més alta no hi hauria gaire diferència amb la del vessant nord si no fos per la predominança de terres

calcàries que s'imposa al clima i abaixa el límit vegetal. Per fi, a l'extrem oriental les pluges torrencials del mediterrani, combinat amb la sequera estival, donen lloc a grans fagedes.

Convindria destacar la Selva d'Irati, considerada la fageda més gran d'Europa i la massa boscosa més gran dels Pirineus.

3.2.2. Fauna

El Pirineu és un territori extens i amb diverses zones climàtiques, cosa que fa que la fauna sigui molt variada segons cada zona. Hi ha gairebé 200 espècies d'animals que hi viuen, 42 de les quals són de mamífers. Al País Basc, el *Potok* o cavall pirinenc hi és simbòlic. Mentrestant, a gran part del Pirineu central, l'os bru (*Ursus arctos*) és l'animal més emblemàtic, malgrat els pocs exemplars existents. D'altres espècies típiques, però no exclusives del Pirineu són: el xoriguer gros (*Falco tinnunculus*), la marmota alpina (*Marmota*), el senglar (*Sus scrofa*), l'isard (*Rupicapra*), el llop (*Canis lupus*), el cérvol (*Cervidae*), el linx (*Lynx*), les àguiles (*Aquilinae*), els falcons (*Falconidae*), etc. Algunes espècies endèmiques ja s'han extingit, com la cabra pirinenca (*Capra pyrenaica*) o ibex (*Capra ibex*), extinta misteriosament entre el 1998 i el 2001.

Algunes espècies, com l'os bru, caçat gairebé fins a l'extinció a la dècada de 1990, a partir del 1996 es va començar a reintroduir-se amb ossos provinents d'Eslovènia. Ja podem observar la seva tímida presència a la Vall d'Aran i Andorra. Algunes espècies gairebé desaparegudes han reviscolat, com l'isard, que al principi del segle XIX era al llindar de l'extinció i que ara té 45.000 exemplars.

Entre les aus, el rei indiscutible és el trençalòs (*Gypaetus barbatus*), extingit a quasi tot Europa i del qual s'estima que n'hi ha entre 500 i 600. D'altres ocells del Pirineu són l'àguila reial (*Aquila chrysaetos*), l'abellaire (*Perninae*), el milà reial (*Milvus milvus*), el milà negre (*Milvus migrans*), el falcó (*Falconidae*), el xoriguer gros (*Falco tinnunculus*) o el raríssim mussol pirinenc (*Aegolius funereus*), a més del voltor comú (*Gyps fulvus*), l'aufrany (*Neophron percnopterus*) i, més recentment, el voltor negre (*Aegyptius monachus*). També el gall fer (*Tetrao urogallus*), en clar perill d'extinció al vessant sud (4

mascles a Navarra, 75 a l'Aragó i uns 450 a Catalunya) i en canvi molt present al nord (vora 3.500 mascles). A l'alta muntanya viu una de les joies pirinenques, la perdiu blanca (*Lagopus muta*), amb 700 parelles.

Fauna endèmica dels Pirineus són el llargardaix pirinenc (*Lacerta agilis*), l'escurçó pirinenc (*Vipera aspis*), el tritó pirinenc (*Calotriton asper*), el talpó pirinenc (*Calotriton asper*), l'almesquera (*Galemys pyrenaicus*), la vaca pirinenca (*Bos taurus*), la vaca bruna dels Pirineus (*Bos taurus*), el gos de muntanya dels Pirineus (*Canis familiaris*).

Figura 3. Exemplar d'Isard.

3.3. Les pràctiques esportives

El Pirineu es un espai natural amb una varietat i possibilitat esportiva molt important dins del territori català. Tant a l'estiu com a l'hivern està ple d'esportistes que gaudeixen de l'esport a l'aire lliure i de la natura. Els seus paisatges, enamoren a milers de persones durant tot l'any i hi arriba gent d'arreu del món per practicar esports en aquets paratges.

Durant l'estiu les activitats que predominen són majoritàriament a peu com el **trail running**, esport molt practicat darrerament perquè ha incorporat el córrer per circuits marcats específicament o pels corriols ja existents, en un marc completament diferents que els circuits urbans. En la modalitat pedestre el **senderisme** també compta amb molts

adeptes ja que permet adaptar els diferents nivells i distàncies als diferents públics, des del familiar a els trescadors més intrèpits que faran els diferents GR (rutes de gran recorregut) com el 10 i 11 que creuen la serralada de punta a punta, el 10 per la zona francesa i l'11 per la zona espanyola. Des de les diferents administracions i patronats de turisme s'han fet molts esforços per marcar una xarxa de camins i senders que orientin en la pràctica d'aquest popular esport.

Pujant un graó més en la dificultat i la resistència també trobem **l'alpinisme** entre l'oferta dels Pirineus. La serralada compta amb infinitat de cims, des del més assequibles i suaus als més agrestes i exigents que requeriran bona forma física i pràctica de l'escalada per assolir les vies més complicades.

Gràcies a l'existència de grans parets i muntanyes escarpades també trobarem força oferta en l'àmbit de **l'escalada** en roca o en bloc, on la província de Lleida i Tarragona són famoses per les seves vies d'alt prestigi que atreuen prestigiosos escaladors de tot el món per obrir noves vies de les parets del Congost de Montrebei i en cims del Pirineu, o les escalades de grau d'alta dificultat de Siurana i Margalef, entre d'altres.

Un altre esport que també aprofita els camins i pistes i que té diverses modalitats és la **BTT**, que pot adaptar-se a diferents terrenys com la **trail**, en zones mixtes i la de **descens** que ja està agafant força embranzida amb l'oferta que les estacions d'esquí fan amb l'ús dels remuntadors per pujar les bicicletes i circuits ben preparats per fer salts i acrobàcies. No podem obviar la **bicicleta de carretera** que aprofita la gran existència de ports de muntanya i descensos vertiginosos per la seva pràctica. La més recent modalitat a arribar ha estat l'e-bike, **bicicletes elèctriques**, normalment per fer BTT que estant tenint molta acceptació, ja que permet enfrontar-se a grans desnivells sense haver de tenir l'exigent forma física necessària per a fer aquestes activitats.

Per acabar amb l'oferta d'esports que transcorren per camins tenim els que s'hi realitzen amb animals com el **mushing** i **l'equitació**.

Aprofitant els rius i barrancs trobem activitats aquàtiques com el **ràfting**, **piragüisme**, **l'hidrotrineu**, el **descens de barrancs** o el **trekking aquàtic**, entre molts d'altres. Aquestes activitats, són ideals per gaudir en família o amics, tot i que hi ha diferents dificultats i riscos que cal valorar a l'hora de fer-les.

En l'àmbit dels esports aeris hi ha escoles i espais per practicar el **parapent**, **l'ala delta**, vol amb **ultrallegers**, i si ho volem considerar un esport, també hi ha molta oferta de fins i tot vols panoràmics en helicòpter i en globus aerostàtic.

A l'hivern l'aparició de les neus a les cotes altes de les muntanyes fa canviar les activitats, mentre a les parts baixes es podrà seguir fent senderisme o BTT a les parts altes el que predomina és **l'esquí**, que a més ha estat un dinamitzador de l'economia de les zones de muntanya en una època que anteriorment restaven aïllades per la manca d'infraestructures i carreteres en condicions. Durant els anys 60 a 90 es van fer pistes **d'esquí alpí** per les serralades que gaudien de més innivació. Hi ha una àmplia oferta de pistes a banda i banda dels Pirineus, tot i que darrerament amb el canvi climàtic les precipitacions de neu tendeixen a escassejar i han fet perillar unes infraestructures força cares de mantenir. També hi ha força oferta en **esquí de fons** des de la Cerdanya fins al Pirineu Navarrés hi ha petites instal·lacions que ofereixen una gran oferta d'aquesta modalitat d'esquí, tot i que com hem dit l'escassetat de precipitacions també està afectant-la, ja que, a diferència de l'esquí alpí, no resulta rendible de fabricar neu artificial per aquestes petites pistes. La darrera modalitat que compta amb cada dia més adeptes és **l'esquí fora pistes i el de travessa**, en què els esquiadors ajudats de pells de foca poden ascendir als cims pels seus propis mitjans i baixar per zones no marcades com a pistes.

L'equivalent al senderisme en esports d'hivern vindria a ser la pràctica de caminades amb **raquetes de neu**, cada cop més populars entre el públic que no es decanta per l'esquí i que vol gaudir dels paratges nevats a l'hivern.

Aquest són a grans trets els esports que s'hi poden practicar, hem de tenir en compte que els Pirineus tenen diferents orografies que d'acord amb les seves característiques faran que siguin el lloc idoni per la pràctica de cada modalitat, però el predomini de zones

de muntanya, penya-segats, rius i barrancs, unit a grans planes en alçada faran que l'oferta sigui força àmplia.

Figura 4: Muntanyencs ascendint al cim de la Munia.

3.3.1. El pirineisme

Hem anomenat l'alpinisme en el marc dels esports que es realitzen per mitjans pedestres s'ha parlat també de **pirineisme** fent referència a pujar i baixar cims pel Pirineu, ja que la paraula alpinisme té el seu origen als Alps, bressol dels esports de muntanya, i si parlem dels Pirineus la paraula que ho vindria a substituir seria la de pirineisme i pirineistes per als que pugen muntanyes en aquest medi, si anem al diccionari de l'IEC de pirineisme ens en dona aquesta definició: Pràctica de l'excursionisme als Pirineus amb finalitats culturals i científiques. I de pirineista: Persona que practica el pirineisme. Mentre que d'alpinisme en diu: Esport que consisteix a fer ascensions a muntanyes elevades. Segurament en termes lingüístics no aniran tan lluny com per aclarir si fer alta muntanya als Pirineus és alpinisme o pirineisme. Ho deixarem aquí a tall d'apunt i d'anècdota. Donat el caràcter introductori d'aquest apartat no m'he allargat en la descripció de cada esport i les seves característiques, però quant al pirineisme voldria dir que en l'afany que els esportistes més exigents han anat traçant va aparèixer una modalitat que, posats a innovar en els

termes, se'n diu tresmilisme, i que consisteix a pujar els cims de més de 3.000 metres dels Pirineus. I perquè aquests i no altres... perquè aquests són els més alts i en teoria més difícils i exigents de la serralada. D'aquí partirà l'intens debat que ha donat peu a aquest treball de quins són els cims que cal pujar per haver-los completat tots. Els famós debat de les llistes dels tresmils del Pirineu.

4. Què entenem per cims i com es mesuren

Si anem a la definició que en dona l'Institut d'Estudis Catalans al seu diccionari seria: **1 1** m. [GL] [LC] Punt més elevat d'una cosa. *El cim d'una muntanya. El cim d'un campanar.*
1 2 m. [GL] [LC] Punt més elevat d'una muntanya. *Els cims més alts de Catalunya són encara coberts de neu.*

4.1. Com es mesuren els cims?

Anem a fer un ràpid repàs a les diferents maneres de mesurar els cims a través de la història perquè aquest aspecte serà molt important a l'hora d'incloure o treure cims de les llistes dels tresmils, per la nova mesura que prenen a cada nova medicació. De fet hem vist com el mateix equip de Buyse va tenir mancances tècniques en aquest aspecte per poder acabar la feina que està fent ara el grup dels Cazafantasmas amb els GPS d'última generació basant-se en la norma dels 10 metres de prominència entre un cim i l'altre.

Per fer una síntesi a la manera que s'han mesurat els cims descriurem els tres mètodes més emprats.

Baròmetre: A l'antiguitat, s'utilitzava un mètode de deducció basant-se en la pressió atmosfèrica. Justament el que es feia servir era un baròmetre, per mesurar la pressió existent a determinada altura. La pressió serà menor al cim d'una muntanya, i més gran a la base, per la qual cosa a mesura que es puja a la muntanya, es redueix la pressió, i d'aquestes mesures, es realitzaven els càlculs per establir l'alçada aproximada de les muntanyes.

Teodolit: Aquest és un instrument utilitzat pels topògrafs, i constitueix un mètode més precís per a mesurar l'alçada de grans estructures o de muntanyes. Mirant a través del teodolit cap al cim d'una muntanya, podeu establir l'angle d'elevació des del punt ubicat. Prenent això com a referència, es poden aplicar fórmules trigonomètriques per establir l'alçada en funció del triangle que es forma entre la base de la muntanya, el cim, i el punt en què s'ha ubicat el teodolit.

GPS: Els sistemes de Geoposicionament Satelital (GPS) utilitzen el mateix principi de triangulació d'un teodolit, però en lloc d'establir punts aleatoris sobre la terra, es pot recolzar amb un satèl·lit en òrbita per establir la distància existent entre diferents punts.

D'aquesta manera, l'establiment de punts de referència per al càlcul dels angles, i en funció d'aquests angles l'alçada d'una muntanya, es pot fer de manera més exacta i més ràpida.

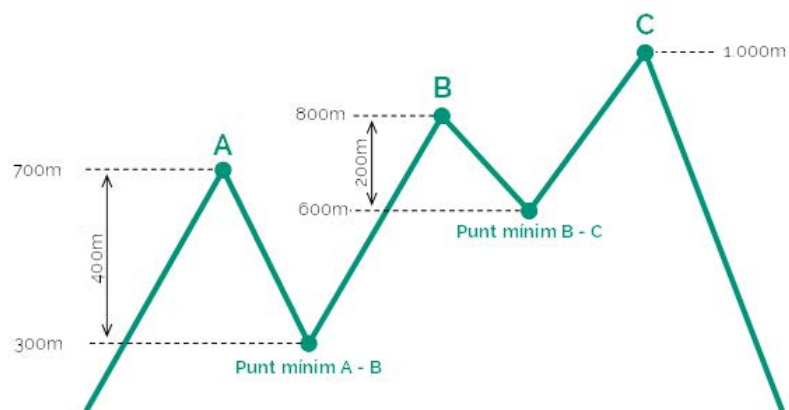

Figura 5: Explicació del concepte de prominència entre cims.

5. Primeres llistes dels tresmils

En aquest apartat anirem a conèixer les primeres llistes publicades dels tresmils. En el llibre de Juan Buyse *Los tresmiles de los Pirineos* analitza les llistes dels 3.000 que han precedit el seu treball, aquestes llistes han estat també citades en el llibret de Feliu Izard i objecte d'estudi d'una forma extensa i rigorosa per Francisco Termenón, al blog dels Cazafantasmas. Les analitzarem aquí d'una forma sintètica per no allargar-nos excessivament en aquest apartat. Tot i la importància que té per poder saber com s'arriba a la llista oficial de Juan Buyse del 1995, a la proposta de Feliu Izard i en definitiva a totes les llistes existents avui dia que prenen les precedents com a base.

Segons relata Juan Buyse al seu llibre de *Los tresmiles de los Pirineo* ens és impossible saber si va haver llistes dels 3.000 abans de les que podem documentar perquè no van ser publicades, ja el pioner del pirineisme Henry Russell que va proposar constituir el Club dels Isards pels qui haguessin conquerit cims de més de 3.000 m però no en tenim la llista, ens haurem de limitar doncs, a les que van veure la llum i es publicaren en algun llibre, butlletí o revista. Francisco Termenón va una mica més enllà, té una llista de llistes! De les publicades en recull les dades al blog i té apuntades les que mai s'han publicat per una raó o altra però que han existit, les fonts d'on han partit i fins i tot si té autorització per fer-les públiques.

Anem ara a analitzar-les de forma cronològica, cercant saber qui les va fer, com i quants cims recollia.

5.1. 1a llista 1834. Vicent Chausenque

El 1834 publicava una extensa obra sobre la totalitat dels Pirineus. Aquest personatge durant la primera meitat del segle XIX, influït per Ramond, realitza una metòdica exploració pels pirineus francesos amb algunes incursions en territori espanyol. El 1854 en farà una actualització dels seus estudis i els publicarà en dos volums sota el títol *Les Pyrénées ou voyages pédestres dans toutes les Régions de ces montagnes depuis l'Océan jusqu'à la Méditerranée*. Chausenque no realitza cap llista exhaustiva dels 3.000 però sí

fa, en un dels apèndixs de la seva obra, una relació de cims, pobles, collades... en aquest llista sí hi destaquen uns quants 3.000. És, per tant una excel·lent recopilació del que havia trobat en treballs existents fins al moment en aquesta matèria. D'aquesta llista en traurem una clara conclusió del que se sabia fins a aquell moment, i si realment hi hagués interès a seguir-ne una d'aquella època seria aquesta. Les dades més exhaustives, quant a mesures les extreu de Peytier i altres mapes militars, mesuratges que a més que serviran de base per fer el Mapa de l'Estat Major Francès. Per tant, els inicis de les primeres llistes ja provenen d'aquest ànim de fixar el més exhaustivament possible els diferents accidents geogràfics, en definitiva volen fixar de manera sumària el que hi ha al territori estudiat, els Pirineus.

Figura 6: Gravats amb els noms dels cims identificats.

5.2. 2a llista 1932. Lorenzo Almarza

L'autor de la segona llista o primera segons ho valorem, serà Lorenzo Almarza, i es publicarà a la revista *Aragón*, núm. 81 al juny del 1932. I encara tornarà a ser publicada el 1968, fet del qual es fa ressò Buyse amb estranyesa, perquè li semblen uns noms antics i amb mesures força dispars. El que no sabrà Buyse és que aquesta llista del 1968 és el mateix que el que es publicà el 1932. És de destacar d'aquesta, publicada com a tal i amb intenció real ja de ser una relació de tresmils, que anirà associat a una mena de repte que el mateix Lorenzo estableix, que consistirà en donar un premi a qui pugui abans tots els cims de 3.000 d'Aragó, s'estableix una puntuació per cada cim segons l'alçada i les condicions en què s'ha realitzat.

Amb tot, la llista només recull els cims del territori aragonès i alguns propers situats a França i Catalunya. I ja en paraules seves reconeix que aquesta llista és susceptible de ser completada i millorada, justifica que ell ha extret les dades de les millors fonts de què es podia documentar, però que probablement pot ser més completa. Observem, doncs, que des de la que podria ser considerada primera llista ja hi ha aquesta prudència a l'hora de reconèixer que pots contenir errors o omissions importants. En aquest llista, hi figuren 57 cims.

5.3. 3a llista 1935. Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya

Aquest llista es publicarà per la Unió Excursionista de Catalunya al juny de 1935 en una revista dedicada íntegrament als 3.000 dels Pirineus. Buyse al seu llibre la defineix com la primera de què es té notícia. Com podem veure no ho serà. Però a més, és que no pot considerar-se ni una llista en si, ja que els tresmil de Catalunya quedaran reduïts a 5, i en el total se n'anomenen 39. Si ho comparem amb el llista de 57 dels pics aragonesos ja veurem que aquest catàleg no pretén ser exhaustiu, ja diu que "es tracta de muntanyes de 3.000 que poden ser ascendides al Pirineu". Un altre aspecte a remarcar és que a més del nom i l'alçada parlarà de les rutes normals i horaris, per tant ja sembla que té una intenció de ser una mena de guia de muntanya emprada per fer les ascensions.

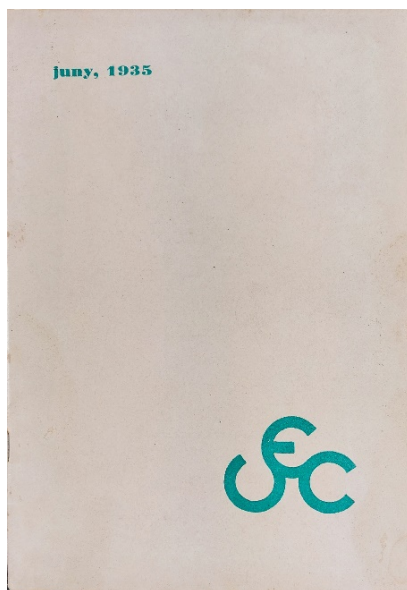

Figura 7: Coberta del Butlletí de l'UEC, del juny del 1935.

5.4. 4a llista 1968. Anuario de Montañeros de Aragón

Com hem anomenat en parlar del llista de Lorenzo Almarza, es va publicar a la revista *Aragón*, al número 81, del juny del 1932, el tornaran a publicar al núm. 4 de *Montañeros de Aragón* el 1968. No és d'estranyar, doncs, que Buyse en tenir constància d'aquesta llista digui que “no és difícil imaginar els molts interrogants que plantejarà al lector en veure tants disbarats”. Per tant, tot i que li dona validesa, aquest a “nova” llista no serà altra cosa que el publicat anteriorment i que ja a les alçades de 1968 havia estat superada àmpliament en els se sabia de les alçades i noms.

5.5. 5a llista 1973. Salvador Morales

Aquesta llista, igual que el de Lorenzo Almarza només se cenyirà als 3.000 aragonesos i es va publicar al butlletí núm. 22 de *Montañeros de Aragón*, en un article titulat “92 ‘tresmiles’ aragoneses”. Sembla que les fonts d'aquesta llista són els mapes de l'Alpina que es començaren a publicar a partir del 1946 i concretament recullen els de la zona de Maladeta-Aneto que era el que comprenia la zona dels tresmils. Tot i que Morales afirma que la seva proposta parteix del seu reconeixement del terreny. Com a novetat en aquesta aportació els 92 cims estan ja agrupats per massissos o valls.

5.6. 6a i 7a llista 1976 i 1978. Juan María Feliu

Integrant d'una família de muntanyencs navarresos, Juan María Feliu farà el 1975 una llista de 110 cims en el primer llibre publicat el 1975, que ampliarà el 1978 en cinc més en la segona edició. L'interessant i més nou d'aquesta llista és que recull els cims de tota la cordillera, no només les d'una àrea concreta com havien fet les precedents. Els cims estan organitzats en tres sectors occidental, central i oriental, a més dels cims s'indiquen els massissos corresponents, les poblacions pròximes i autors i dates de les primeres ascensions. La primera versió s'imprimí a Saint Jean de Luz per tant podem dir que serà primera llista com tal d'origen francès. La segona ja s'imprimirà a Pamplona sota l'auspici del Club Deportivo Navarra.

A Juan María també se li ha d'atribuir aquesta visió general de tota la serralada, potser pel fet de residir a França tindrà aquesta visió més panoràmica que no havien tingut els autors de les llistes precedents. A partir d'aquella aportació la resta seran de tot el Pirineu i no d'àrees concretes.

Figura 8: Portada del llibre de Juan María Feliu.

5.7. 8a llista 1977. Manuel Cortés

Entre els dos opuscles editats de Juan María Feliu, trobem sense cap relació amb aquests, una proposta publicada al *Butlletí del Centre Excursionista de Lleida*, de novembre del 1977, sota el títol "Els tresmils del Pirineu". En aquest recull Manel Cortés, membre erudit i de reconeguda trajectòria del Centre Excursionista de Lleida, fa una relació de "cims principals i els de segona fila" que tenen prou personalitat per haver merescut un nom. Aquest és el seu criteri i el cert és que ell parteix de documentació concreta com la cartografia existent fins a aquell moment, principalment els mapes de l'Editorial Alpina, mapes topogràfics de l'ING espanyol i de les guies Ollivier per al territori francès, tot i que a través d'alguns errors es podrà deduir que no va consultar la cartografia oficial francesa. El número total de cims de la seva llista serà 122 el que va fent augmentar anteriors propostes.

5.8. 9a llista 1978. Sabino Echeandia

Amb l'objectiu d'assenyalar objectius als muntanyencs vers les alçades més altes, a la revista *Pyrenaica*, al número doble 112-113, del 1978, arribarà una aportació feta des del País Basc, Sabino conforma la seva llista a partir dels mapes de l'Editorial Alpina, que ja a hores d'ara ja cobreix la totalitat de la cordillera dels Pirineus, pels 3.000 francesos no emprarà els mapes de l'Alpina, tot i que no se sap d'on va extreure's els cims del vessant nord. Altres cims sí sabem que s'extreuen d'una guia de Centre Excursionista de Catalunya del Posets-Maladeta i d'una traducció de la guia de R. Ollivier. El total de cims es queda en 125, xifra propera a les coetànies.

5.9. 10a llista 1980. Jacques Jolfre

Aquest conegut espeleòleg i pirineista francès farà la primera aportació pública francesa a les llistes dels 3.000, es té notícies d'una llista de Baudrimont, però que no arribà a publicar-se. La de Jacques es publicarà a *Revue Pyreneenne* 6a serie, del 10 del juny del 1980, pàg. 8 i 9. En aquesta decideix comptabilitzar només aquells cims que tinguin nom i no tindrà en compte els cims que no en tenen, criteri semblant a les llistes que el precedeixen. L'aportació principal és que separa els cims per la importància que tenen, serà el primer en fer-ho, d'aquesta manera distingeix els veritables cims de la resta. Ell mateix afirma que l'estimació és estrictament personal i que si bé els criteris semblen clars i fàcils d'aplicar una vegada examinada la realitat esdevé un veritable trencaclosques. Les altituds les obtindrà dels mapes de l'IGN francès o de les guies Ollivier, a més de mapes espanyols i la guia Ledormeur.

És de destacar que el mateix Jolfre participarà en el projecte de l'equip de tresmils de Buyse i per tant contribuirà a la confecció de la de Buyse. Encara publicarà un altre llibre dedicat als 3.000 el 1991 però es tracta més aviat d'una obra de fotografies que una llista, sí apareixeran, en aquesta publicació, les 11 zones establertes per Buyse, encara que només anomena els principals cims i no seguirà ni la seva pròpia llista.

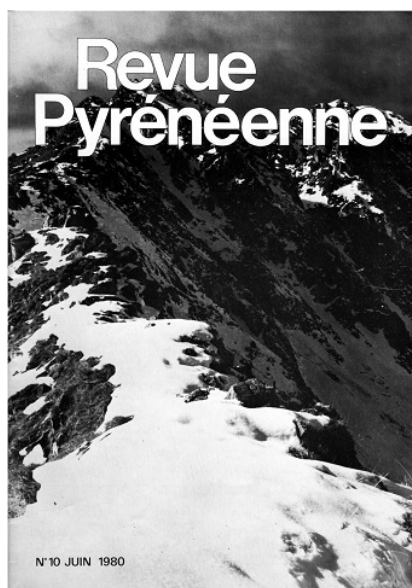

Figura 9: Portada de la revista *Revue Pyreneenne*.

5.10. 11a llista 1983. Joan Garcia

Aquest soci del Club Excursionista Pirenaic de Barcelona, publicarà als butlletins núm. 296, 297, 298 i 299 de l'entitat la seva relació de 3.000, aquest cop fruit de la seva activitat muntanyenca. En cinc anys, des de l'agost del 1977 al mateix més del 1982, l'autor ascendí els 138 cims censats en el seu compendi. Igual que va fer Manel Cortés dividirà el massís en sectors, que posteriorment seran emprats pel mateix Buyse. Amb lletres també indicarà si el cim és a territori espanyol, francès o fronterer. I a més de les dades bàsiques també assenyala els accessos a cada cim, la cartografia, les guies i uns apunts que demostrin força interès per la toponímia, història i circumstàncies importants dels cims. Un altre punt interessant són les discrepàncies quant a algunes mesures a més de considerar alguns cims d'anònims, fet que marcarà directament l'evolució de les llistes de cims que el seguiran.

5.11. 12a llista 1983. Josep Silva

Aquesta llista de Josep Silva s'elaborà el 1975 però no es publicarà fins el setembre-octubre del 1983 a la revista *Vèrtex* núm. 95 de la Federació d'Entitats Excursionistes Catalana. L'aportació és interessant per diversos motius, en primer lloc perquè és una

aportació personal de les ascensions que ell mateix a fet i per tant hi afegeix descripcions i valoracions personals, en algunes ocasions serà la primera vegada que es ressenya algun d'aquests cims, que no apareixen a la cartografia. També detalla en quines dates ha fet les ascensions i com ha encadenat alguns cims, el que permet de recrear com van ser aquestes. Sembla que la llista parteix del 1975 però que s'extravià i s'acabà publicant anys més tard. Si aquesta llista s'hagués publicat llavors, hauria estat coetania amb la de Juan María Feliu i potser l'evolució de les llistes posteriors hauria estat diferent ja que si confrontem els seus 161 amb els 110 del Feliu l'objectivitat és notòriament diferent. Els problemes que havia tingut quant a noms dels cims els solucionarà a posteriori, també tingué problemes amb algunes alçades que solucionà en aquell mateix moment posant una xifra redona de 3.000 m al cim.

5.12. Llista de Salvador Acaso (1975) i Agrupación Montañeros de Bilbao (1980)

Encara que “desordenada” encabim aquí la de Salvador Acaso y Agrupación Montañeros de Bilbao. La de Salvador Acaso serà publicada a Madrid, a la revista *Cimas* el setembre del 1975. L'autor especifica que ha comprovat la seva llista amb un treball publicat en un diari del nord, per un autor anomenat Kulixha, aquest pseudònim és el que emprà Juan María Feliu per publicar els seus articles al Diari de Navarra durant els anys 70. La primera llista de Juan María Feliu es va publicar el 1976, per tant podria ser que hagués publicat anteriorment una llista a la premsa de la qual no tenim notícia.

El 1980 apareixerà una llista exacta, tot i que corregeix alguns errors de toponímia i altitud al *Boletín de la Agrupación de Montañeros de Bilbao*, núm 15. El possible autor de l'article, qui dirigeix la revista Federico Ruíz Arcocha, diu que està copiat de la revista *Cimas*, tot i que no anomena Salvador Acaso com a autor d'aquesta.

Les dos llistes comptabilitzen 104 cims.

Figura 10: Portada del *Boletín de la Agrupación de Montañeros de Bilbao*, núm 15.

* * *

Finalitzem aquí l'apartat de les llistes precedents perquè l'objecte d'aquest treball se centra en les llistes en general, però posa especialment el focus en les dos més conegudes i seguides actualment, la de Feliu Izard amb les seves diferents versions i la de Juan Buyse també amb les seves corresponents actualitzacions i reconeixements oficials.

6. Les llistes de Feliu Izard

Feliu Izard és un reconegut pireneista, “pare” de la llista dels tresmils editada fins a 11 vegades en si del Centre Excursionista de Lleida. Impulsor de la cerimònia del Piolet Juli Soler Santaló i líder de la secció d’Esquí de Muntanya, ha dut endavant iniciatives tan exitoses com la Cuita el Sol, entre d’altres.

6.1. Els orígens de les seves llistes

En la recent publicació electrònica de Feliu Izard i Jordi Pons publicada per Sant Jordi del 2020 *Piolet Juli Soler Santaló* editat pel Centre Excursionista de Lleida, el mateix Feliu explica que:

A partir de mitjans dels anys setanta del segle passat, el Sarrio de Escuaín de Montañeros de Aragón de Saragossa i el Neandertal Pirenaicus del Centre Excursionista de Lleida feien junts les seves excursions pels Pirineus, sempre pujant muntanyes. Anaven a la recerca de pujar totes les muntanyes de més de 3.000 metres als Pirineus, i entre esbufec i parada, es preguntaven quants cims ja havien assolit i que quantes muntanyes encara havien de pujar. Van començar pujant les muntanyes de més renom, després van començar a pujar cims més aïllats i finalment buscant llurs satèl·lits cimals, això sí, sempre per sobre la cota màgica dels 3.000 metres. I a l'arribar dalt del cim, es miraven contents i es preguntaven que farien el dia que els haurien pujat tots.

Quan estaven al pla, miraven mapes, llegien guies excursionistes i aixecaven castells de tresmils relligant totes les crestes de l’ample horitzó.

Un bon dia, a l’hospital de Sant Pau de Barcelona, mentrestant el Neandertal Pirenaicus visitava la seva mare malalta i li explicava les seves aventures pirinenques, la malalta del costat va dir que el seu fill també tenia aquesta dèria i només pujava muntanyes de més de 3.000 metres i, ens va ensenyar una llista molt primitiva, una mena de llista de la compra domèstica, de tots els tresmils dels Pirineus que havia fet. Allò va ser com un llampec que li va obrir la ment al Neandertal Pirenaicus: calia fer una llista de tots els tresmils dels Pirineus, recollint la pròpia experiència. Ho va comentar al Sarrio, als companys del C. Exc. de Lleida i a altres amics d’excursions. I entre ells dos, el Rafa Guijarro, el Murciano de l’Almunia de Sant Joan, el Guivert, el Xarles i altri, van començar a fer proposicions i llistes, a pujar cims i comprovar els mapes, a repassar llistes aparegudes en diverses publicacions (que si la de Manel Cortes al butlletí del C. Exc. de Lleida, que si les del Josep Mari Feliu del C.D. Navarra i un munt d’altres).

En aquestes simpàtiques paraules de Feliu veiem la necessitat que li sorgeix a ell i la seva colla d'amics de comptar amb una llista fiable. Amb l'excusa de la seva ascensió número 100 havia de poder comptar amb unes dades fiables que li permetessin de finalitzar tots els cims amb garanties d'haver-ho fet d'una forma completa. La seva frase citada més amunt ens ho corrobora: "calia fer una llista de tots els tresmils dels Pirineus". Ens explica també que comptà amb diversos col·laboradors, hi surten anomenats el Sarrio, ell mateix, el Rafa Guijarro, el Murciano de l'Almunia de Sant Joan (membre expulsat de l'equip de Buyse, arran de la polèmica dels noms dels cims Navarro i Rabadá), el Guivert i el Xarles (primer membre del Centre que assolí tots els tresmils de la llista).

A partir d'aquí vénen les propostes.

6.2. Primera llista dels tresmil de Feliu Izard (3 primeres edicions)

La primera llista veurà la llum l'estiu del 1985. És un llibret titulat "Tresmils del Pirineu" amb la tapa de color verd. En la mateixa coberta ja podem llegir: "Petit opuscle que per festejar l'ascensió a cent cims de 3.000 metres del Pirineu, publica un soci del Centre Excursionista de Lleida. Estiu 1985". En l'interior hi trobem una llista de cims numerada, amb les seves altituds i noms alternatius en alguns casos. A la 5a pàgina ja hi trobarem un esquema dels massissos, pics principals d'aquests, pics secundaris, pics satèl·lits i avant-cims¹. Comptem 12 massissos i en forma d'arbre es desglossen els cims principals i els secundaris, etc. A la contracoberta no hi trobem cap logotip ni distintiu.

Les tres edicions que seguiran aquesta es faran de la mateixa manera i es van repartir ràpidament entre els socis del Centre. Termenón ens ho explica així: "Feliu Izard [...] que

¹ Expliquem aquí breument la classificació que fa de les muntanyes. Massissos: agrupació de cims. Pic principal: pics que donen caràcter al massís. Pic secundari: Muntanyes que, amb pròpia personalitat envolten, el pic principal. Pic satèl·lit: cims que completen la estructura general del massís i sense personalitat independent. Avant-cims: tot allò que no es pot considerar una muntanya, com canvis de nivell, puntes soltes, roques, etc.

per celebrar la seva ascensió número 100 a un tresmil té la idea de publicar una llista dels tresmils i no en una revista, sinó en un petit opuscle amb format de llibret. De la primera edició en farà 100 exemplars que distribuï entre els qui el van acompanyar en el seu 100è tresmil. Al poc temps s'edità de nou amb 100 exemplars més i encara se n'imprimiren 100 més en poc temps. Totes aquestes edicions són del 1985 i seran idèntiques". Seguint amb Francisco Termenón ens dona una clara visió del context en què sorgeix aquella llista: "Als anys 80 del segle passat, l'interès pels tresmils no para de créixer. La serralada es pot considerar explorada i, per tant, coneguda fins als seus detalls més ínfims. La cartografia, finalment, és considerada fiable i a una escala que permet planificar els itineraris abans d'anar a la muntanya. El muntanyisme en si, experimenta un creixement sense precedents en aquesta època, especialment en la vessant espanyola, situant-se, per fi, al mateix nivell del més avançat, fins llavors, pirineisme gal. És normal, llavors, que en el pensament de molts pirineistes germeni la idea d'intentar aconseguir la totalitat dels tresmils, el que es percep com un objectiu factible."

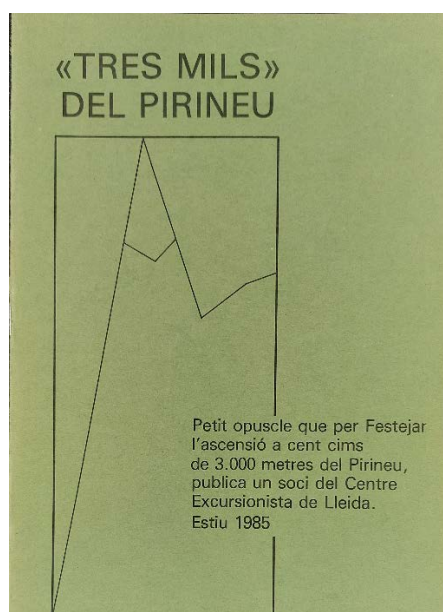

Figura 11: Portada de la primera edició de l'opuscle *Tres mils del Pirineu*.

Veiem doncs, per una banda l'interès existent pel tema en el si del Centre Excursionista i l'afany de tenir un referent per qui volia completar els cims de 3.000 m i de l'altra la necessitat de tenir aquesta llista "definitiva". Si l'analitzem veiem que té 148 cims. I

d'entrada té una importància destacable pel que fa a la toponímia dels cims, ja que molts dels noms que Feliu emprarà, segons el seu criteri, seran els que trobarem ja en les llistes que el seguiran, per tant crearà un important precedent.

6.3. 4a edició del llibre i actualització de la llista

Aquesta edició apareix el 1987, es tracta d'una publicació similar però amb uns detalls importants que cal remarcar, trobem a la coberta el logo del Centre Excursionista de Lleida el qual ens fa suposar una certa oficialització d'aquesta llista per part del Centre. La inscripció és la mateixa que en l'anterior "Petit opuscle..." però amb la nova data, primavera de 1987 i a sota "4a edició revisada i ampliada". També compta amb una novetat important, que és que a la introducció es publica per primera vegada els criteris de l'elaboració de la seva llista, ens explica les llistes precedents que ha estudiat, les diferències quant al nombre de cims i la intenció que té el treball que és: "intentar aclarir quantes muntanyes de 3.000 mts. Hi ha en el nostre estimat Pirineu". Apunta davant la pregunta retòrica de "a què es deu aquest desgavell", que els motius són dos, les diferents fonts consultades i la diferència de criteris per considerar què és un 3.000. La llista s'organitza per massissos, pics principals, secundaris, satèl·lits i avant-cims. En definitiva igual que les primeres versions. Trobem aquest text català, traduït al castellà, aranès, basc, francès, anglès i alemany. La relació dels cims es presenta al·timètrica i de sinònimes com en les anteriors. Trobem la llista i l'esquema en arbre dels massissos i cims, però té una novetat gràfica important, ha fet uns esquemes de la situació de cada cim en les carenes amb els números que els identifiquen. Això clarifica molt la seva situació a l'hora de seguir-los i ubicar-los. Encara hi trobem dos detalls importants una bibliografia que ens identifica les fonts consultades i a la contraportada els logotips de l'Ajuntament de Lleida, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, la Federación Aragonesa de Montañismo, la Federación Española de Montañismo i la Nappar Mendizale Federakundea. Amb un peu editorial que cita "Publicat pel Centre Excursionista de Lleida". Demanarem a Feliu si aquesta presència de logotips significa algun reconeixement o homologació, a la qual cosa ens contesta negativament, solament significa que es van comprometre a comprar exemplars de l'opuscle, per tant la seva llista

es manté com una proposta personal que no cercarà apadrinaments sinó la màxima difusió possible a través de la seva distribució entre els pirineïstes.

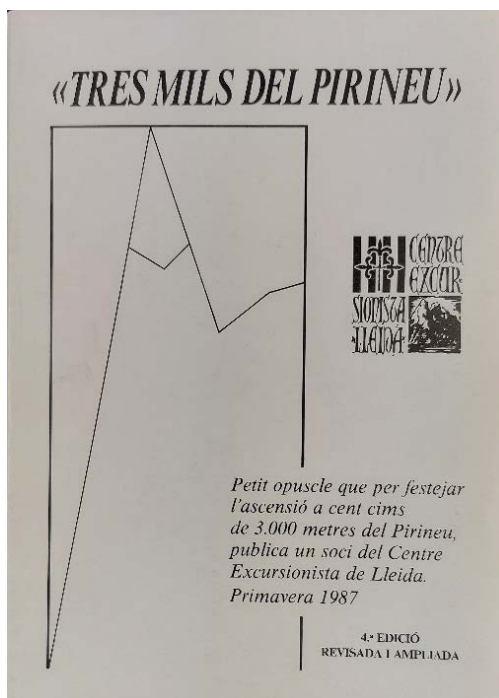

Figura 12: Portada de la quarta edició de l'opuscle *Tres mils del Pirineu*.

Quant als cims ara el nombre ha ascendit a 150 i hi ha uns canvis, que encara que no són gaires ens indiquen com molt bé observa Termenón: “Veiem que en dos cims, "Gemelos" i "Veteranos", s'adopta la nomenclatura utilitzada per Buyse, i s'afegeixen uns altres dos cims, oblidats en les edicions anteriors, agafades de la llista d'aquest, Tuca de la Llardaneta i el pic de Milieu. A més, s'ajusten les alçades de les dues primeres agulles de la cresta de Cregüenya prenent com a referent les errònies dels mapes de l'Alpina. Buyse, posteriorment, ignorarà aquesta correcció: el ball de noms d'aquestes dues agulles s'ha consumat. A més, hi ha algunes diferències menors, toponímiques i d'alçades, en altres cims.” El detall no és menor, ja que en les properes edicions tornarem a trobar el pic Gemelos nord i Gemelos Sud i no pas Veterano. La proposta de posar Veterano a aquest cim va ser la causa de les tensions més grans viscudes en l'equip de Buyse, ja que aquest nom era el malnom de Buyse “el Veterano” i va aprofitar el ball dels Gemelos per posar el seu nom a un 3.000.

6.4. 5a edició al núm. 84 del Butlletí de la Unió Excursionista de Sabadell i nova actualització

Al 1988, amb motiu del 80 aniversari de la Unió, es publica un especial del butlletí dedicat exclusivament als tresmils. En l'editorial agraeixen a Feliu la donació del seu treball per celebrar l'efemèride i fer que aquest treball sigui compartit amb tots els socis. A més de la seva llista hi trobarem altres treballs, de col·laboradors habituals de la revista que parlen d'altres temes relacionats amb els tresmils, com la natura als 3.000 o l'ascensió del Garmo Negro amb esquís. L'estructura de la informació és la mateixa que la que haurem trobat en els llibrets anteriors, també el text de la introducció de Feliu Izard tot i que aquest cop afirma: “no és la nostra intenció la de fer un llista o catàleg únic i veritable, oficial i homologat, burocràtic i perfecte. Referent a la toponímia, cal dir que s'ha procurat ser el més respectuós possible amb les denominacions locals, donant prioritat als idiomes parlats durant segles pels nadius de les valls. Esperem que els gràfics que acompanyen aquesta relació ajudi a localitzar tots els punts a què ens referim. Intencionadament hem deixat les qüestions toponímica i altimètrica per a qui estigui preparat per millorar-ho i que sàpiga que estem disposats a recolzar-ho de molt bon grat en les properes edicions. Finalment, esperem qualsevol observació, dada, informe, etc., que se'ns faci per continuar aquesta feina tan engrescadora i divertida.”

La llista ascendeix ara i ja definitivament als 161 cims, s'hi afegiran els següents: La Punta de la Bretxa Russell, Tuca del Forau de la Neu, Pic de les Paüls, Pic d'Esparradets, Punta Rabadá, Punta Navarro, Punta Barroude, Punta Mamy, Punta Lacq i Forqueta Sud. I es corregirà el nom del cim Veterano a Gemelos punta Norte, apartant-se així de les tesis de Buyse. Tot i que en el llibre de Buyse a tercera edició, capítol 17, on parla de les llistes cita literalment: “No llegamos a conocer personalmente a Feliu, aunque sí intentamos, por vía epistolar, unir nuestros conocimientos esfuerzos para elaborar conjuntamente un trabajo bien hecho. No hubo correspondencia. Recientemente, Feliu Izard publicó la sexta edición de su lista de tresmiles, ampliada con diez “nuevos” picos (sacados todos ellos del trabajo de nuestro equipo y aparecida en el número 154 de *Pyéréés*), sin mención alguna de sus fuentes y con el agravante de cambiar nombres,”. Les postures

semblen, doncs irreconciliables. Com citarem més endavant Buyse en la seva primera proposta de llista lloa la feina feta per Feliu, però sembla que la negativa a entrar en l'equip de Feliu no agrada a Buyse i li retraurà públicament haver-lo plagiat.

Per contextualitzar aquesta proposta de Feliu mes concretament Francisco Termenón en fa aquesta síntesi que fa encara més entenedores les polèmiques i postures adoptades: Aquesta llista, que s'elabora en un moment especialment convuls pel pirineisme, ja que esclataran tensions en el si de l'equip de Juan Buyse, fet que provocarà la renúncia de Marc Jusnel de l'equip i l'expulsió de José Murciano i Lorenzo Ortás a causa de les propostes de noms dels pics de los Gemelos i les maniobres realitzades amb la Federació Aragonesa de Muntanyisme per part d'aquests darrers, per anomenar Rabadá i Navarro els cims que Buyse havia proposat com Baudrimont. Això provoca en el si de la comunitat muntanyenca unes posicions irreconciliables amb comentaris creuats, com podem veure en la revista *Desnivel* en els números 41, 45 i 47". Y encara més... "sembla ser que al 1988 es revela el passat nazi de Buyse, fet que desmenteix ràpidament ell mateix, argumentant que la seva implicació en la lluita contra el comunisme soviètic el durà a la lluitar voluntàriament al Front Est. No serà fins que Toni Orensanz farà l'excel·lent tasca de periodisme recollida en el llibre *El nazi de Siurana*. Barcelona, Ara Llibres, 2016 que es coneix i documenta amb precisió el passat nazi de Jean Buyse. [...] Sembla que Feliu Izard, en aquest moment, pren part per l'ala més rebel i se separa encara més de les propostes de Buyse havia seguit amb més o menys fidelitat". Així de clar ens retrata Termenón aquest moment en què la llista de Feliu arriba a la seva maduresa amb les darreres incorporacions de cims.

Acabarem fent menció a l'apartat en què Feliu parla de la toponímia, al final de la revista. Hi dedicarà dos pàgines senceres de text fet que denota la importància que té per a l'autor. Comença així: "En la grafia dels noms s'han seguit les recomanacions de la Càtedra de Filologia Romànica de la Universitat de Barcelona. Això ha comportat certes crítiques en el sentit d'haver "catalanitzat" la toponímia. Això en part es deu al fet de confondre el català amb l'occità i que a la Vall de Venasc s'havia parlat català de Ponent durant força segles". En síntesi, després expressarà que s'havia de ser pragmàtic en

aquest tema perquè els noms havien arribat força deformats per escriptors, topògrafs i altres que ben poc sabien del tema. I que com l'estudi del Pirineu l'havien començat els francesos, la proliferació d'aquesta llengua era massa estesa entre els topònims. En donarà un parell d'exemples com el Mont Perdut i el Corral Ciego que gens es corresponen al que volien expressar els noms. Després d'un breu resum de com van anar les influències i transicions lingüístiques en les valls pirinenques ho plasma encertadament afirmant que a les valls franceses hi predominà l'occità, a les del riu Gallego i Cinca el castellà i a la vall de l'Essera el català, a l'Aran barreja d'euquera i occità i al Pallars l'euquera. Els errors que es van fer són força grans de fet les Maladetes van ser recollides en un inici com Maleïdes i el pic Aneto surt de la pregunta de quin poblet hi ha a prop i li diran que Aneto, d'aquí el topònim que a més en francès primer prendrà el nom d'un déu grec "Le Nethou". Un altre nom que ens justifica és el de la Pica d'Estats que el pren de quan Andorra, França i Espanya hi confluïen, fet que no es dona ara mateix. Acabarà dient que per a més informació, més endavant sortirà un monogràfic sobre el tema i que si cal s'adreixin a en Coromines de la Societat d'Onomàstica.

D'aquest opuscle se n'han fet 11 edicions però el nombre de cims no ha variat. En l'entrevista Feliu ens aclareix que cada nova edició s'ha adaptat al soci que celebrava el seu darrer tresmil, però no han presentat ja cap novetat quant a incorporacions de cims.

6.5. La troballa del Piolet de Juli Soler Santaló i la celebració dels 3.000 del Centre Excursionista de Lleida

En la publicació *Piolet Juli Santaló* se'ns descriu com van començar les celebracions en què la persona que havia assolit tots els cims de 3.000 m se'l considerava depositari del Piolet Juli Soler. Una vegada explicada la història de la troballa, realment interessant, ens relata com idearen que la persona que realitzés tots els 3.000 seria dipositària del piolet i el podria lluir en les dates importants com si d'un trofeu o uns galons es tractés. En això té certes semblances al que Henry Russell que proposarà amb el Club dels Isards. Tots aquells qui els acabessin els 3.000 passarien a formar part del club honorífic. Al final de la publicació hi ha una descripció en francès en què Florian Jacqueminet descriu el que va viure en el darrer cim pujat per Jordi Pons.

El ritual, establert i liderat per Feliu Izard, sempre sol esdevenir de la mateixa manera. Tots els amics del qui farà el darrer cim pugen a acompanyar-lo a la muntanya que hagi escollit com la darrera, normalment una d'assequible perquè hi hagi la màxima gent possible, s'hi avancen i quan aquest arriba li fan un passadís d'honor amb bastons i piolets. Allà, Feliu Izard fa un discurs mig seriós, mig humorístic, el protagonista en sol fer un altre i el darrer dipositari del piolet li lliura al nou, tot això, si pot ser, amb la companyia del antics dipositaris. El piolet té unes xapetes amb el nom de cada dipositari, que actualment, al 2021, arriba als 17 membres. Com ja hem dit, algunes d'aquestes ocasions han servit per reeditar el llibret dels 3.000 de Feliu Izard i repartir-lo entre els assistents, de forma que la tradició de "tatxar-los" tots continua. En arribar a baix, al refugi o poble més proper, segons l'ocasió, s'ha fet un dinar, projeccions de fotos amb els cims ascendits, etc. Tot això ja organitzat per la persona homenatjada o els seus amics més propers. Remarca Florian, el gran ambient, la companyonia i "clubisme" que ha viscut en la celebració, res a veure amb les celebracions de la banda francesa, segons ell.

Figura 13: Portada de la publicació *Piolet Juli Soler Santaló*.

Cal dir, en relació amb aquest tipus de celebracions, que tots els qui acaben els tresmils d'altres clubs que no són el Centre Excursionista de Lleida, ho solen celebrar també entre cercle d'amics i companys de cordada, ja que la proesa bé s'ho val. Darrerament amb la proliferació de les xarxes socials és usual poder seguir els anuncis de qui els ha acabat tots, i l'atzar ha portat, fins i tot, alguna vegada, a coincidir més d'una celebració dels tresmils al mateix dia i cim.

6.7. Entrevista a Feliu Izard

Feliu Izard ens explica unes notes autobiogràfiques: “de ben jove vaig mamar les excursions i les muntanyes en l'àmbit familiar. El pare i les tietes esquiaven des dels anys vint i els Reis ens van portar els esquís amb 9 i 11 anys. Pel pare per anar d'excursió qualsevol excusa valia: que si floretes, que si bolets, que si la neu, que si dalt d'un cim es veia no sé pas que i un llarg etc.

Amb el Centre Excursionista de Sabadell fèiem excursions pels voltants de Sabadell (la família és d'allí) i també Campaments d'Estiu de 15 dies al Pirineu: Vall Ferrera, Baticielles, Gistaín, etc., on no s'oblidaven mai els tresmils més destacats.

L'any 1978-1980 ens traslladem a Lleida per qüestions laborals i m'apunto al Centre Excursionista de Lleida, fet que suposa una bona embranzida al meu currículum pirineista”.

En la introducció del llibre del Piolet Juli Santaló en anomenes un equip de col·laboradors en la confecció de la llista: el Sarrio d'Escuaín, tu mateix, el Rafa Guijarro, el Murciano de l'Almunia de Sant Joan, el Guivert i el Xarles i altres pireneïstes amb què havíeu parlat. Ens pots descriure com vàreu treballar per elaborar la llista que proposares? I qui era cadascuna d'aquestes persones i quin vincle us unia?

El Sarrio el vaig conèixer dalt del Mont Perdut, on jo guaitava si hi havia qualsevol per anar a pujar el Soum de Ramond. Al Murciano el vaig conèixer en un Ral·li d'esquí del CEC (va resultar que com que havia estudiat agrònoms a Lleida, coneixia al Rosendo, al Jesús Vidal i altres) i el Guijarro, el Guivert i el Xarles eren del Centre Excursionista de Lleida.

Partíem dels opuscles del J. M. Feliu (*Pirineos: los 110 "tresmiles" de la cordillera*, i la 2a versió "115"), de la llista del Manel Cortés, revista *Pirenyca* nº 112-113 de 1978, *Cimas* nº 33 de 1975 i altres i, vàrem revisar mapes (sobretot Alpina i francesos)... i aquí afegeixo i aquí ho descarto i etc. Jo el que volia era fer un llista dels 3000s per commemorar el meu nº 100. Ho faig l'any 1985 dalt del Aragüells i reparteixo el primer opuscle a tots els assistents. Com que vaig fer curt, vaig haver de fer dues tirades més (amb el color de la tapa diferent).

I amb un únic objectiu: tatxar!!!

Anem al teu llibret "Tresmils del Pirineu", ara mateix compta amb 11 edicions, si no anem errats, les tres primeres edicions són idèntiques. En la quarta hi fas canvis i ampliacions i hi trobem uns canvis dels quals parlarem més endavant. Torna ha haver-hi canvis en la 6a i a partir d'aquesta ja seran totes iguals fins a la 10a, o sigui tenen la mateixa estructura i són idèntiques quant a cims i dades reflectides, tret de la pàgina en què hi ha la dedicatòria de qui fa el cim o per parlar de l'efemèride que se celebra, ens ho pots confirmar?

Sí, així és.

En la darrera has incorporat un llista dels "Prínceps del Pirineu" i la dels 4.000 dels Alps. Seran així les properes edicions o, de vegades, has variat aspectes per adaptar-los a cada ocasió?

L'evolució ha estat aquesta. Futur? Depèn de qui completi els 3000s

Haurem d'esperar a la 4a edició del teu llibret per trobar una introducció en què expliques la base de la teva llista, fonts consultades, bibliografia i els criteris emprats. S'havien publicat en algun lloc aquests criteris abans de la 4a edició?

Llistes n'hi havia diverses, dins de les revistes esmentades, i excepte els opuscles de JM Feliu, no servien per tatxar i embrutar i traginar dins la motxilla i etc. Criteris que crec lògics, no s'accepten un munt de rocs enmig d'una cresta, camí d'un cim.

Seguint amb la 4ª edició del teu llibret, en la coberta podem trobar el text que diu: “Petit opuscle que per Festejar l’ascensió a cent cims de 3.000 metres del Pirineu, publica uns soci del Centre Excursionista de Lleida. Estiu 1985”. Es va editar per algun soci en concret?

Si, jo, que volia que l’important fos el CE de Lleida.

I encara més sobre aquesta edició, veiem que a la contracoberta hi ha els logotips de l’Ajuntament de Lleida, la Federació d’Entitats Excursionistes de Catalunya, la Federación Aragonesa de Montañismo, la Federación Española de Montañismo i la Napar Mendizale Federakundea, a més del Centre Excursionista de Lleida. Implica, aquest fet, un reconeixement de la vostra proposta per part d’aquestes entitats?

Implica que es van comprometre a comprar una quantitat predeterminada de exemplars (800 el CE Lleida, 300 la FEEC i 300 la FAM i altres quantitats que no recordo. L’objectiu era repartir-ne als associats per tatxar i prou!

En la teva llista es nota que tens una especial atenció amb la toponímia. I hi fas aportacions importants, de fet molts noms que vas emprar després han estat reconeguts com els oficials, per exemple les agulles i puntes Cregüeña, Juncadella i Haurillon, o el Pico Mir i el Sayo, entre d’altres cims que vas batejar perquè no tenien nom. Altres vegades, si hi era, has emprat la toponímia tradicional. Per tant sembla que, a més d’investigar sobre els noms tradicionals², comences la tradició de donar noms de personatges il·lustres del Pirineu als cims sense nom. Aquest fet que més tard durà a polèmiques amb altres llistes i fins i tot

² Això dels noms “tradicionals” és un broma: només tenien nom aquells cims molt ben singularitzats (Pedraforca, Maladeta en genèric a tot el massís, Pena Blanca, Punta Llerga, Montserrat, Montsec, Montrós, Montcau o Montpelut i etc.), els altri només eren “el pico”. Amb els temps, els primers cartògrafs van anar pujant el nom del estany o vall o prats o poble al cim: Besiberri, Pica Estats, Aneto, Mulleres i un llarguíssim etc. Als “tradicionals indígenes” només els interessava el nom dels camins, valls, fonts, estanys, prats i zones de cacera, la resta eren terrenys estèrils (tarteres, geleres, crestes i estimbats), ni cas!

ara amb la nova proposta toponímica del Govern d'Aragó s'ha tornat a remoure el tema. Que en penses del fet de posar noms de pireneistes als cims?

Crec que això només es podia fer amb gent d'un reconegut mèrit històric pioner i traspassats feia anys. El tema dels noms dels amiguets es un invent del nazi de Siurana.

I de la nova proposta toponímica aragonesa?

Son ganas de malgastar diners públics per repartir entre els amiguets amb l'excusa pseudo-cultural de refrescar i recuperar topònims (que no han existit mai com a tals) i de donar feina als geògrafs de la tribu. Noms com "Tuca del Cap de la Vall" o "El Pico" o "Tuc del Cabo de la Tartera" ja demostra que canvien per canviar³, arreu canvien el Pic o Tuc per "tuca" o "s" per "z" o al inrevés (Suca per Zuca demostra que l'informant indígena era papissot).

Sense cap mena de dubte, avui en dia hi ha dos llistes que gaudeixen de reconeixement, una serà la teva proposta i l'altra la de Juan Buyse i els seus col·laboradors, al final sembla que la insistència i voluntat obsessiva de Buyse per què fos una llista definitiva i oficial va dur a les federacions i la IUAA a reconèixer-la com oficial. Que en penses d'aquesta proposta de 212 cims?

Una llista més...

I del fet que sigui la reconeguda com a "oficial"?

Oficial vol dir constitucional ? I que hi pinta la UIAA ? Que jo sàpiga, ni la FEEC ni la Fedme l'han reconeguda com "oficial"... I de que serveix ser "oficial" una muntanya?

³ Hi ha l'anècdota de que el primer cartògraf a Maladetes, estant ell per la zona de Vallhivierna, pregunta a un pastor nadiu el nom d'aquella muntanya i el pastor respon "el pico", li pregunta el nom d'aquell altre cim i el pastor "el pico" i així successivament, tots eren "el pico". El cartògraf agafa un compàs i busca quin era el poble més a prop del cim més alt i li posa el seu nom: Aneto.

I encara una altra qüestió, ja que tot i haver-se demostrat pels Cazafantasmas 3000 que hi ha cims que compleixen els seus requisits que no són a la seva llista i altres que no han de ser-hi, de fet ja van pels 217 i segons Francisco Termenón en tenen un més per ressenyar a l'aresta de Llosas, sembla que és una llista oficial ja desfasada, és així?

Lo de "oficial" cal deixar-ho al marge, doncs no serveix pas per res, i si la llista dels "Caçafantasmes" com la del CEL o la de qualsevol altre serveix per que la gent pugui muntanyes, doncs endavant, aquest és l'objectiu principal de les llistes, que la gent TATXI!!!

Per dret a rèplica t'hem de preguntar sobre les acusacions de Buyse en el seu llibre Los tresmiles de los Pirineos quan al capítol 17 de la tercera edició diu: "No llegamos a conocer personalmente a Feliu, aunque sí intentamos, por vía epistolar, unir nuestros conocimientos esfuerzos para elaborar conjuntamente un trabajo bien hecho. No hubo correspondencia. Recientemente, Feliu Izard publicó la sexta edición de su lista de tresmiles, ampliada con diez "nuevos" picos (sacados todos ellos del trabajo de nuestro equipo y aparecida en el número 154 de Pyrénées), sin mención alguna de sus fuentes y con el agravante de cambiar nombres."

Per una banda ens pots explicar si vàreu ser interpel·lats per Buyse i el seu equip, i de l'altra la teva versió del que se t'acusa en el seu llibre.

Don Quixot li va respondre a Sancho Panza quan aquest es queixava de que la gent maldeien d'ells: "La qüestió es que parlin de nos, encara que sigui bel!".

Sí, el nazi em va enviar diverses cartes llargues que jo responia en una postal maca i ben segellada. Quan el CE Lleida va publicar la 4a edició, es va posar com una moto i en va dir de tot. Prèviament, ell ja havia "expulsat" del seu equip al Jose Murciano i al Lorenzo Ortas (un sant baró). Els Ravier em van trucar per demanar referències del nazi i un tal Jofre (francès) em va oferir la seva llista que vaig aprofitar.

En el recent llibre del Piolet Juli Soler Santaló ens expliques com és la celebració del darrer tresmil d'algun soci del Centre que acaba tots els tresmils. Com se't va ocórrer la celebració?

Un dia remenant pel soterrani de la Renclusa, colgat de patates i cebes podrides, va aparèixer un piolet... i el Sarrio d'Escuain (José Espona de Saragossa), que té una imaginació brutal, va començar a fer un "BrainStorming", i a l'acabar l'ampolla de ratafia, va sortir això del Piolet del Juli Soler i Santaló i la qüestió del protocol va venir rodada.

**Té un protocol concret que es repeteix sempre o ho heu anat personalitzant segons qui és?
Ens en pots fer algun resum breu de com han anat les diferents celebracions?**

Jo et diria que totes igual: es rep al candidat dalt del cim, l'anterior depositari li fa lliurament del piolet, paraules, discursos, emocions i llàgrimes i avall que cal fer un bon dinar i repartir obsequis i llistes de la nova edició.

Seguint amb el Piolet també hi ha la versió femenina de qui ha fet els 100 cims de 3.000, en quin moment es fa aquesta variació?

Quan ens adonem que darrera la Magda Sales no hi ha ningú.

I perquè 100 i no els 160?

Una excusa per fer entrar el món femení a la roda... amb molt poc èxit!

Avui en dia sembla que tot va molt ràpid i la gent devora més que assaboreix, creus que amb els tresmils ha passat una cosa semblant, que cada cop sembla que s'han de fer més de pressa o més de la manera més difícil per cercar un repte més gran?

Ara estàs entrant en qüestions personals i íntimes... encara queda pendent el repte de l'Enric Lucas, que ho volia fer en una setmana.

De vegades hi ha el lament que un cim de 3.000 pel fet de ser-ho és molt més visitat i conegut que molts altres més bonics i interessants però que no són tan coneguts. Realment els 3.000 han fet ombra a altres cims que valia la pena de pujar?

Oitant, si no és un 3000s només fa que nosa a les vistes panoràmiques.

Amb la incorporació dels "Prínceps" a la teva darrera versió ens indiqués una mica això, que també hi ha cims que cal pujar per fer justícia al que representen?

Sí, sí, hi ha cims molt i molt interessants: Mont Valier, Pallàs, Mauberme, Malh de Bulard amb les seves mines, Arbizon i un llarguíssim etc. Però pensa una cosa: la FEEC amb això dels 100 cims o els cims comarcals ha mogut un fotimer gent amunt i avall, oi? I és que la gent, més que ensumar floretes o flairar caques de vaca, lo que vol es TATXAR, tenir una excusa per fotre el camp de la ciutat!

Creus que el públic en general coneix què hi ha darrere de cada llista, els criteris amb què s'han elaborat i la tradició amb què compta cadascuna, o simplement comencen a tatxar allò que els cau a les mans i no es plantegen tantes coses com els pireneistes més il·lustrats?

Molt ben dit. Has copsat exactament el criteri general! Ja hem tornat al principi: TATXAR!!!

7. Les llistes de Juan Buyse

Juan Buyse, Flandes, 1913 - Siurana, el Priorat, 26 de juliol de 2002, fou un alpinista i militant nacionalsocialista flamenc. Apassionat de la muntanya, durant els anys 80 va impulsar i coordinar al capdavant d'un equip de pirineistes espanyols i francesos la catalogació definitiva dels cims del Pirineu i publicà *Los tresmiles del Pirineo: un estudio enciclopédico*. Es construï un xalet al poble de Siurana, al municipi de Cornudella de Montsant, on morí el 2002. Es descobrí que havia estat vinculat al nazisme, de la qual cosa ja n'hi havia sospites entre els veïns de Siurana i altres alpinistes, la seva història fou descoberta pel periodista Toni Orensanz, que el 2016 publicà el llibre *El nazi de Siurana*. Els fets que el relacionen amb el nazisme són aquests: durant l'ocupació nazi de Bèlgica fou un dels líders del partit nazi de Flandes, el NSVAP. Fou responsable de l'agrupació local a Brussel·les entre juliol i desembre de 1940. Entre desembre de 1940 i abril de 1941 fou el fundador i primer líder de l'Algemeene SS a Brussel·les. Estigué al capdavant de l'Associació de Premsa Gràfica Nazi. El 1943 tornà a ser líder de l'Algemeene SS, llavors Germanische SS. El gener de 1943 fou reclutador de nous membres per a les SS, al departament de Rasse und Siedlung (Raça i Repoblament). Rebutjat inicialment per a anar al front de l'est, fou admès però per motius mèdics hagué de tornar. Finalment el 1944 fou nomenat subtinent i cap d'escamot de la Divisió Langemarck, formada per voluntaris flamencs. Acabada la Segona Guerra Mundial fou fet presoner, però s'escapà i anà a Brussel·les el juliol de 1945. Fou detingut i condemnat a cadena perpètua i treballs forçats i fou declarat incívic de per vida. La seva esposa Anita Salden (nascuda a Arendonk el 2 de gener de 1916) també fou condemnada a tres anys de presó major i privació de drets civils. S'escapà de la presó i s'establí a Barcelona amb la seva esposa, on treballà a l'empresa alemanya Defries. En jubilar-se anà a viure a Siurana, al seu xalet, amb la seva esposa Anita.

7.1. Primera llista publicada a *Muntanya* el 1985

La primera llista de tresmils que trobem de Buyse serà publicada el 1985 a la revista *Muntanya* núm. 748, del Centre Excursionista de Catalunya (CEC). En el preàmbul ja ens

explica quin són els motius que el portarà a fixar una llista i uns criteris. I concreta des de l'inici quin són els problemes que presenta. Vegem-ho en el primer paràgraf.

El problema, per a qui es proposa de fer un catàleg dels pics de més de 3.000 m d'altitud del Pirineu, no rau, certament, a localitzar, identificar i ordenar tots els accidents geogràfics, totes les protuberàncies que sobrepassen aquella cota. La dificultat rau, mes aviat, a aconseguir un consens entre els muntanyencs, a les mans dels quals arribi la relació, sobre quines d'aquelles protuberàncies es poden considerar, en realitat, com a un «tresmil».

El problema que vol resoldre, amb la seva proposta, és l'obtenció d'un catàleg que sigui consensuat i per tant acceptat per tota la comunitat de muntanyencs. Ja no troba tants problemes en les cotes o la localització dels cims sinó en els criteris que faran que siguin considerats cims principals o secundaris i per tant si poden ser o no en la llista dels cims. Per aquesta raó intenta exposar uns criteris ben clars, o el més clars possible.

1. Essent el cim d'una elevació, per definició, el seu punt més alt, entra en la primera categoria la cota més alta, o culminant, de les muntanyes que sobrepassen els 3.000 m. Teòricament, una muntanya, com que només té un punt de màxima elevació, només pot tenir un cim essent-ne l'excepció que confirma la regla el Pic dels Bessons, anomenat així perquè té dos cims de 3.160 m.

2. Els pics o protuberàncies que no siguin els cims, és a dir, la màxima elevació d'una muntanya, entren en la segona categoria, tant si són avantcims com si són agulles o puntes secundàries.

2.1. Hi ha algunes excepcions en aquesta regla, les quals es consideren justificades: quan un avantcim, una agulla o una punta (geogràficament secundaris), porten -generalment, perquè així els batejaren els pioners descobridors del Pirineu- un nom de Pic i són, en la pràctica, tradicionalment considerats com a cim pels muntanyencs.

2.2 El fet que des d'una punta que no sigui cim arranqui una estivació o un contrafort lateral, així com també l'existència de vies d'ascensió pròpies d'aquella punta, poden ser elements decisius per a la seva classificació a la primera categoria, com s'esdevé amb l'Espatlla d'Aneto.

Sobre les "excepcions", també és possible la disconformitat i la discussió. L'autor confia que una i altra siguin mínimes, i s'aconsola pensant que (a part que la perfecció no sigui cosa d'aquest món) no ha trobat, ni ell ni cap del gran nombre de companys de cordada a qui ho ha consultat, cap altra fórmula que presenti una major probabilitat de consens.

Els tresmils es relacionen, doncs, d'acord amb els criteris següents:

1. A la columna de l'esquerra, CIMS, hi ha els cims, però també els pics que, encara que no siguin el punt culminant, generalment i tradicionalment són considerats com a cims.
2. A la columna de la dreta, AVANTCIMS, hi ha relacionades les agulles i puntes secundàries, com també els avantcims.
3. En relacionar els pics, hem seguit l'ordre normal de lectura: d'esquerra a dreta i de dalt a baix, és a dir, d'oest a est i de nord a sud.
4. Els 153 pics principals i secundaris resten agrupats a deu zones geogràfiques.
5. S'esmenten els pics amb el nom que tenen considerats com el més apropiat o usual. A l'apèndix s'esmenten altres noms que pugui tenir un pic determinat, com també altres particularitats.
6. Cada nom de pic va precedit d'un nombre correlatiu que en permet la fàcil identificació i localització en consultar l'apèndix. Els nombres corresponents als cims són de tres dígit, i els d'avantcims i agulles, de dos dígit.

[...]

No vull deixar d'esmentar que aquest treball no es basa només en l'experiència pròpia, adquirida en les 223 ascensions a pics pirinencs que he fet fins ara, sinó també en el treball molt meritori de Juan M. Feliu, de Pamplona, qui va publicar, l'any 1978, el fullet *Pirineo, los 115 tresmiles*, i en la labor molt més extensa i detallada de Feliu Izard, del Centre Excursionista de Lleida, qui, l'any 1985, va publicar un opuscle per tal de celebrar el seu centè tresmil particular.

Tant el C.E.C, com l'autor agrairan ben sincerament qualsevol observació crítica o suggeriment dels amics muntanyencs, amb què poden contribuir a millorar aquest treball.

Acabarà el llista amb un apèndix en què recull els noms de cims que Feliu Izard ha emprat en el seu opuscle. Fet que demostra que coneix perfectament la seva llista i que en valora les aportacions que ha fet. Sembla que Juan Buyse té en consideració a Feliu i hi tindrà contacte epistolar, entenem que devia voler-lo incorporar al seu equip dels 3.000.

Els noms corresponents als cims, avantscims i agulles següents: 057 Punta de la Paz, 07 Agulla de Pondiellos, 095 Pic Mir, 22 Punta Delmás, 096 Pic Sayo, 25 Agulla Haurion, 097 Pic Cordier, 27 Agulla Juncadella, 32 Redó de Canalbona han estat ressenyats a la relació de pics, a desgrat de no figurar en els principals mapes i guies. Els emprà Feliu Izard en el seu exhaustiu treball. Considero que, tot i la manca d'una "benedicció oficial", és justificat d'identificar aquests pics, atorgant-los una personalitat pròpia mitjançant els noms molt encertadament escollits, abans de deixar-los en el més fosc dels anònims. Els noms occitans només els he esmentats en els casos en què el C.E.C en pogué aconseguir la confirmació oficial.

Ja s'observa que Buyse vol acotar al màxim els criteris per intentar evitar les discrepàncies existents sobre què pot ser i què no pot ser considerat un cim de 3.000 ja sigui principal (i indiscutible, en les seves paraules) o secundari. Per a Buyse l'ordre i poder aconseguir una llista oficial i definitiva són una veritable obsessió. Però veurem que només en el primer criteri ja topa amb un trencaclosques de difícil composició. La prova la demostrarà Jacques Joffre que indica ja un error d'entrada en els dos cims dels Gemelos en la zona de Possets, que sent dos cims, Buyse només n'anomena un deixant l'altra punta com a innominada. Segons la informació recollida per Francisco Termenón aquest fet no és innocent, ja que d'aquesta manera podia anomenar el cim sense nom, amb el seu mateix o el seu pseudònim, perquè no es notés tant, el resultat és que l'anomena el Veterà, que és com li deien els seus amics. Aquí tenim ja un primer debat que començarà a crear tensions en l'equip. El nombre de cims d'aquesta llista és de 153 (121 de principals i 32 de secundaris) 5 cims més que la llista de Feliu Izard. Hi ha uns canvis importants però, a comentar i un és aquest que hem anomenat, els Bessons de la llista d'Izard passen a Gemelo Sur i el Veterà en comptes de Gemelo Nord, la Punta Sudest de la Pica d'Estats a la Punta Gabarró, el Pic Gran Eriste o Leners a Gran Pic de Bagüenyola, Pic anònim o Cadier a Punta d'en Heredia, Arnals per Pic Nord de Pondiellos i Arnals Sud a Pic de Pondiellos. També fer notar que per a les agulles de l'aresta de Cregüeyña emprà els noms i ordre que Feliu ha donat a aquestes però els treu la denominació que les ubica, oriental, central i occidental. Fet que provoca un segon ball en el nom de les agulles que ja arrossegaven mesures i ubicacions alternades en l'aresta.

En definitiva, la importància d'aquesta primera proposta de Buyse és que arriba ja amb una sòlida base, amb uns criteris que vol establir de forma clara un consens i que el debat sigui mínim, tot i reconèixer que la perfecció no existeix i per tant tot és millorable.

7.2. Segona llista publicada a *Pyrénées* el 1988

Després de la publicació de la seva primera llista Buyse no abandona el projecte i com a resultat de noves ascensions, recerques, contactes i consultes estableix una segona versió amb 164 pics. Aquesta llista s'havia de publicar a la revista *Os Pirineos* de la Federació Aragonesa de Muntanyisme, sembla ser que la llista s'envià al 1987, però la revista deixà de publicar-se al 1986 i aquesta segona llista va quedar inèdita. Tot i restar inèdita segur que aquesta serà la base de la que es publicarà al 1988.

Mentrestant, Buyse, per mediació de Maurice Jeannel i el guia Guy Mevelec, aconsegueix presentar el seu projecte a Robert Ollivier qui l'acollirà amb entusiasme. Ens trobem doncs ja amb l'equip dels tresmils en la seva primera formació. Aquest equip serà qui l'ajudarà a fer la relació de cims i més tard serà la base del llibre *Los tresmiles del Pirineo*. Per la part francesa hi haurà: Louis Audoubert, Maurice-José Jeannel, Marc Jusnel, Jean-Victor Parant, Jean i Pierre Ravier, Michel Sébastien. Per part espanyola: Josep Maria Sala, Luis Alejos, Julio Benedé, Agustí Jolís i la seva esposa Maria Antònia Simó, Jesús María Rodríguez, Juan María Feliu, Carlos Sainz, Gerardo i Javier Bielsa i José Ignacio López. Cal dir que Marc Jusnel tenia una llista pròpia, però en l'incorporar-se a l'equip hi renunciava. A la seva llista de tresmils relacionava 130 cims principals i 46 de secundaris.

Els dies 30 i 31 de gener de 1988, un grup de treball es va reunir al domicili de Buyse a Siurana i establí gairebé definitivament les regles d'admissió de cims i una primera llista. S'hi trobaren : J.M. Feliu, J. Benedé, J. Buyse, Pere Giró, J. I López, J.M. Ortega, F. Masachs i J. Murciano. En aquesta trobada ja sorgeixen les primeres discrepàncies sobre els cims dels Gemelos i el Veterano (Termenón ja ens ha explicat perquè, anteriorment) exposades per José Murciano (qui després serà un íntim col·laborador de Feliu Izard).

Més tard, la llista augmentà gràcies a la incorporació de Henri Baudrimont, proposat pels germans Ravier. Aquest enginyer i geògraf de l'ING francès posseïa un gran arxiu fotogràfic i documental, fruit dels seus més de 50 anys de dedicació a l'estudi dels Pirineus. Els dies 28 i 29 de febrer Henri Baudrimont es desplaçarà a Siurana i amb Buyse, completaran el cens.

En aquest període encara sorgirà una altra polèmica, Marc Jusnel considera la Punta Sud-est de la Pica d'Estats (Punta Gabarró) com a cim principal, Buyse, però es negarà a acceptar-ho i Jusnel abandonarà l'equip per discrepàncies.

Serà a l'abril que se sol·licita el reconeixement oficial de la llista a les federacions catalana, de Castellà i Lleó, Aragó, Navarra i País Basc, així com al Centre Excursionista de Catalunya i al CAF. Les primeres en respondre positivament a aquesta crida seran la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) i la Federació Basca, així com també el CAF i el Comitè de Massif Pyrénées. Però, les convulsions no cessen, aquest mateix mes d'abril s'expulsarà de l'equip a José Murciano i Ortás per la polèmica sobre els pics Gemelos, que abans ja hem exposat.

La revista *Pyrénées* s'oferirà a publicar aquesta llista ja consensuada per l'equip. I això s'esdevindrà al número 154. El resultat dona 125 cims principals, 70 secundaris i 74 cotes restants. A la llista s'empraran unes sigles per identificar-los: PCM (punt culminant d'una muntanya) i NA (nus d'arestes). A més de continuar amb la classificació de dos dígitos pels cims secundaris, tal i com havia fet en la publicació de la seva primera llista.

Les normes per l'admissió de cims variarà un xic de les primeres, les reproduïm aquí sota:

1. Perquè una elevació qualsevol, l'altitud de la qual sobrepassi els 3.000 metres, pugui ser considerada com un tresmil i ser admesa en el Catàleg dels tresmils dels Pirineus, ha de complir les condicions següents:
 - Figurar en almenys un mapa actual i/o ser esmentada en alguna de les guies en circulació.
 - Haver estat batejada, és a dir, tenir un nom.

2. Els tresmils admesos seran classificats, segons les seves característiques, en una o altra de les següents categories:

2.1. Seran classificats en la primera categoria, i anomenats pics principals:

a) Els pics que constitueixen el (únic) punt culminant de cada muntanya (assenyalats PCM a la llista), i

b) Els pics que constitueixen un nus d'arestes, situats sobre les arestes de les muntanyes o en les crestes que les uneixen, a condició que aquests tinguin almenys tres arestes, i que totes siguin descendents des del cim del pic, i que en delimitin les vessants (assenyalats NA a la llista).

2.2. Seran classificats en la segona categoria, i anomenats pics secundaris: totes aquelles elevacions (principalment avantcims, puntes i agulles) que no reuneixin les condicions establertes per la regla 2.1.

3. Les cotes superiors a 3.000 metres que són esmentades en els mapes o en les guies, però que no posseeixen un nom seran considerades com a cotes restants i citades en una llista a part sota aquest títol.

Apareix així mateix una disposició addicional transitòria que permetrà, només en aquesta ocasió, donar nom a aquelles cotes restants que posseint, a ulls de l'Equip, característiques de la regla 2, són anònimes. Aquesta disposició permet repescar-les per a la seva inclusió al catàleg.

4. Un cop efectuat el cens de totes les cotes restants i advertir l'existència d'elevacions que tenen característiques de cotes secundàries, però que no poden ser admeses com a tals, donada la seva falta de nom, nosaltres els donem, per decisió majoritària, un nom provisional (amb l'objectiu de poder-les identificar), fet que ens permet incloure-les entre els pics secundaris.

[...]

Atès que aquest objectiu s'ha pogut realitzar gràcies a l'aplicació de la present disposició, declarem que aquesta aplicació ha estat única i no podrà mai més ser repetida. En el futur només podran ser admesos com a nous tresmils, aquells que compleixin les condicions establertes per la regla núm. 1.

La publicació d'aquesta llista, segons Termenón, que disposa de les actes de les reunions de l'equip, ocasionarà la pràctica dissolució de l'equip a causa de discrepàncies en noms i criteris. Aquestes discrepàncies són: Variar la tradició de nomenar Pics dels Bessons a les cotes 3125 i 3160 per rebatejar la cota 3125, Bessó Nord, per Pic del Veterà (sobrenom de Buyse), i el nom de Bessó Sud per Pic dels Bessons, fent al·lusió a Jean i Pierre Ravier, nom que serà rebutjat fulminantment pels homenatjats. Bateig de dos puntes a l'est del Mont Perdut, per a les quals la FAM proposava els noms de Rabadà i Navarro, com Pics de Baudrimont. Pretensió de canvi de el Pic del Portillón de Ôo pel nom de Robert Ollivier, rebutjat rotundament pel mateix Ollivier. Nomenar una punta propera a la Seilh dera Baquo amb el nom d'Audoubert, bateig també rebutjat per l'interessat.

Per tant en podem concloure que el desgast en el si de l'equip inicial fou molt gran pel que es poden considerar "petites" o "grans" discrepàncies segons des del punt que es vulgui mirar.

7.3. Primera i segona edició del llibre *Los tresmiles del Pirineo*

Podem considerar que ens trobem davant la tercera proposta de Buyse, aquesta vegada ja publicat en format de llibre i amb un caràcter enciclopèdic. La primera edició del llibre veurà la llum a l'abril del 1990 i serà publicada per l'editorial Martínez Roca amb seu a Barcelona i la segona al desembre del mateix any. Per tant veiem que l'èxit editorial fou notable. En aquest llibre se seguiran les normes que apareixien a la revista *Pirénées*. La primera intenció de Buyse era de publicar-la als llibrets editats pel Centre Excursionista de Catalunya, però en aquest club estaven immersos en unes renovacions de guies de muntanya que els emplenaven durant uns anys la programació editorial, per això anà a una editorial privada com Martínez Roca. Cal dir que ens trobem davant d'un llibre que, com hem dit a l'inici té caràcter enciclopèdic, o sigui que no se cenyirà a parlar de la llista dels tresmils, localitzar-los, etc, sinó que aprofita el que tots els membres de l'equip poden donar de si en el tema que cadascun és especialista i anirà fent capítols temàtics al voltant del Pirineu. Així, en les dos primeres edicions trobem 32 capítols.

Hem parlat de la formació de l'equip dels tresmils i de les tensions viscudes de d'un primer moment anem ara a veure una mica com era Buyse i la seva metodologia de treball per entendre-ho millor. Partirem d'una entrevista a Buyse de la revista *Desnivel* (12 de setembre de 2002) que reproduïx l'entrevista de Dioni Serrano publicada a *Grandes Espacios* el juliol del 1998, núm. 25. "Juan Buyse, pastor de tresmiles" apareix en el text les condicions que el coordinador va imposar als col·laboradors, en reproduïm aquí un extracte que ja dona una idea de la manera que tenia Buyse de liderar el projecte. El seu tarannà es mou entre la importància que ha de tenir l'equip i com l'aglutina i la mà de ferro amb què sembla que porta el lideratge d'aquest. Està clar que ell és qui ho lidera i qui posa la infraestructura, energia i mitjans perquè això funcioni, però, contrasta que davant de voler fer veure la fortalesa de l'equip, emergeix un personalisme molt marcat per part de Buyse. en podem treure algunes conclusions clares.

El proyecto de coordinar una lista de tresmiles se le ocurrió a Buyse de la intersección de dos fenómenos. El primero para colmar un vacío editorial; el segundo, como resultado de una reflexión sobre la especie humana: para Buyse una persona no puede salirse de sí misma y cualquier creación refleja la propia personalidad del creador. Ése era, para él, el principal defecto de las listas de tresmiles que se habían editado hasta entonces. Cada una de ellas reflejaba la impronta de su autor y la consecuencia inmediata era medio siglo de listas individuales de tresmiles, confeccionadas según los criterios de cada autor. Para evitar este caos de altitudes y de nombres, a Buyse se le ocurrió reunir a quienes se sentían atraídos, deportiva o emocionalmente por la cadena pirenaica; claro que cada uno de los elegidos hubo de firmar un documento comprometiéndose a ayudar a Juan Buyse de manera gratuita y a no reclamar más tarde ningún tipo de recompensa.

Quienes aceptaron estas condiciones tuvieron que someterse también a la curiosa manera de toma de decisiones en el seno del grupo: por mayoría simple. Algunos no aceptaron, otros se esfumaron y algunos fueron expulsados pero el grupo y el libro siguieron adelante, dejando a su paso éxitos y decepciones. Venera por encima de cualquier pireneísta a Robert Ollivier, gracias a cuyas guías miles y miles de excursionistas recorrieron los senderos del Pirineo. Buyse pensó que la mejor forma de recompensar a su amigo Ollivier era la de re-bautizar alguna cumbre con el nombre de su amigo, lo que le valió algunas enemistades. Contra los que protestan contra sus bautizos de cumbres esgrime argumentos sobre lo efímero de la vida: «Hay otros ejemplos de cambios de nombre y yo me acojo a esta circunstancia para hacer mis propuestas de bautizo de cumbres. Pero esto no lo entienden

los puristas y piensan que dañamos la historia del Pirineo, pero yo no obligo a nadie a utilizar la toponimia propuesta en el catálogo de los tresmiles».

Completarem encara, amb un altre extracte de la entrevista, la metodologia i el resultat del treball de Buyse.

Hacer trabajar en la misma dirección a todos los miembros del equipo que participó en la redacción del libro habrá sido uno de sus primeros logros ¿Se debe a que su proyecto era atractivo, a sus dotes de unificador de voluntades, a la metodología empleada...?

Si usted conociera mi trayectoria profesional no me formularía esta pregunta sobre mis dotes de unificador, pero creo que mi éxito se debe a lo atractivo del proyecto. Quedé extrañado de su acogida, incluso en estado embrionario. Entre los que se enteraron de él como Robert Ollivier, Louis Anglade, redactor-jefe de la revista *Pyrénées* o Jean Garnier, presidente del Comité de Massif Pyrénées, de la Federación Francesa, el catálogo tuvo un impacto considerable. En cuanto a la metodología, los miembros del equipo recibieron 45 encuestas y 245 preguntas o consultas, lo que representaba un total de 751 páginas. El intercambio de correspondencia sumó 2.505 páginas. Tardé un año en seleccionar y ordenar el archivo que refleja el trabajo del equipo. El inventario de este archivo constituye un volumen de 116 páginas y labora supuso un gasto de 80.000 pesetas en cintas de máquina de escribir y 700.000 en fotocopias.

Imagino que uno de los principales problemas del libro ha sido decidirse por una cota definitiva entre todas las que figuraran en las fuentes consultadas ¿Qué pautas seguía para decidirse por una cota o por un nombre?

Este tema nos parecía tan importante que en el libro le dedicamos seis páginas y resulta difícil comentarlo en unas líneas. Para determinar las cotas de picos no estábamos formados, preparados, ni equipados por lo que no nos responsabilizamos de las mismas. En nuestras decisiones intervinieron las cotas del Institut Géographique National francés para los tresmiles de Francia y de la frontera. Los mapas de la editorial Alpina para los tresmiles de España y, más tarde, para los catalanes, los datos del ICC con sede en Barcelona. Y para los tresmiles no citados en ningún mapa, las cotas levantadas por el geógrafo francés del Institut Géographique National, Henri Baudrimont.

¿No piensa que su esfuerzo por normalizar la toponimia de los tresmiles choca y chocará siempre contra la inercia de pireneístas, editores o instituciones y que, de todos modos, esa toponimia sufrirá cambios en el futuro?

Resulta que soy enemigo nato de todo lo anárquico y ferviente partidario de todo lo que es método, sistema y orden. Esta primera reacción a esta pregunta porque es un hecho indiscutible que cada cual escribe los nombres según su propia versión y desconozco la existencia de reglas o convenio alguno. Y como el tema me apasiona, redacté el capítulo 22 en el que ¡jojo! no digo “reglas para aplicar...», sino «reglas observadas por el equipo de los tresmiles...». Es decir, que no pretendemos obligar a nadie a que utilice la toponimia que nosotros utilizamos. Formulamos unas reglas que serán buenas o malas y las hemos aplicado en nuestra obra. La intención es que cada cual tome lo que hemos hecho como ejemplo, lo comparta y corrija lo que estima que debe corregir. Ignoro la suerte que pueda correr el catálogo de los tresmiles y mis esperanzas son más bien pocas. Un gran filósofo dijo: «No es necesaria la esperanza para emprender ni el éxito para perseverar”. Bien, pues yo emprendí sin esperanza. Me acostaré tan feliz y el porvenir nos dirá.

7.4. Primera edició del llibre traduïda al francès

Al 1991 es publicarà la traducció al francès del llibre editat en castellà l'any anterior. *Les 3000 des Pyrénées*. Serà a l'editorial J & D Editions i té 467 pàgines. No serà estrany que Buyse optés per fer aquesta traducció ja que al territori francès tampoc hi havia cap llibre d'aquestes característiques, en l'equip dels 3.000 hi havia membres francesos i al cap i a la fi, la llista havia estat homologada també per la Federació Francesa de Muntanya. Sobre el llibre dir que té els mateixos capítols i textos que la primera edició en castellà, la llista és tanca amb 196 cims, 129 de principals, 67 de secundaris i 82 cotes restants.

7.5. Tercera, quarta i cinquena edició del llibre en castellà

Al 1993 es publicarà una altra edició del llibre revisada i ampliada, igual que les anteriors, per l'editorial Martínez Roca. En la coberta ja trobem importants novetats, com l'aparició de l'autoria de Juan Buyse i a sota del seu nom “y 33 pirineístas españoles y franceses” fet que ens dona a entendre que Buyse o l'editor vol mostrar aquesta feina d'equip. I també el text complementari al títol: “Un estudio enciclopédico”. Tot això vindrà a donar encara més el caràcter d'obra col·lectiva al llibre i que vol ser un estudi complet i definitiu. Buyse en la introducció ja diu que no es volia resignar a tenir només la llista de 3.000 si no que creia que cada membre de l'equip podia aportar aspectes interessants al llibre. Això ens torna a dur al fet que creiem que l'equip continuava viu, o almenys amb membres que hi continuaven des de l'inici i altres que van escriure algun capítol del qual

eren experts però que no havien estat en la catalogació de la llista dels 3.000. En realitat molts capítols tenen més a veure amb el medi i activitats relacionades amb el Pirineu que amb la llista mateixa.

El número de cims va creixent i passem del 196 a 212, aquest serà el número que es donarà per definitiu i que anirà apareixent en les successives edicions. Quant a les regles del recompte de cims, seran les mateixes de sempre, però amb una incorporació que pot tenir molta importància i és al punt 1.3 que diu “Tener, partiendo de la cumbre, únicamente aristas descendentes con un desnivel mínimo de aproximadamente 10 metros entre la cima y una eventual depresión en la que la bajada se interrumpe o termina.”

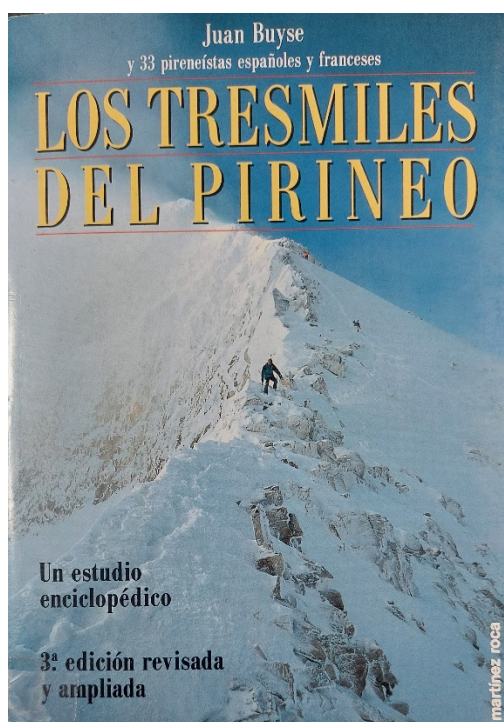

Figura 14: Coberta del llibre *Los tresmiles del Pirineo*. 3a edició.

La introducció d'aquest detall serà de màxima importància en el futur, ja que serà la dada més objectiva que hi haurà a l'hora de poder identificar un cim secundari o satèl·lit d'un altre. De fet és el que està fent l'equip dels Cazafantasmas. Per tant, s'introdueix el concepte de prominència en el catàleg, i això farà que es pugui donar una llista més

definitiva ja que hi haurà nous cims, 24 en total i altres que es descartaran perquè no compleixen amb aquesta nova norma, en seran 8.

Francisco Termenón ens revela que va saber a través de Juan María Feliu que va ser Henri Baudrimont qui establí el valor de 10 metres com a límit de la prominència a considerar. De fet la dada és curiosa ja que pel mateix criteri a la llista de 4.000 dels Alps el concepte de prominència és de 30 metres, entenem que és perquè si no en sortirien moltíssims més. El número de cims de més de 4.000 m als Alps és de 82 principals i 46 secundaris que no són comptats a la llista. Si anem als cims de més de 8.000 m de l'Himàlaia veiem que ni es té en compte el concepte de prominència a l'hora de classificar els 14 cims oficials, que tenen força cims secundaris no inclosos. De fet, com totes, aquesta llista dels vuit mils no està exempta de polèmica i ja el mateix Reinold Messner, el primer en pujar-los tots diu: "no estoy completamente seguro de que en efecto haya exactamente 14 'ochomiles'. Pero esto es algo que atañe a los geógrafos. Ellos han contabilizado 14, para lo cual sólo han hecho valer como tales los macizos montañosos independientes, sin contar las innumerables cumbres secundarias".

Termenón aquí posarà de manifest una clara contradicció en els criteris tan "objectius" que Buyse pretenia establir amb aquestes preguntes i afirmacions seves.

Claro que la aplicación de esta nueva regla pone de manifiesto un par de cosas:

a) Que la disposición adicional de un solo uso, que se utilizó como argumento para bautizar cimas anónimas y permitir incluirlas en el Catálogo, se ha empleado por segunda vez, dado que 24 cimas han recibido ahora un nombre. ¿Quién puede pretender ahora que no se vuelva a utilizar? ¿Qué sentido tiene entonces su existencia? Pero su desaparición implica que todo el artículo 1 precedente carece de sentido: El nombre de un tresmil viene de la historia del pirineísmo, pero ¿el pirineísmo ha descubierto y nombrado absolutamente todo?

b) Una vez que la posesión de un nombre o su aparición en un mapa o guía no son más elementos determinantes, sólo queda como único principio válido la prominencia del punto elevado y el valor establecido para ella. Entonces no se puede afirmar que la lista sea definitiva. Algo semejante debió pensar Buyse, pues en la quinta edición del libro en castellano, en 1998, escribe en la pag. 530:

«Pero pido la atención del lector sobre una pregunta que sí es importante y hasta trascendental: ¿justificarían eventuales averiguaciones la modificación de un censo que desde hace tantos años es reconocido y utilizado por la comunidad pirenaica? Creemos que no, por lo que nos hemos esforzado para conseguir un consenso que hemos obtenido de la Editorial y de la UIAA...»

Efectivamente, Buyse trata que la UIAA reconozca de alguna manera su lista, y lo consigue como queda reflejado en carta de fecha 14 de Septiembre de 1995, remitida por el Dr. Claudio Abächerli, y la publicación de la lista de la tercera edición del libro en el Bulletin UIAA nº 152 de Diciembre de 1995. De esta manera trata de cerrar la lista a nuevas incorporaciones, especificando claramente que estas, de producirse, serán ubicadas en un anexo separado de la lista. Buyse prevé en la quinta edición revisiones del censo cada diez años, estando prevista la siguiente para 2002. Vista su avanzada edad delega la tarea de dar continuidad al trabajo sobre los tresmiles en dos coordinadores, uno para cada vertiente, Juan Mari Feliu al sur y Jean Louis Arango al norte. Desde su fallecimiento el 26 de Julio de 2002 en Siurana, dicha labor se interrumpió definitivamente.

Acabem aquest apartat transcrivint allò que veurem en la pàgina 5 i 6 de la tercera edició del llibre de Buyse on explica:

La primera edición de esta obra (abril de 1990) y la segunda (diciembre de 1990) costaban de 32 capítulos que siguen en esta tercera edición (abril de 1993), aunque la mayor parte de los mismos han sido revisados, reformados e incluso reescritos.

Esta tercera edición tiene, además, 18 capítulos nuevos que confieren a la obra su carácter enciclopédico por la gran variedad de aspectos y facetas que en ella se reflejan.

Al final de l'enumeració dels nous capítols trobem:

El incremento de la primera a la tercera edición ha sido:

En capítulos:	de	32	a	51
En páginas:	de	337	a	535
En fotos en color:	de	27	a	77
En fotos en blanco y negro:	de	25	a	101

LA OBRA SE CONSIDERA AHORA COMPLETA

*

* *

El censo de los 196 tresmiles, después de estar divulgado durante cinco años, ha sido revisado concienzudamente por los especialistas del equipo de los tresmiles. De los 67 picos secundarios, 8 han quedado eliminados y, por otra parte, 24 nuevos tresmiles, todos debidamente justificados, han elevado el censo a un total de 212.

Este censo revisado es considerado por el equipo de que lo realizó como exacto, completo y definitivo, y no se prevé ya ninguna modificación posterior.

El autor

Siurana, abril de 1993

Tanquem aquí l'apartat de les llistes de Buyse en el format de llibre, ja que veiem clarament com l'obra y la llista es dona per definitiva y acabada. Y així serà com s'oficialitzarà per la UIAA.

Del llibre se'n faran fins a 5 edicions. La quarta és exactament igual que la tercera i la cinquena només afegeix un capítol més referent a aquelles cotes minorades en altitud. De la cinquena edició, ens crida l'atenció de com ja en la coberta apareix el logo de la UIAA, fet que ens dona a entendre que ja s'ha produït el reconeixement de la llista com a oficial per la UIAA.

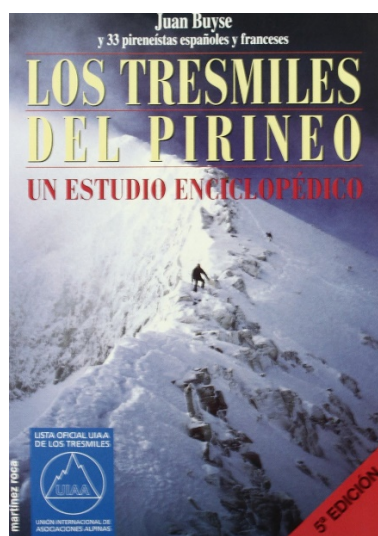

Figura 15: Coberta del llibre *Los tresmiles del Pirineo*. 5a edició.

8. Luis Alejos, continuador de la llista de Buyse?

Luis Alejos, membre de l'equip dels 3.000 des de l'inici i partícip en el llibre de Buyse des de la primera edició ja treballava en el tema dels 3.000 abans de la participació en el projecte de Buyse. Hem vist ja en els escrits de Buyse que dona per tancada la llista i que les incorporacions futures haurien d'estar en un annex a tot estirar. En canvi noves medicions aporten dades sobre cims que eren considerats 3.000 i ja no ho són o altres que d'acord amb els criteris de l'equip de Buyse han estat mesurats i hi entren. El resultat és que a la 6a edició del llibre de Luis Alejos *Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles*. La xifra que ens cita la mateixa coberta és de 217 tresmils per tant d'una manera o altra podem veure en aquesta xifra la continuació del creixement del nombre de cims que no ha cessat en cada llista publicada des dels inicis d'aquestes.

Com veurem més endavant en parlar dels Cazafantasmas, aquest equip està aportant valuosa informació sobre nous cims, amb documentades ressenyes i propostes. Alejos hi ha estat en contacte i ho recull en la darrera edició del seu llibre. Anem ara a analitzar-la, conjuntament amb les que l'han precedit.

8.1. Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles. 6 edicions

Tal com recollim de la introducció de la sisena edició, el llibre veu els seus inicis al 1986, quan comença a escriure l'apartat "Rutas" a la revista *Pyrenaica*. Aquest treball, que s'havia publicat en fascicles, el 1988 es va publicar sota el títol *Rutas y cumbres del Alto Pirineo*. Segons l'autor fins llavors no s'havia publicat gairebé res específic dels 3.000 del Pirineu. En esgotar-se el llibre no li va semblar adient de reeditar-lo perquè ja estava immers en el catàleg dels 3.000 amb Juan Buyse.

Així que les primeres edicions de la guia se cenyien a la feina feta pels 30 membres de l'equip dels tresmils, que en paraules de Alejos, va harmonitzar la cartografia i la toponímia dels cims més emblemàtics de la serralada. Però, amb la darrera edició d'aquella obra enciclopèdia de Buyse, apareguda al 1977 va sorgir la necessitat d'actualitzar la llista prenent en consideració les noves revisions cartogràfiques i els

actuals mesuratges altimètrics mitjançant la tecnologia GPS. Aquesta és la tasca a què s'encomana la 6a edició.

Segueix en l'apartat "Elegir la ruta" amb una justificació de la feina de l'equip dels tresmils y una síntesi del que suposà la redacció de l'obra, tot passant pels temes més polèmics com els batejos dels cims innominats oferint la versió dels fets des del punt de vista d'un dels protagonistes. Afegeix també el fet dels reconeixements que les diferents federacions en van fer i acaba resant que l'equip es basava en el fet que "el Pirineo es patrimonio de la humanidad. Nadie debería atribuirse la titularidad de la alta montaña, el conjunto de la Sociedad tiene la obligación de protegerla". Continuarà en el següent apartat citant que el 1995 el catàleg va ser reconegut coma llista oficial per la UIAA i que això el convertia en "referència necessària i insubstituïble". I que a partir d'aquell moment urgia fer una guia que permetés assolir aquests cims, per aquesta raó va reprendre la feina prèvia a l'elaboració del catàleg i a finals del 1996 es publicarà *Los 3.000 de los Pirineos*, llibre en gran format que es dedica a descriure els itineraris específics per cadascun dels 3.000. Després es publicarà *Los Tresmiles en 30 Jornadas* de Miquel Capdevila que ofereix una perspectiva única de l'encadenament de tots els tresmils. Ambdues obres encara no seran una guia detallada i completa de tots els cims de 3.000 del Pirineu, això arriba amb la publicació dels tres volums de la *Guía montañera 3.000 m de los Pirineos*, que s'havia publicat en tres volums per la gran tasca que comportaria descriure gairebé un centenar de rutes als refugis i més de 400 itineraris a cims. Per això entre l'aparició del primer volum el 1998 (a gran format) i el darrer al 2001 (en petit format) van passar tres anys. Al 2003 es recolliran els tres volums en un de sol en francès i això durà al 2005 a publicar també els tres llibres recollits en un sol volum en castellà. Per tant veiem, que com el llibre de Juan Buyse es tractarà d'un èxit editorial que en generarà un bon grapat d'edicions. En les darreres consideracions a fer justifica que l'apertura de nous refugis, remodelacions, canvis de telèfons de contacte, webs... i que com res al món és complet el catàleg del 3.000 tot i ser el reconegut per la UIAA necessitava una actualització, per això en els fòrums de muntanya es parlava de nous tresmils i també amb l'aparició del grup Cazafantasmas dedicat a verificar si els tresmils

oficials complien amb els requisits establerts i si els podien complir altres que no eren a la llista. D'aquesta manera la llista creix en 5 cims més que l'anterior.

És important de destacar que la primera llista del llibre d'Alejos parteix dels 129 cims principals i els 83 cims secundaris que l'equip dels 3.000 havia catalogat i en la sisena edició del llibre la llista compta amb 5 cim més, però, realment el ball de cims ha estat major, ja que hi han estat suprimides 11 cimes i incorporades 16 més. El qual dona com a resultat els 5 cims més que a la llista inicial: els 217 del darrer llista.

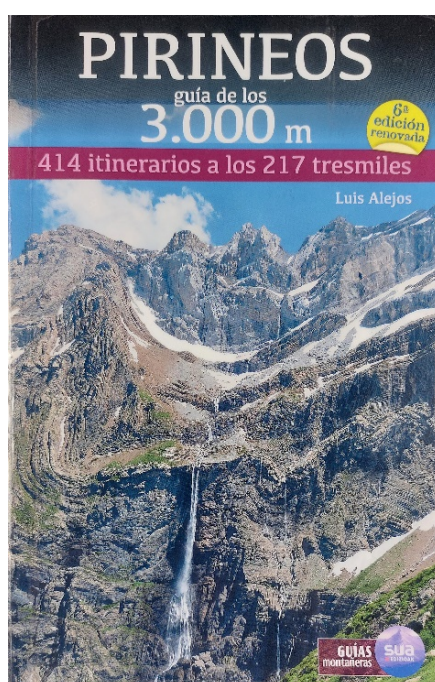

Figura 16: Portada del llibre *Pirineos. Guía de los 3.000. 414 itinerarios a los 217 tresmiles.*

Si en el títol del capítol anomenàvem Alejos com a continuador del projecte és perquè “de facto” la seva llista és la que estan emprant ara la gent que es planteja fer tots els tresmils “oficials”, el seu llibre s’ha convertit, a més d’una guia imprescindible i de les més complertes quant a informació sobre els cims i els seus itineraris, en la llista que segueix els criteris de l’oficial i per tant se la considera la més actualitzada i més fàcil de trobar, ja que el llibre editat per Sua Ediciones és l’únic que s’està reeditant constantment, a

diferència, per exemple del de Juan Buyse que està esgotat i no hi ha cap exemplar en venda tret dels de col·leccionista.

8.2. Entrevista a Luis Alejos

Inicio de la actividad montañera. No procedo de una familia montañera. Empecé a ir al monte para distanciarme de los hábitos de la juventud de la época en el País Vasco: vivía en un barrio de Barakaldo, formaba parte de una cuadrilla amplia, que alterna cada día de taberna en taberna, cada cual paga una ronda. El resultado es previsible, necesitaba airearme y desintoxicarme. Salir de la zona urbana, entrar en contacto con la naturaleza, fue un gran descubrimiento. Ingresé en el Club Alpino Turista de Barakaldo, apoyándome en la experiencia de los socios veteranos pasé de las excursiones mañaneras a las de jornada completa y fin de semana, a los 20 años subí al Monte Perdido.

Según se desprende de breves notas sobre tu vida eres un hombre polifacético dedicado a diferentes ámbitos, nosotros te queremos preguntar sobre la montaña y lo que tus libros han aportado al mundo del pirineismo. Más concretamente sobre el tema de los tres miles del Pirineo. Ya antes de entrar a formar parte del equipo de los tres miles tratabas el tema, ¿nos puedes explicar cómo fue tu llegada al equipo?

Siempre me ha gustado escribir. Los conocimientos adquiridos en la montaña con los socios más veteranos de club decidí compartirlos y transmitirlos relatando mis propias experiencias. Mi labor de divulgación comenzó en la revista *Pyrenaica*, órgano de difusión de la Federación Vasca de Montañismo. *Pyrenaica* publicó en fascículos, denominados *Rutas Pyrenaica*, luego en libro, mi primera obra: *Rutas y Cumbres del Alto Pirineo* (1988). Este trabajo que describía 250 cumbres del Pirineo central, entre ellas muchos tresmiles, motivó el interés de Juan Buyse por integrarme en el equipo de pirineistas, de ambas vertientes de la cordillera, que estaba formando para elaborar el *Catálogo de los Tresmiles*.

El resultado del trabajo del equipo de los tresmiles resultó muy fructífero, si tenemos en cuenta los reconocimientos que la lista tuvo y su reconocimiento como oficial por la UIAA.

¿Parece que lo que os preocupaba realmente era poder llegar a un catálogo riguroso y que fuera el definitivo, en eso volcasteis toda vuestra energía, es así? ¿De qué manera trabajasteis?

El objetivo de Buyse era elaborar un catálogo completo y definitivo. Pretensión imposible, los avances tecnológicos y cartográficos reclamarían futuras revisiones. Se avanzó todo lo posible con las herramientas de la época. Se realizó un meticuloso rastreo de los mapas de uno y otro lado del Pirineo, confeccionando un extenso listado distribuido en cumbres principales, secundarias y cotas restantes si no cumplían los criterios para ser consideradas tresmiles. Esa tarea requirió un minucioso trabajo de campo y de interpretación cartográfica.

Juan Buyse en su pasión por las montañas empieza a interesarse por todos los tresmiles del Pirineo y ve la necesidad de hacer la lista, de ahí parte la motivación de crear el “equipo de los tresmiles” ¿nos puedes hablar de él y de qué forma lideró el proyecto?

Buyse era el promotor, coordinador y mecenas del equipo. Los ingresos obtenidos con la venta de la enciclopédica obra resultante no podían cubrir los gastos de la profusa correspondencia intercambiada con cada miembro del equipo, miles de fotocopias con informes, consultas, etc. Fue una dedicación absoluta durante años, que no tendría continuidad en su ausencia.

En la tercera edición del libro *Los tresmiles del Pirineo* encontramos una nota que dice que el libro se da por definitivo, así se cierra la lista oficial de los 212 tres miles y se dice que si hay incorporaciones futuras será en un anexo. En cambio, podemos ver ya montañeros y montañeras que están acabando la lista y nos hablan de los 217 tres miles del Pirineo, cifra que corresponde al número de cimas de la 6ª edición del libro *Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles*. No sé si era tu intención, pero parece que tu libro se ha considerado como una prolongación de la lista oficial de los 212 y entre los montañeros se le da carácter “oficial”. ¿Nos puedes dar tu visión de este tema?

En la actualidad tenemos claro que ninguna obra humana puede ser completa y definitiva. En el caso de los tresmiles del Pirineo la rigurosa comprobación llevada a cabo por el grupo de los *Cazafantasmas* reclamaba la actualización de la lista, añadiendo las cumbres que cumplían las normas establecidas por el propio *Equipo de los Tresmiles* y suprimiendo las cotas que no las cumplían. En este caso me limité a ejercer de notario, ciñéndome a reconocer la situación.

¿Crees que la UIAA tendría que plantear una revisión de la lista de los 212 picos considerados oficiales cuando se ha demostrado, que según los criterios con los que se catalogaron, hay variaciones?

Lo veo complicado. Sería necesario constituir un nuevo equipo dispuesto a asumir esa tarea. Habría instituciones que alegarían tener atribuciones para tomar esas decisiones. Supondría despertar polémicas superadas por la realidad. Como en el caso de los bautizos de cumbres, en la práctica son los pirineistas quienes deciden, según su criterio, cómo denominar a cada cima y qué cotas merecen o no ser consideradas tresmiles.

Hoy en día que se puede ver de todo en las redes sociales, blogs y webs de centros montañeros y aun se puede leer entre líneas las dudas sobre las listas, criterios, etc. de las diferentes aportaciones hechas. Supongo que como miembro del catálogo que trabajó en la reconocida como oficial pensarás, que aunque toda persona es libre de seguir la que más le parezca, solo hay una reconocida. Aun así, vemos que aún se polemiza sobre qué lista ha seguido quien anuncia haber conseguido la hazaña, parece como si polémicas existentes en ese momento entre diferentes listas no se hayan aún zanjado totalmente ¿Crees que hay argumentos para polemizar o esta discusión no tiene recorrido?

Polemizar es un comportamiento primario sin sentido. No se me ocurriría intervenir en una discusión tan aburrida y estéril. Observo en las redes sociales actitudes sectarias que me hacen sonreír. Los hechos son los que son, hay documentación suficiente para llegar a conclusiones certeras. Si algo queda por aclarar, que lo hagan historiadores rigurosos e imparciales.

Si nos planteáramos la hipótesis que hoy en día aun no dispusiéramos de la lista y oficial, ¿crees que se conseguiría llevar a cabo un proyecto como el que Juan Buyse y el equipo llevo adelante en ese momento?

Un proyecto de ese tipo requeriría financiación. Hemos pasado de la época del voluntariado a la de la profesionalización. Quien paga manda. Los criterios de selección de participantes los establecería quien aporta el dinero, condicionando el resultado.

Acabamos considerando que tu aportación al tresmilismo es esencial y culmina con tu aportación en la sexta edición de tu libro. ¿Qué respuestas has recibido de la edición de la comunidad montañera y como sigues el pulso del tresmilismo siendo una referencia obligada cómo eres?

Como no intervengo en debates de redes sociales, aparte de comentarios de personas allegadas, el criterio que tengo para conocer la incidencia de mi trabajo es la amplitud de su difusión. Cuando intento aclarar alguna duda en internet, suelo encontrar reproducido lo que yo mismo he escrito, sin citar la procedencia. No me molestan los plagios, los considero un reconocimiento. Sí me ha emocionado que un ochomilista de la generación más joven me diga que empezó a ir al Pirineo con mis guías.

9. Els “Cazafantasmas”

Aquest grup és, per dir-ho d'alguna manera, el culpable de les actualitzacions de la llista dels tresmils. Ja hem dit que Luis Alejos hi va tenir contacte, tal com ell mateix ens diu a la introducció de la 6a edició del seu llibre. N'hem estudiat el seu blog, en quatre llengües i és veritablement “l'enciclopèdia” de les llistes dels 3.000 del Pirineu. En la seva web (<http://cazafantasmas3000es.blogspot.com/>) es defineixen com:

Els caçafantasmes som un grup de muntanyencs apassionats pels Pirineus i especialment pels seus cims més elevats, per damunt dels tresmil metres. El nostre objectiu com a grup no és altre que, en base a la única regla objectiva que l'equip de Juan Buyse va posar en la seva llista de tresmils: "tenir una prominència de com a mínim 10 metres", assenyalar aquells cims que, figurant en la llista no tenen l'esmentada prominència, i descriure algunes cotes que sí la tenen i no estan a la llista. En aquest blog es van actualitzant les nostres troballes, realitzades gràcies a la facilitat que suposar comptar amb les medicions dels GPS.

I, encara més, en l'entrevista que vam fer a Francisco Termenón, un del membres més actius del grup defineix el grup d'aquesta manera matisa això (cal contextualitzar aquesta resposta amb la que fa en l'anterior pregunta, vegeu l'entrevista sencera):

Un grupo formal nos parecía como demasiado serio y tampoco queríamos ser una réplica del Equipo de Buyse, incluso temíamos las reacciones que nuestra actividad iba a despertar, viendo las críticas que despertó el trabajo de Buyse y su Equipo. Hemos trabajado desde la modestia y la rigurosidad en los datos obtenidos y quiero creer que nuestra labor ha sido en general bien acogida por la comunidad pireneista.

Figura 17: Capçalera del blog dels “Cazafantasmas”.

Comptem amb una segona entrevista a un altre membre del grup (autor de la versió catalana del blog) Carles Giné i també pertanyent al Centre Excursionista de Lleida, que ens donarà seva visió del tema de les llistes, de la seva incorporació al grup de treball i els resultats obtinguts.

Tornem ara al blog, les primeres entrades són del desembre del 2009 i la darrera del març del 2021. Entre mig d'aquestes dates s'han publicat desenes d'entrades treballadíssimes que agafen dos línies de treball bàsicament, les llistes dels tresmils publicades, de les quals se'n fa una anàlisi acurada llista per llista i la llista dels 3.000 recollits pels Cazafantasmas del 2015, actualitzada constantment. Cada nou cim "fantasma" compta amb una entrada que el descriu i justifica la seva inclusió a la llista. Aquests són:

- Antecima N de Le Bondidier (3156 m)
- Aguja de Arnales (3034m)
- Aguja del Collado de Coronas (3228,3 m)
- Aguja SW de Abadías (3085m)
- Antacima NE. de la Maladeta (3235 m)
- Nudillo del Monte Perdido (3176,1 m)
- Antecima Norte de Sotllo (3058,2 m)
- Crabounouse Norte (3021,5 m)
- Campbieil Sur-suroeste o Pico Lentilla (3157 m)
- Algas Sureste(3023m)
- Cap de la coma de Riufred (3040 m)
- Aguja Norte de Malavesina (3014 m)
- Primer Consejero (3035 m)
- Incisivo Oriental de Alba (3097 m)
- Tuqueta de Marboré (3095 m)
- Argarot Sur (3039 m)

Tornem a la llista que publiquen els Cazafantasmas, la darrera actualització va ser del maig del 2015 i en l'entrada que data del 29 de desembre del 2011 (versió catalana) ens la defineix:

Oferim una llista, no definitiva, dels tresmils pirinencs amb les incorporacions pertinents d'aquelles cotes que hem trobat amb prominència superior a 10 metres. S'han exclòs d'ella, figurant a part, aquelles cotes del catàleg de Juan Buyse que, o bé tenen una prominència inferior a 10 metres, o les mesures més actuals les situen per sota dels 3000 metres.

Les alçades, que han variat des de les indicades per Buyse a causa de les noves mesures realitzades, s'indiquen en tres columnes: -Alçada assenyalada a la llista de Buyse, -Alçada indicada pel Servei d'Informació Territorial d'Aragó (SITAR), o per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), segons el territori on es trobi el cim, -Alçada assenyalada per l'Institut Géographique National (IGN). En aquells casos en que cap organisme assenyali l'alçada de la cota esmentada, i aquesta provingui de mesura GPS, l'altitud s'assenyala a la primera columna en cursiva.

Hi ha un problema amb les alçades en aquelles cotes que són frontereres, i és que cada Institut Geogràfic assenyala altures diferents per a elles. És per això que, en aquestes cotes, si una institució marca per sota dels 3000 i l'altra per sobre, mantenim el cim en la llista.

A la columna prominència s'indica la trobada en aquells cims en que aquest valor és significatiu: bé perquè són noves incorporacions, bé perquè surten de la llista.

A mesura que es vagin estudiant noves cotes, i si aquestes compleixen amb les condicions, aquesta llista s'actualitzarà aquí mateix. Per això és important prestar atenció a la data que figura en el títol, que variarà a mesura que es vagi modificant.

Es pot consultar a: <http://elscazafantasmemes.blogspot.com/2011/12/cacafantasmemes-llista-corregida-dels.html>

On també s'hi poden llegir la gran quantitat d'entrades de la gent que hi ha plantejat preguntes, dubtes o suggeriments, la majoria contestats per FTer.

Quant a l'anàlisi que fa de les llistes publicades és un veritable treball enciclopèdic, i podem dir que és el més complert amb què es compta avui en dia sobre el tema. La majoria de les entrades signades per FTer corresponen a Francisco Termenon, a qui vam

fer l'entrevista que finalitza aquest apartat. La tasca realitzada en el blog va més enllà de la mera curiositat i demostra la gran quantitat de documentació consultada, el contrast de les fonts emprades i els contactes establerts amb els autors de cada llista quan han pogut contactar-hi. Per reblar la ingent feina feta està traduïda a les quatre llengües en què el territori dels Pirineus s'estén. Eusquera, francès, castellà i català, sens dubte una labor àrdua realitzada completament pels voluntaris del grup.

9.1 Entrevista a Francisco Termenón

Francisco Termenón Zubeldia. 1954, Vigo. Jubilado, residente en la "Serra de Tramuntana", Mallorca. Montañero tradicional, pirineísta desde los veinte años, ha ascendido a todos los "tresmiles" del Pirineo. Salidas veraniegas esporádicas a los Atlas y Alpes. Fundador del grupo "Los Cazafantasmas", que se dedica a comprobar las listas de "tresmiles", en especial la elaborada por el "Equipo de los tresmiles del Pirineo" coordinado por Juan Buyse. Blog en Internet en castellano, francés, catalán y euskera sobre esa temática. Artículos sobre historia pirenaica o sobre "tresmiles" en el órgano de la Federación Vasco-Navarra "Pyrenaica", en la revista Grandes Espacios, en la revista francesa "Pyrénées (Les Amis du Musée Pyrénéen de Lourdes)", en el boletín de Montañeros de Aragón y en la "Revue Pyrénéenne (Revue trimestrielle des Clubs Alpains Français du Grand Sud-Ouest)".

¿Qué os motivó a iniciar esta titánica labor recogida en el blog?

Nada en especial, la curiosidad quizás. En los años 80 ya teníamos en mente el tratar de ascender a todas las cimas y puntas sobre los 3.000 m en los Pirineos. Antes de que apareciese el libro sobre los "tresmiles" de Juan Buyse, yo ya había elaborado un listado propio con aquel objetivo. Como federado en el País Vasco yo recibía cada trimestre la revista *Pyrenaica* de la Federación, así que la primera lista de "tresmiles" que vi fue la de Sabino Echeandía, que apareció en el número 112-113 de la revista en 1978. Los 125 nombres que allí aparecían, mirando los mapas Alpina y del IGN francés de la época y los cuadernillos sobre cimas pirenaicas que editaba Luis Alejos en *Pyrenaica*, no tuve mucha dificultad en aumentarlos a unos 160. La aparición del libro de Buyse en 1990 supuso un

estímulo inesperado: Estábamos hablando de 196 puntos a los que ascender, se ampliaba el terreno de juego y eso siempre es agradable. La tercera edición nos planteaba nuevos retos al aumentar a 212 y recoger agujas situadas en lugares difíciles, como las del Clot de la Hount y los Resaltes de Salenques... En fin, que estábamos encantados. Al completar la lista, allá por 2005, nuestro conocimiento de los “tresmiles” ya era bastante extenso, y nos dábamos cuenta que existían cotas, que cumpliendo con la regla de los 10 metros de prominencia, no figuraban en el libro de Buyse. En 2006 lo pudimos comprobar “in situ” en la Tuqueta de Marboré, que no dejaba de ser una loma morrénica del extinto glaciar oriental del Cilindro de Marboré, pero levantaba más de los 10 m requeridos. Comentando todo esto en el hoy desaparecido foro de Pirineos3000, a unos montañeros que se manejaban con los GPS y querían hacer la Cresta de Llosás, les dijimos de comprobar una cota que señalaban Miquel Capdevila e Hipólito Maeso. Así apareció la Aguja Argarot Sur. Fue entonces cuando decidimos crear un Blog para dar a conocer aquello que fuéramos encontrando, además de incorporar a otros miembros al grupo.

¿El grupo de los Cazafantasmas está constituido como asociación formal o es un grupo estable de amigos que ha juntado fuerzas para esta tarea autoencomendada en el blog?

Creo que está respondido en la explicación anterior. No pasamos de ser un grupo de amigos que vamos buscando e investigando cotas olvidadas. Un grupo formal nos parecía como demasiado serio y tampoco queríamos ser una réplica del Equipo de Buyse, incluso temíamos las reacciones que nuestra actividad iba a despertar, viendo las críticas que despertó el trabajo de Buyse y su Equipo. Hemos trabajado desde la modestia y la rigurosidad en los datos obtenidos y quiero creer que nuestra labor ha sido en general bien acogida por la comunidad pireneísta.

En la introducción al blog afirmáis que el interés que os mueve es descubrir nuevos “tresmiles” y eliminar los que no lo son. Los resultados han sido muy fructuosos, ¿os planteáis esta labor como una investigación o más bien como una aportación definitiva a este camino de las listas que han crecido a lo largo de los años?

Sí, nuestra labor no deja de ser una investigación, tanto de carácter geográfico como documental. No pretendemos que ello sea una aportación definitiva, sino más bien dejar las puertas abiertas para que otros montañeros en el futuro puedan enriquecer nuestras investigaciones en la mejor tradición de lo que es y significa el montañismo. Solo nos vemos como un engranaje más en una rueda que sigue girando.

Si nos centramos en las listas actuales, la de Feliu y la de Buyse, por lo que se desprende de vuestro blog, no invalidáis ninguna de las propuestas, sin entrar en las polémicas que existen entre sus protagonistas, vosotros optáis por la de Buyse por tener al menos un criterio claro, el de la prominencia de 10 metros. ¿Consideráis que 10 metros es suficiente, o, dicho de otra manera, habríais aumentado a 15 o 20 metros la prominencia para no tener tantas cimas secundarias en la larga lista? ¿O por el contrario consideráis que es positivo que haya cuantos más mejor, de 3.000 en la lista?

Esta es una pregunta muy difícil de responder. Para nosotros la lista de partida es la de Buyse, dado que como dices tiene al menos un criterio claro y medible: los 10 m. ¿Qué ésta prominencia es pequeña? Por supuesto. ¿Qué se podía haber escogido otra? No estamos tan seguros. La lista de Buyse no deja de ser una más en una larga historia de listas y, como tal, es heredera de sus antecesoras. Y es ahí donde encajan los 10 m, dado que la historia del pirineísmo a nombrado (ha dado nombre) a cimas y elevaciones que posteriormente se han considerado como objetivos o como referencias por encima de los 3.000 m. No se puede construir ignorando los precedentes, eso sí que no hubiese sido aceptado. En el fondo Buyse era tan prisionero de las listas anteriores de “tresmiles” como lo somos nosotros de la lista de Buyse. Si esa prominencia, establecida en 10 m por Félix Masach, hubiera sido más elevada, determinadas cimas con un nombre establecido y con una historia en la conquista de los Pirineos y que ya estaban en la mente de los pirineístas, hubieran sido descatalogadas con lo que ello implica. Los 10 m, en algún caso incluso menos, vienen determinados por lo que han visto y escrito nuestros antecesores sobre sus andanzas pirenaicas. Y el respeto a nuestros antecesores es el único punto que no podemos poner en cuestión, nos va en ello nuestra propia credibilidad.

De los exhaustivos estudios que habéis expuesto en el blog sobre las propuestas publicadas de listas de 3.000 se desprende que habéis contactado con numerosos autores de estas listas. Por un lado, en con carácter general, ¿habéis percibido interés por indagar en los entresijos que hay detrás de cada lista o es un tema ya no les provoca interés? Traslado la pregunta al público en general, ¿creéis que hay interés por parte de la comunidad montañera por analizar lo que aporta cada lista o más bien se da por aceptada la oficial o la que en cada club tenga tradición y se sigue sin plantearse si hay alternativas?

Hemos contactado con algún autor de listas, no con todos los que quisiéramos, el calendario es inexorable: con Manel Cortés, con Feliu Izard, con algún miembro del Equipo de Los Tresmiles... Salvo Feliu y Luis Alejos, al resto de contactados el tema ya no les interesaba, por lo menos no les apasionaba. Respecto a la comunidad montañera, pues hay de todo, para una gran mayoría el tema parece que huele a naftalina, pero hay personas, estudiosas, a quienes hemos facilitado la labor de encontrar reunida información antes muy dispersa y de complicado acceso. Estas personas, tanto en Francia como en España, sí nos han agradecido esa labor.

Entendemos que nada, ni nadie es perfecto, ¿creéis que el gran público percibe las diatribas, que, en la actualidad, surgen a cada momento sobre las listas, los topónimos e incluso las alturas de los 3.000? A modo de ejemplo la propuesta de regularización de los nombres de los 3.000 que se hizo en la Comunidad de Aragón buscaba regularizar y dar nombres oficiales a los picos que habían sido bautizados de otra manera. O vuestras propuestas de nuevos picos y la desaparición de algunos. Propuestas actuales de listas, etc. Hay indicios por todas partes (blogs, anuncios de gente que los ha terminado todos, etc.) que nos demuestran aún un debate vivo o al menos una duda sobre qué lista o que otra propuesta es la definitiva.

Los "Cazafantasmas" somos un grupo de amigos, con esto quiero decir que en nuestro grupo no hay reglas. Pero desde el comienzo tuvimos una cosa clara: los topónimos que tuviéramos que crear serían siempre de carácter topográfico. También que respetamos aquellos que nos han llegado de nuestros antecesores. A pesar de que nos lo han

solicitado, no hemos querido entrar en la controversia que conlleva el “Proyecto Tresmil” traído por la Consejería de Vertebración del Territorio, Movilidad y Vivienda presidida por José Luis Soro de la “Chunta Aragonesista”. No es nuestro debate. Pero personalmente cada uno tenemos nuestra opinión y lo que voy a exponer aquí no me compromete más que a mí, no es la postura de “Los Cazafantasmas”. Decir que estoy totalmente de acuerdo con lo expuesto por Alberto Martínez Embid en su Blog de Desnivel que ha tratado el tema en extenso. No hay ni una sola razón expuesta que justifique ni uno solo de los cambios de nombre pretendidos, y como tal para alguien que respeta la tradición pirenaica, el “Proyecto Tresmil” es aberrante e inasumible. Quizás sea oficial, pero por mi parte no emplearé jamás esa nomenclatura inventada: “Señores de la Consejería, han llegado al Pirineo doscientos años tarde”.

El carácter de la actividad montañera ha cambiado mucho en los últimos tiempos, en que se busca batir rápidamente récords y hacer lo más difícil. Ya Miquel Capdevila hizo todos los 212 picos de 3.000 en 30 jornadas, un joven de 16 años de Valencia, los acabó todos hace unos años... ¿Creéis que el “tresmilismo” es una de esas actividades que ha entrado de lleno en este afán de hacer lo más difícil y hacerlo en menos tiempo, condiciones más duras, etc.?

El “tresmilismo” no deja de ser una faceta más del “pirineísmo”, y cualquier cosa que afecte a éste se reflejará en aquel. Claro que se tratará siempre de ir un paso más allá y tratar de superar deportivamente a lo logrado hasta el momento: Oscar Pérez y Quico Martí consiguen todos los “tresmiles” en 2014 en 26 días seguidos; este año de 2021 sin ir más lejos, Unax Otegi Altolagirre consigue encadenar, en agosto, los 46 “tresmiles” del Sector IX Maladeta-Aneto de la lista Buyse, en 35 horas continuadas; y una semana después Jónatan García encadena los 51 “tresmiles” de la lista “Cazafantasmas” del mismo Sector en 34 horas y media. Sin palabras.

¿Creéis que la pasión por los “tresmiles” ha hecho que cimas más bonitas e incluso más comprometidas hayan sido ensombrecidas por no tener precisamente esta cota?

Sería una lástima que eso le ocurriese a algún montañero. No, creemos que ocurre todo lo contrario. Quien descubra el Pirineo motivado en un primer momento por alcanzar sus vértices más elevados, no podrá obviar esas otras montañas, muchas veces más bellas, de menor altitud que se le presentan ante su vista. Si la pasión por el montañismo se ha adentrado en su alma, no dejará de visitarlas.

¿Tenéis noticia de algún censo de montañeros que han acabado la lista?

No, creemos que hubo un intento, o anuncio, por parte de la F.E.E.C. para realizar algo similar, pero me parece que no llegó a buen puerto. Que nosotros sepamos no existe nada parecido al "Club 4000".

Con vuestras mediciones habéis descubierto nuevos tresmiles y habéis eliminado algunos de la lista oficial de los 212. ¿Ahora mismo serian vuestras propuestas de listas publicadas en el blog, junto con la publicada en 2020, de Luis Alejos en su libro de Pirineos guía de los 3.000? 414 itinerarios a los 217 tresmiles (6ª actualización), la que abanderaría la actualización de la lista de Buyse? ¿Recoge fielmente vuestras aportaciones? ¿Creéis que se tendría que actualizar la lista oficial reconocida por la UIAA con vuestras propuestas?

Sí, el libro de Luis Alejos "Pirineos, guía de los 3.000 m", en su 5ª y 6ª ediciones, recoge aquellas elevaciones que hemos hecho notar desde nuestro blog y por tanto, constituye ahora el inventario más actualizado de cotas superiores a 3.000 metros. Respecto a convalidar nuestro trabajo en la UIAA, no estamos tan seguros de que sea factible. La lista de Buyse, cuando se oficializó en la institución, era contestada desde múltiples frentes. El tiempo fue calmando aquellas controversias y suponemos que nadie desea hoy día abrir viejas heridas. No llevaremos nuestra propuesta a la UIAA ni a ninguna otra institución semejante, dejamos que los montañeros elijan en libertad cuál de las listas existentes desean seguir. Además, Buyse solicitó y consiguió que la UIAA aceptase que cualquier modificación de la lista oficializada en 1995, solo podría proponerse y ser realizada llegado el caso por el "Equipo de los Tresmiles del Pirineo" (UIAA. "UIAA-Official List of the Three-thousanders of the Pyrénées. Future Amendments". En: Quarterly Bulletin, Nr.155, Sep-1996, p. 19). Dado que el "Equipo" cesó toda actividad a partir del

fallecimiento de Juan Buyse en 2002, nadie puede modificar esa lista, lo que pensando un poco tampoco es ninguna tragedia: quedará reflejada para siempre como la lista del “Equipo de los Tresmiles”. La oficialidad de las cimas se la deben dar los montañeros, ascendíendolas, así como sus nombres, usándolos, no ninguna institución.

9.2. Entrevista a Carles Giné-Janer

Carles Giné-Janer, 49 anys. Llicenciat en Geografia i Història (UdL) i Màster en Estudis Ambientals (UAB). Administratiu i adjunt de sostenibilitat a la UdL. Membre de: Centre Excursionista de Lleida, vocal de la junta de Mountain Wilderness Catalunya, Caçafantemes de 3000s, Associació de Guies-interpretadors del PNAESM, Grup Sardanista Montserrat, AECC, ANC, Pallassos sense Fronteres, Intersindical-CSC i la Fundació Arrels. Muntanyenc des dels 15 anys.

Tu que ets membre del Centre Excursionista i has fet tots els 3.000 de la llista de Feliu Izard i també de l’oficial de l’equip dels tresmils liderat per Buyse, què et va fer optar a fer ambdues llistes i no solament una, per exemple la que segueix molta gent del CEL, la del Feliu?

Segurament com altres persones que van començar a pujar a Pirineus als anys 90, jo em vaig decidir a intentar pujar tots els tresmils dels Pirineus quan ja en portava una cinquantena (i alguns els vaig haver de repetir, perquè me n’havia deixat alguns que estaven a la vora), i vaig fer-ho a partir de la llista d’en Buyse, perquè és la que coneixia llavors, perquè m’havien regalat el llibre. A més, en aquella època, no era soci del CEL. En començar a sortir a la muntanya amb persones del CEL, i acabar fent-me’n soci, vaig conèixer en Feliu Izard i la llista del CEL. Comparant-les, vaig veure que no seria gaire més complicat completar-les les dues... i així em vaig decidir.

Com a membre del grup Cazafantasmas voldríem preguntar-te per la llista que heu seguit i la que esteu elaborant. A falta de mesures oficials en alguns cims o que poden estar

equivocades, podríem dir que el que vosaltres anunciéu al vostre blog, amb els pics que poseu i traieu, aquesta llista vindria a ser la nova versió de l'oficial de la UIAA, és així?

No sé si és massa pretensions això. Possiblement, el problema principal de la llista del CEL és la manca de criteri. I en la llista d'en Buyse, la falta de seguiment dels seus propis criteris. Així, a partir de l'únic criteri objectiu de la llista d'en Buyse, els famosos 10 metres entre el coll i el cim, el grup dels *caçafantasmes* busquem les errades de la llista "oficial" i els cims que hi faltarien. No diem ni que siguin més bonics, ni més bons, ni més res. Simplement, anem corregint la llista oficial. Això no li dona caràcter oficial. I, en tot cas, i de moment, no busquem aquest reconeixement oficial.

De fet seguint en la mateixa línia, Luis Alejos ens consta que va contactar amb vosaltres abans de publicar el que dona com a llista definitiva del seu llibre *Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles*. Hi ha diferències entre la vostra llista i la dels 217 cims que ell ha deixat en la sisena edició del seu llibre? Creus que la llista actual de Luis Alejos hauria de ser contrastada amb la dels 212 i per tant actualitzar la reconeguda per la UIAA dels 212?

Doncs ara mateix no sé si hi ha diferències entre la "nostra" llista i els cims que detalla en Luis Alejos. En tot cas, nosaltres no donem res per definitiu. Encara tenim coses per mirar, i és possible que en surtin més.

Tampoc et sé respondre sobre si s'hauria d'actualitzar la reconeguda per la UIAA. Crec que es pot dir de manera clara que està desfasada. Però, com he dit, de moment no ens plantegem que les nostres troballes arribin a la categoria de llista oficial.

Com va ser la teva arribada al grup dels Cazafantasmes, perquè la majoria són del territori basc i gent amb qui no has estat fent muntanya regularment? Com treballau per anar a la recerca de nous cims "fantasmes"?

Doncs uns anys abans de l'aparició dels Caçafantasmes, al 2004, i ja amb la idea de fer la llista d'en Buyse, vaig preguntar a un fòrum d'internet, per com arribar a les Agulles del Clot de la Hount (quan no hi havia tants GPS, ni fites a la zona, ni informació), al massís

del Vinhamala... i em va contestar un tal Patxi. Em va dir que ell i el seu company dels Pirineus, l'Alfredo, portaven 3 sortides intentant localitzar-les. Al final, vam quedar, i jo, a la primera, i ells a la quarta, vés per on, vam localitzar i pujar les dues agulles. A partir d'aquí es va anar forjant una amistat i vaig anar fent sortides amb ells, que van ser dels precursors dels caçafantasmes, que, com bé dius, són majoritàriament bascs com ells, però també hi ha 2 francesos i 1 aragonès, a part de mi, que m'hi van convidar a afegir-m'hi.

Com treballem? Per converses, fotografies, comentaris, ens assabentem de punts que volem anar a mirar. A partir d'aquí, doncs hi anem. No hi anem pas tots junts, sinó que cadascú va on vol i ho anuncia. Quan estem al terreny, deixem el GPS un mínim de 5 minuts al coll, o als colls, i al cim, per donar-li temps a fer les mesures corresponents.

Sobre els cims de la llista que potser no tenen els 10 metres, la manera de treballar és la mateixa... rere una sospita, hi anem i ho mesurem amb la mateixa metodologia.

La polèmica sobre les diferents llistes hauria de ser de clara solució, ja que n'hi ha una reconeguda com a oficial i unes altres que són propostes que no han buscat aquesta "oficialitat". Perquè creus que és tan difícil arribar a un consens clar i encara es posen en dubte les diferents llistes?

Aquesta pregunta donaria per a molta estona de discussió. Segurament hi ha una part de les fortes personalitats dels que van iniciar les llistes. I després, hi ha la manca de criteris o la mala execució del criteri objectivable (segurament per la manca de recursos de l'època) de la llista "oficial".

I crec que no hi ha consens clar precisament per això, pels personalismes i perquè la llista "oficial" no està del tot ben feta, sense que això vulgui desmerèixer la feina que van fer.

Creus que la gent es planteja què hi ha darrere de cada llista a l'hora de seguir-la o simplement segueixen la que més gràcia els fa, o encara més, la que coneixen primer sense plantejar-se res més?

Això s'hauria de preguntar a cadascú. Si m'he de mullar, diria que segurament és la que coneixen primer. I això fa que l'oficial guanyi molts més seguidors, perquè la del CEL, fora d'aquesta entitat, no sé pas si hi ha gaire gent que la segueixi.

En algun moment s'ha parlat amb to despectiu de la "febre dels tresmils", alguns muntanyencs ridiculitzen així la fal·lera de fer tots els tresmils, amb l'argument que es deixen de fer cims més bonics, difícils i que no són visitats perquè no fan 3.000 m. Creus que hi ha certa raó en això o no hi ha fonaments per a criticar-ho?

Com deia el poeta,

que cadascú es vesteixi

Com bonament li plagui, i via fora!,

Que tot està per fer i tot és possible

Mentre es vagi amb respecte a la muntanya, que cadascú faci el que li plagui. Els Pirineus són immensos i crec que ni amb 4 vides els coneixeria prou. Amb la *fal·lera* pels tresmils, he conegut molts racons dels Pirineus... alguns massificats, evidentment, i alguns de ben solitaris... no trobaràs pas gaire gent, per exemple, a la zona de la Pala Crabonouse.

I per altra banda, hi ha cims que no arriben a la màgica xifra i també estan ben massificats, com, per posar un exemple, el Midi d'Ossau. I hi ha racons encisadors vora els tresmils, vora els dos mil nou-cents i vora totes les zones dels Pirineus...

Avui el muntanyisme en general té un caire molt esportiu i sembla que els valors de la muntanya s'han dissolt en una mena de cursa per fer cims el més ràpid possible i cercar allò més extrem, creus que això afecta també al "tresmilisme"?

Com he dit abans, mentre s'hi vagi amb respecte, que cadascú faci el que li plagui més. Jo no participo en curses, però tampoc em sembla malament que se'n facin, si, torno a dir, es respecta l'entorn.

Evidentment, el *tresmilisme* també és un terreny de joc per a fer curses, rècords i coses d'aquestes, que també pot exemplificar que no cal anar a l'Himàlaia per trobar terreny d'aventura i reptes...

10. La llista de Joan Ramon Segura

Joan Ramon Segura és un dels membres del Centre Excursionista que fa anys va completar la llista dels 3.000 i el seu nom està gravat al Piolet de Juli Soler. Persona experimentada en publicacions de muntanya i guardonat diverses vegades pels seus treballs, té autoritat reconeguda per parlar en el seu nom i recollir el sentiment general existent al Centre quant al tresmilisme, ell hi ha participat des del moments embrionaris que va viure el CEL als anys 80 i 90 fins a l'actualitat en què el piolet de Juli Santaló té 15 noms inscrits en les seves xapetes incrustades.

Tot i ser coneixedor del debat interminable de les llistes tenia la seva proposta per fer, en paraules seves escrites en el seu blog, en l'entrada del 25 de març del 2020, llegim:

Els meus tresmils dels Pirineus

Sempre havia dit que quan em jubilés volia fer una revisió personal dels tresmils dels Pirineus. Ara que estic confinat a casa tinc, si més no, temps per plantejar-me el tema i a l'estiu comprovar els dubtes que tinc d'alguna muntanya. Sé que em poso en un merder, però algú ho havia de dir... Vaig viure de primera mà la lluita entre en Sr. Buyse (no em dedicaré a dir el que penso d'aquest nazi belga que no va demanar mai perdó dels seus delictes i va romandre amagat al llogarret de Siurana) i en Feliu Izard, sobre quina era la llista millor. Tinc bons amics també dins de la colla dels Cazafantasmas que busquen qualsevol pedra que pugui passar dels 3000 metres i tingui 10 metres d'alçada sobre la roca del costat. Estan fent una feina bestial i molt ben feta.

Però dir que al Pirineu havia 212 era una bestiesa que no es pot aguantar ni pels pèls. A l'Himàlaia hi ha 14 8.000's i ningú ho qüestiona... però si el Kanchenjunga ja té 5 puntes de 8.000 metres.. Als Alps hi ha 84 4000's com pot ser que n'hi hagi tants pocs?

Molt senzill perquè estan parlant de cims principals i secundaris. En Buyse va establir el criteri dels cims que tenien 10 metres de desnivell sobre el monticle que hi ha a la vora i això ja li donava categoria per ser un nou cim. Si a les Grandes Jorasses fessin anar aquest criteri tindriem allí sols els 84 4000's alpins.

Cims principals al Pirineu n'hi ha, al meu criteri, 111. Si algú em qüestiona els meus criteris en podem parlar però SEMPRE per cercar una llista més o menys oficial. Feu-me els comentaris que cregueu necessaris per posar o traure muntanyes. He partit de la classificació d'en Jan Buyse (veus com al final li reconec algun mèrit): La polèmica ja està servida... aquí hi ha la meva.

Realment cal dir que escau a un pirineista com ell d'aventurar-se a fer una proposta de llista, perquè hem llegit en desenes de blogs i ressenyes els dubtes que generen les diverses llistes però en cap s'acaba fent una proposta. Joan Ramon Segura fa un pas més enllà i en farà la seva. El resultat ben clar, la seva llista és plena sentit comú, la dels cims principals. De fet, els exemples que posa són molt sensats, perquè deixa clars que els criteris són diferents en cada serralada... als Alps, l'Himàlaia, etc. Per tant aquests deu metres de protuberància que ocasionen tants tresmils potser són exagerats. Realment si hi ha una llista que no hauria de tenir discussió seria la dels cims principals. Però si podia semblar que aquesta llista és la consensuada perquè no hi hauria d'haver dubtes en què és pic principal i pic secundari ja trobem cims que no coincideixen entre la seva proposta y la de Juan Buyse, per exemple la Dent de Llardana, que Joan Ramon considera el punt més alt d'una serra i per tant no té tres vèrtexs, mentre que per l'equip dels tresmils sí és cim principal. Per tant, com deia al seu blog la polèmica està servida, i és que sembla que ni en la llista dels principals hi ha consens. En la de Feliu n'hi trobem 21, a la de Buyse 129 i Joan Ramon ho deixa en un provisional 111 (hi ha cims que diu que ha de comprovar).

Figura 18: Entrada al blog de Joan Ramon Segura "Els meus tres mils dels Pirineus".

10.1. Entrevista a Joan Ramon Segura

Fa un any, més o menys, vas publicar en el teu blog, una proposta de llista dels 3.000 que et va portar a fer-ho? Què té de diferent de les més acceptades entre la comunitat de muntanyencs, la d'Izard i Buyse?

Després d'haver viscut molts anys de controvèrsia al voltant del tema dels tresmils del Pirineu, sempre vaig afirmar que quan en jubilés faria una revisió del llista. El confinament també em va ajudar a poder centrar-me en el tema.

Què aporta un nou llista?

Crec que la controvèrsia sorgeix d'un error inicial, en cert punt mal intencionat.

La llista dels tresmils hauria de ser dels cims que tenen tresmil metres independentment si tenen, o no tenen, **deu metres de desnivell**. Aquest és un criteri que va establir Buyse perquè tenia intenció de poder posar molts cims a la seva llista. És un criteri subjectiu que ha funcionat com engany pretesament objectiu. Volia una llista que superés els 200 cims. Sempre s'ha dit que volia un cim amb el seu nom. Ha hagut molt egocentrisme personal sobre un criteri pretesament científic.

Quin hauria de ser el criteri?

El criteri és, ben senzill i natural, la definició d'un cim és un element geogràfic on s'uneixen carenes. Per la qual cosa caldria excloure totes les agulles i cims secundaris.

De fet totes les llistes tresmileres ja fan aquesta classificació entre **cims principals i cims secundaris**. El que jo proposo és que la llista dels tresmils dels Pirineus hauria d'incloure, únicament, els cims principals i segurament en aquest punt acabaria la llarga discussió.

El criteri exposat anteriorment té la força que és el mateix que es segueix a altres serralades del món com l'Himàlaia. Quan parlem dels 8000's de la terra tots sabem que són 14 i no ens plantejem mai els cims secundaris. Així per exemple, el kanchenjunga (tercera muntanya més alta de la terra) que traduiríem com Els 5 tresors de la neu. En la

Llista dels 8000's compta com un cim i exclouem les altres 4 cotes superiors a 8000 metres. Aquesta circumstància passa en la majoria de cims, així podríem parlar de l'Everest Est, l'Annapurna Est (primer 8000 conquerit per una expedició catalana) que no estan en el llista dels 14 cims de 8000 metres.

Als Alps passa una mica el mateix. En la llista dels 4000's dels Alps només consten les muntanyes principals. Caldria tornar a la coherència i incloure al nostre Pirineu un criteri sòlid i no un subjectivisme pseudocientífic.

Una mica retorno a la llista d'en Manel Cortés, el meu gran mestre excursionista, que quan va aparèixer la polèmica va maleir haver obert, sense voler, la caixa dels trons.

Com a home expert en la matèria hauràs conegut partidaris de tot tipus de propostes de llistes, què opines de la discussió de quina és més vàlida? I què et sembla, que finalment, la de Buyse fos l'acceptada com a oficial per la IUAA i la majoria de federacions franceses i estatals?

Buyse, com bon germànic va ser molt sistemàtic, i es va saber envoltar dels millors pirineistes del moment que van entrar a formar part del seu equip de treball. En Feliu Iazard, un bon amic meu, és molt mediterrani. Va una mica a empentes vitals. Personalment crec que en Feliu va obrir el meló dels tresmils però en Buyse va fer una millor estratègia, però els mateixos Cazafantasmas han escombrat el treball de Buyse localitzant força tresmils més. Va saber tocar també molt bé les institucions muntanyenques que davant del prestigi dels membres de l'equip Buyse no es van poder regar a recolzar la llista.

Et vas plantejar en algun moment quina llista seguiries en el moment de completar tots els 3.000 del Pirineu?

No, el Centre Excursionista de Lleida seguíem la llista del Feliu perquè era soci de la nostra entitat. Era una mena de gran divertiment. En acabar la llista dels tresmils (162) algun soci de l'entitat celebràvem sempre una gran festa amb el lliurament del piolet emblemàtic de Juli Soler i Santaló on es posa una placa amb el nostre nom. El llibre que

va popularitzar els 3000's d'en Buyse encara no estava publicat, o era molt recent, i no coneixíem gaire sobre aquesta llista. Entre els encerts d'en Buyse va ser també el de saber fer un llibre que va esdevenir un manual bàsic del tresmilisme i que tots, en alguna ocasió o altra, hem consultat.

Tu que has estat vinculat al CEL durant gairebé tota la vida, s'ha plantejat algun dilema a l'hora de seguir una llista o altra en el si del CEL o només s'ha contemplat la considerada oficial pel Centre, la d'Izard? Tens constància si en algun moment s'ha oficialitzat per junta aquesta llista o ha estat per tradició, i perquè el Centre l'ha difós?

Ha estat una tradició. No tinc constància que cap Junta hagués demanat el recolzament de la llista del Feliu. Si ho hagués demanat ho haguéssim aprovat sense cap mena de dubte. Ja t'he comentat que en Feliu és més caòtic en aquest sentit. Ara les festes del lliurament del piolet de Juli Soler i Santaló són dels millors actes socials que organitza el Centre. Personalment va ser un dia molt especial per mi.

Sembla que la major diferència de les dos llistes de què parlem són els criteris sobre els que s'han fet, et semblen clars en una i altra? Creus que estan prou ben definits?

Com he exposat en la primera pregunta el criteri dels 10 metres és un criteri ben absurd, perquè 10 i no 50... els cims no venen definits per la distància en la seva alçada sinó per la particularitat que en el seu vèrtex enllacen diferents carenes. El criteri inicial d'en Feliu, fins on jo sé, va venir donat per cims que tenien un nom popular. Ell va ser contrari del bateig de muntanyes amb noms de pirineïstes destacats. Semblava el Pirineu més una enciclopèdia pirineïsta que no recollia la tradició muntanyenca, així va ser mèrit d'en Feliu recollir les diferents denominacions que tenien les muntanyes segons la vall que mirava el cim. Et recordo que les dues llistes (Buyse i Feliu) i els afegitons dels Cazafantasmas coincideixen en el criteri de cims principals.

Si anem al camp de les polèmiques que sorgeixen a l'hora de considerar si una llista és més vàlida que l'altra, només ens cal obrir tuïts i pàgines a la xarxa per veure que poca gent està ben segura de quina és la millor proposta. Que opines sobre els dilemes que sorgeixen a

l' hora de només donar com a bona la de la IUAA o al contrari negar-li la validesa enfront d'una altra alternativa.

Hi ha molt personalisme amagat en tot això de les llistes. Tothom sap l'interès sistemàtic d'en Buyse de passar a la història del pirineisme. El Feliu en aquest sentit no va mostrar una visió tan egocèntrica vanitosa, que potser, també va tenir. Les muntanyes són elements físics fixes que no justifiquen tanta polèmica.

També cal considerar que el nivell de coneixement cultural dels actuals muntanyencs deixa molt que desitjar davant dels excursionistes dels anys 60 o 70. Hi ha molt corredor de muntanya que sols coneix el desnivell o la distància del recorregut però no de la seva història o del marc natural que l'envolta.

Per si no hi havia prou cims els Cazafantasmas 3000 estan encara trobant nous 3.000 segons els criteris de la llista de Buyse. Luis Alejos en recull 217 en el seu darrer llibre i segons Francisco Termenón encara en tenen un altre que aviat sortirà al seu blog. Que et sembla aquesta proliferació de cims?

Que no responen a la definició objectiva de cim... són agulles, pedres separades per 10 metres, amuntegades que arriben a 3000 metres, o de vegades es queden en 2999 metrres. En motiu del centenari del Centre (l'any 2006) vaig proposar que el cim de la punta Celestin Passet - un dels pirineistes més rellevants de la conquesta de les nostres muntanyes - que en el meu temps tenia 3002 metres, en la revisió que va ser l'Institut Cartogràfic Català li va assignar 2998 metres. Vaig proposar fer una torreta amb pedres i aixecar-lo fins als 3000 metres. Llavors tornaria a entrar a la llista dels tresmils?

Tenim 11 edicions de la llista de 3.000 de Feliu Izard, en les darreres ja no hi ha hagut cap canvi de noms ni de cims i s'hi han incorporat els prínceps i els 4.000 dels Alps. Creus que la gent que té el seu llibret coneix allò que hi ha darrere de la seva elaboració?

No, per desgràcia estem abocats a un nivell de pirineista que desconeix el seu passat. De vegades la muntanya sembla més una pista d'atletisme que un indret on s'han forjat grans gestes.

Potser és un aspecte delicat de valorar, però creus que el passat nazi de Buyse invalida la seva obra o una cosa no té a veure amb una altra?

No crec que invalidi la seva aportació pirineista. Sols ens ajuda a entendre quina personalitat amagava aquest personatge i com va actuar. Es molt curiós com es refugia a Siurana per no ésser detingut com a nazi durant la postguerra. Molts companys seus també es van aprofitar de les facilitats que els hi va atorgar el règim franquista, però crec que caldria separar la ideologia –encara que sigui el feixisme, la negació de la llibertat de pensament– del seu treball de recerca. El seu llibre és un manual bàsic per entendre el pirineisme.

L'esport en general i també l'alpinisme ha canviat molt en els darrers anys, ara les noves generacions cerquen allò més difícil, ràpid i explosiu possible. Creus que el tresmilisme aporta reptes d'aquest tipus a aquesta demanda?

Crec que el muntanyisme ofereix tota mena de possibilitats esportives i per a tots els nivells. Així podem veure gent de la tercera edat que cada diumenge surten a fotografiar ermites o castells, escaladors que van a coronar una agulla de Montserrat, escaladors d'escalada esportiva on la flexibilitat és bàsica i amb els anys la perdran aviat, hi ha famílies que pugen a fer una passejada, corredors de trails... que de vegades no coneixen ni el terreny que trepitgen, himlaiestes capficats en coronar 8000's i com no, alpinistes que volen completar la llista dels tresmils. Crec que tots volen fruit de la natura i es bo que hagi concepcions diferents. Cadascú hauria de saber triar una forma personal per anar a la muntanya. Completar la llista dels tresmils, avui, no és cap gesta heroica, sols estimula l'autoestima personal.

Per acabar, el tresmilisme ha estat un propulsor del coneixement del Pirineu, recórrer tots els sectors per on es reparteixen els cims de 3.000 representa haver trepitjat bona part de la serralada. Però, d'alta banda, no ha deixat en l'ombra altres cims, que per no tenir aquesta cota no han estat tan populars, sent més interessants que molts que sí la compleixen?

Personalment, ja fa anys que pujo als cims més per la bellesa de les seves línies que no pas per la seva alçària. Es una llista que cims insignificants com el Segon pic occidental de la Maladeta o Pic Sayo rebi més visites a l'any mentre que cims amb més personalitat com el Tuc de la Tallada (2956 m) pràcticament no en rep quan té unes vistes panoràmiques més interessats. Crec que per conèixer bé el Pirineu no cal fer les tresmils dels Pirineus amb cims ben desconeguts. Si es vol conèixer bé la nostra serralada és millor fer recorreguts com el GR-11 que recórrer el Pirineu des del Cantàbric fins al Mediterrani o el GR-10 que ho fa pel vessant francès o l'Alta ruta que fa la travessa anterior per les carenes.

11. Les lleidatanes dels tresmils

Dedicarem aquest apartat a dos dones que han acabat les llistes dels 3.000. Lleida compta amb el privilegi de tenir aquestes dos esportistes que han protagonitzat aquestes gestes. Magda Sales el setembre del 2001 acabava la llista dels 161 cims a l'Aragüelles, acompanyada de la gent del Centre Excursionista de Lleida i del mestre de cerimònies Feliu Izard, recollint el piolet de Juli Soler i entrant al club dels tresmil del CEL. Segons informacions del Centre es convertia en la primera dona de l'Estat que acabava els 3.000, podem recollir la notícia en diverses entrades de webs de muntanya i la premsa lleidatana i en alguna altra especialitzada en muntanya. En l'entrevista ens mostra quin va ser l'esperit que envoltava les seves ascensions i qui l'acompanyà. És clar que Magda va viure l'època de la "febre dels 3.000" que impregnava el moment en què Feliu va fer la seva llista i altres companys del Centre van començar a acabar-la.

Anys més tard, una altra lleidatana, Laura Castellarnau, de Balaguer apareix també a la premsa, la televisió i les xarxes com la primera lleidatana en acabar la llista dels 212 cims de Juan Buyse i encara més l'actualitzarà als 217 que recull Luis Alejos a la seva darrera actualització del seu llibre. Laura ha emprat 20 anys en acabar el seu projecte amb aturades per lesions i per ser mare de dos nenes, i justament en acabar-los una altra catalana, de Vic es convertia en la segona dona que assolirà també els 217 cims de la llista d'Alejos. Una emotiva entrevista amb desconnexions amb Balaguer i Vic va permetre una trobada virtual entre les dos esportistes que van explicar el més agraït i els moments més complicats de les seves ascensions.

Coincideixen en afirmar que tot i que costava veure dones trescant per les muntanyes cada vegada és més normal veure cordades femenines o mixtes per les arestes més compromeses i pels tresmils del Pirineu. Tot i que encara hi hagi molt camí per recórrer.

Reproduïm les dos entrevistes a aquestes alpinistes en què deixen constància de la seva gesta, els reconeixements obtinguts i les polèmiques que ocasionaren les notícies aparegudes.

11.1. Entrevista a Magda Sales

El meu amor per les muntanyes comença des de ben jove quan la meva vida estava lligada al meu poble Maials, on els dies de vent es pot veure el Pirineu amb tot el seu esplendor. Sempre havia tingut l'anhel d'anar a trepitjar aquelles muntanyes que treien el cap per damunt dels camps d'oliveres. Els començaments van ser amb amics i amigues que no havien anat mai a la muntanya tot i així una de les meves primeres excursions va ser coronar el cim de l'Aneto i a partir d'aquí ja no vaig poder parar, vaig convertir la muntanya en una manera de viure fins ara, que encara continuo anant a la muntanya on hi he conegut el company de vida i aventures i on hi he portat la meva filla fins que ha volgut venir.

Magda Sales ens consta que és membre del Centre Excursionista des de fa dècades. Tu vas viure l'època en què cada cap de setmana s'organitzava una sortida a un tresmil i que hi havia una mena de febre "tresmilera" que va canalitzar Feliu Izard a través de la seva llista i la posterior celebració amb el piolet de Juli Soler. Com vas viure aquella època?

Sí, jo sóc sòcia del CEL des de l'any 1985, gairebé fa 4 dècades, i tal com dius vaig veure néixer la febre dels tresmils. Vam passar de fer un tresmil cada vegada que anàvem a la muntanya, a enfilar-nos a les crestes i fer-ne fins a 10 en una jornada, tot va passar una mica portats pel debat de les llistes de tresmils i el fet que el Feliu Izard, soci del Centre fos un dels que es va decidir a fer-ne una, i així va ser com em vaig trobar pujant i baixant de les muntanyes cada cap de setmana amb algun tresmil a la butxaca.

En aquell moment s'està en plena elaboració de les llistes dels tresmils, Manel Cortés en publicarà una a la revista del Centre, Feliu Izard en publicarà la seva amb motiu del seu cim número 100 i d'altra banda l'equip dels tresmils, liderat per Juan Buyse està elaborant la que voldrà que sigui la definitiva i oficial. Al Centre es va participar d'aquest debat o per afinitat es va seguir la llista més acceptada dins de l'entitat, la de Feliu Izard?

Sí en aquells anys va haver tot un debat en aquest sentit de les llistes, però a mi no era una cosa que em fes perdre gaire temps, anava a la muntanya a passar-m'ho molt bé i si

podia fer cim bé. I amb la llista del Feliu i fent els cims gairebé sempre saltant d'un a l'altre, és a dir per les crestes a l'arribar a casa a "tatxar" al llibret publicat pel Feliu, no em preocupava gaire si n'havia fet més, amb aquells ja em valia i continua sent així.

Figura 19: Celebració del darrer cim de Magda Sales a l'Aragüelles.

Hem llegit en diverses notícies que tu vas ser la primera dona en acabar tots els tresmils del Pirineu de la llista de Feliu Izard. Què va representar per a tu aquell repte i de quina manera et va projectar com a dona i esportista?

Quan vaig poder dir, aquest que vaig a pujar avui serà el meu últim tresmil per acabar la llista, vaig estar molt contenta i va ser una gran alegria poder veure un munt d'amics i amigues dalt del cim de l'Aragüelles, on em vaig convertir en dipositària del piolet d'en Juli Soler Santaló tot un gran honor ser la primera dona, i de moment l'única, que al CEL té enganxada la placa al piolet, aquesta fita la vaig assolir el 16 de setembre de l'any 2001 tot just ara ha fet 20 anys.

Fa poc en les xarxes socials i en les notícies comarcals veiem com una dona de Balaguer anunciava que era la primera lleidatana en acabar tots els tresmils, sembla que la polèmica sobre quina llista és la més vàlida no s'acabarà mai. A tu, sense haver entrat a polemitzar sobre el tema, quina opinió et mereixen aquestes confusions que s'han produït entre el públic en general, que no entén de llistes?

Sí, no fa gaire aquesta notícia va arribar a les meves mans i la vaig llegir ben tranquil·la jo no entro en polèmica en aquests sentit, ja que tot és canvia i tothom pot veure les coses des d'un altre punt de vista, en el seu moment quan jo vaig acabar els tresmils no hi havia xarxes socials tot es feia diferent, va ser a les revistes de renom en el món de la muntanya on se'm va reconèixer per la fita assolida.

I pel que fa a la polèmica de les llistes no hi entro, les llistes estan vives qui sap si dintre d'uns anys sols hi haurà 50 tresmils reconeguts o potser 300.

11.2. Entrevista a Laura Castellarnau

Nascuda el 8 d'octubre del 1979, sóc educadora de llar d'infants. Vaig començar a fer muntanya i BTT als 13 anys. Als 14 anys vaig pujar el meu primer tresmil, l'Aneto. L'any 1996 vaig començar a escalar i així amb 16 anys escalo, entre altres, la via CADE 500m/V+ Ae a la paret de les Bagasses (Terradets) i començo a córrer curses d'asfalt 10k i 21k. L'any 2000 (amb 20 anys) assoleixo el cim del Montblanc 4.809 m. L'any 2001 començo a participar a curses de muntanya. En dues ocasions participo a les Estadades de Joves Alpinistes de la FEEC (2003 i 2006) a la Vall d'Aosta i en la segona ocasió a la Vall de la Vanoise. L'estiu del 2020 completo la llista dels 212 tresmils (juliol) i la llista dels 217 tresmils (agost). Aquest passat mes d'octubre he finalitzat la Copa Catalana de Curses de Muntanya aconseguint una 6a posició absoluta i una 2a posició per categoria.

Fa uns mesos vam veure la notícia que havies estat la primera lleidatana en conquerir tots els 3.000 dels Pirineus. Ens pots explicar de d'on neix aquest projecte?

Després de fer muntanya i escalada durant uns anys, va ser l'any 2001 després de completar la cresta dels Bessiberris, quan vaig desitjar poder pujar-los tots i fer més crestes, tot i que en aquell moment ho veia com un gran repte i un somni. Va ser un projecte a llarg termini, sense presses, com un objectiu més, ja que sempre he combinat moltes disciplines d'esports de muntanya a les que els hi he dedicat també molt de temps; simplement volia completar el repte algun dia.

Pujar tots els tresmils ara mateix és un repte enorme, però alhora, hi ha força gent afrontant-lo: tenim grups de Facebook i Instagram amb milers de seguidors, explica'ns com ho has viscut tu, quan de temps hi has dedicat i què t'ha aportat cada nou increment de cims a la teva llista.

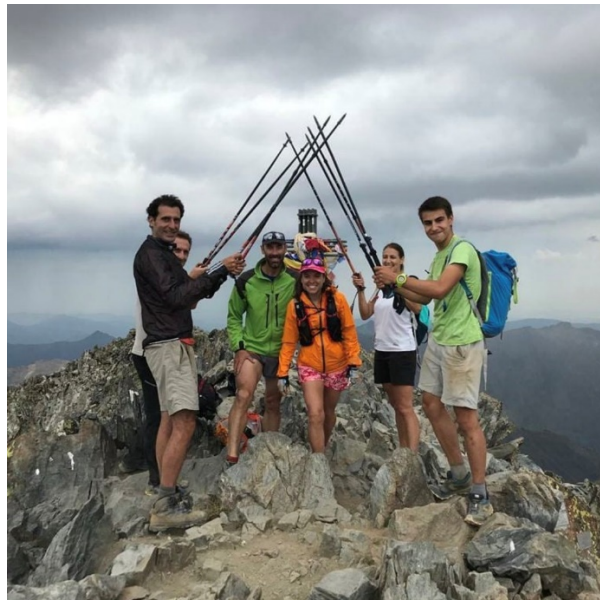

Figura 20: Darrer cim de Laura Castellarnau a la Pica d'Estats.

La veritat és que els grups de tresmils les Xarxes els he descobert bastant tard perquè és un projecte que per mi era molt personal i sense importar-me el que feia la resta de gent. Hi he dedicat molts anys, des de que vaig començar he tingut parades importants com 2 operacions de lligaments creuats de genoll i he estat mare de dos nenes amb tot el que suposa.

Cada nou increment de cims suposava haver gaudit d'una gran jornada de muntanya per on més m'agradava estar, i si hi havia una bona cresta ja era una satisfacció personal enorme.

Vam veure, quan es va publicar la notícia al Twitter, que es va generar una certa polèmica de si eres la primera en aconseguir-ho o ja hi havia hagut una alpinista, Magda Sales, que ho havia fet abans. De fet, potser la polèmica venia per la no especificació de la llista que s'havia seguit en cada cas. Quina és la teva opinió sobre aquest fet?

Sé molt bé que Magda Sales va ser la primera dona en assolir la llista dels 161 tresmils del CE de Lleida, de fet, encara tinc guardada la revista *Desnivel* amb l'article que parla de la seva gesta i que vaig seguir en aquella època amb molta emoció.

Crec que la polèmica va sorgir perquè la notícia, publicada a un diari de la província, no especificava quina llista de tresmils era la que jo havia completat. La polèmica em va sorprendre, no entenia que pogués haver-hi un debat perquè la llista oficial és la dels 212 tresmils homologada per la UIAA (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme) actualitzada a 217 l'any 2015 per l'equip dels "Cazafantasmes". Però, quan vaig veure qui publicava els comentaris, vaig entendre que simplement eren persones molt properes al creador de la llista dels 161 tresmils que s'oposaven al fet d'existir altres llistes per defensar la seva. No li vaig donar més importància ja que, com sabem, la llista oficial és la reconeguda per la UIAA, que és la que jo vaig realitzar.

Anem a la vessant més esportista, el fet d'haver completat tots els 3.000 va provocar notícies i entrevistes a la televisió amb una trobada entre tu i la segona catalana en assolir els 217 tresmils de la llista del llibre de Luis Alejos. Encara sou poques les dones que esteu entrant en aquest club, que sembla reservat per a homes. Com ho has viscut com a dona, ha estat més complicat o no és una qüestió determinant?

L'entrevista de televisió que comentes va ser una trobada amb jo i amb la segona dona en assolir els 217 tresmils, ja que la Olga Costa (Vic) els va assolir uns dies més tard que jo. Aquest fet m'ha sorprès molt ja que amb tot els anys que he tardat en aconseguir el repte, al combinar-ho amb altres objectius esportius i personals, no m'esperava que pogués ser la primera i que tot just uns dies després ho aconseguiria la segona dona.

Mentre feia totes aquelles exigents crestes, m'adonava que poca gent les hauria recorregut a diferència dels cims de tresmil metres fàcils de fer i que estan molt freqüentats. Només com a curiositat personal, acabant el meu repte, vaig posar-me en contacte amb la federació catalana (FEEC) i la espanyola (FEDME) per saber quantes dones ho havien aconseguit abans i la meva sorpresa va ser al rebre la seva resposta, ja

que cap de les dues federacions tenien constància de que cap dona ho hagués aconseguit abans i que deixarien constància del meu fet.

Sí que som menys dones que homes les que practiquem muntanya, però he viscut la evolució durant aquests anys i avui en dia s'hi troba moltes més dones a la muntanya. En els meus inicis trobar-te a una altra dona a la muntanya era un fet anecdòtic.

Ser dona no ho ha complicat, però sí que ho ha fet el fet de ser mare dos cops ja que ha retardat molt la data de finalitzar el projecte.

La muntanya cada vegada està prenent un vessant cada com més esportiu, que substitueix valors que han quedat ja en desús, creus que el tresmilisme veurà canvis importants ara que tot sembla que ha de fer-se cada vegada més difícil i ràpid?

Sí, el tresmilisme ja veu i veurà canvis, i no tots seran bons ni ens agradaran. En la meua opinió, el fet determinant que fa que cada vegada hi hagi més gent a la muntanya son les xarxes socials. Avui en dia ja estem veient que moltes marques estan esponsoritzant "muntanyencs", "corredors de muntanya", etc. només pels milers de seguidors que tenen a Instagram, enlloc de fer-ho pels seus resultats, trajectòria, èxits... esportius. Això fa que molta gent pugui muntanyes només per poder-ho penjar a l'Instagram, com si les muntanyes fossin simplement un aparador on només mostrar lo "craks", "forts", "lliures", "feliços", "ràpids", "musculats", "guapos"... que son. Crec que s'ha idealitzat el fet de fer muntanya i molta gent vol ser aquest ideal sense tenir en compte els valors, respecte i els perills i dificultats que s'hi poden presentar. Realment ja queda poc del que era pujar muntanyes fa 20 anys.

Quin consell li donaries a algú que et preguntés per com encarar de fer tots els tresmils del Pirineu?

Li diria que ho faci perquè és el que realment li agrada i que sigui conscient dels perills que ens hi podem trobar. Hi ha cims fàcils d'assolir, però si els volem fer tots i volem fer les crestes, és necessari adquirir experiència de forma progressiva, una preparació física adequada i una formació tècnica. Si no es té l'experiència necessària, aconsello totalment

que es contracti un guia d'alta muntanya professional per realitzar els cims i crestes més exigents.

12. Enquesta sobre les llistes dels tresmils. Plantejament i anàlisi

12.1 Plantejament

He elaborat una enquesta, que es pot consultar a l'annex 2, distribuïda a través d'un Google Forms. La intenció era que a través d'unes preguntes els enquestats responguessin sobre què els havia **portat a iniciar i acabar una gesta com fer tots els 3.000 del Pirineu, quan** van començar a fer-ho, perquè **i quines llistes** havien seguit, a més de **quina creien que era la més important** per a ells. Acabava preguntant-los si sabien **els criteris** amb què s'havien fet les llistes existents. L'objecte de recerca d'aquest treball hi quedaria reflectit per diverses vessants, fins arribar a **quina llista havien escollit** que és el que revelarà la vigència de les llistes entre els muntanyencs.

En la metodologia de treball ja he descrit la manera com es va distribuir, però ho ampliaré aquí. Primer la vaig enviar als membres del Centre Excursionista que havien acabat tots els tresmils, després vaig obrir-ho a altres membres del mateix centre que estaven en el projecte de fer-los. El següent pas va ser enviar-ho a tots el membres del Club Escalada i Muntanya Partinyes, perquè era del territori de Lleida igual que el CEL, i les darreres distribucions van ser a través dels fòrums de tots els 3.000 del Pirineu del Facebook i l'Instagram, això havia de propiciar la participació de membres de tots els clubs restants de Catalunya i l'Estat espanyol que estiguessin en els grups.

El qüestionari sencer el trobarem a l'annex 2, aquí anirem desenvolupant-ne les preguntes amb l'anàlisi de les respostes. Es va fer en català i castellà perquè es va enviar a pirineistes de tot arreu ja que hi podia haver enquestats de fora del territori català.

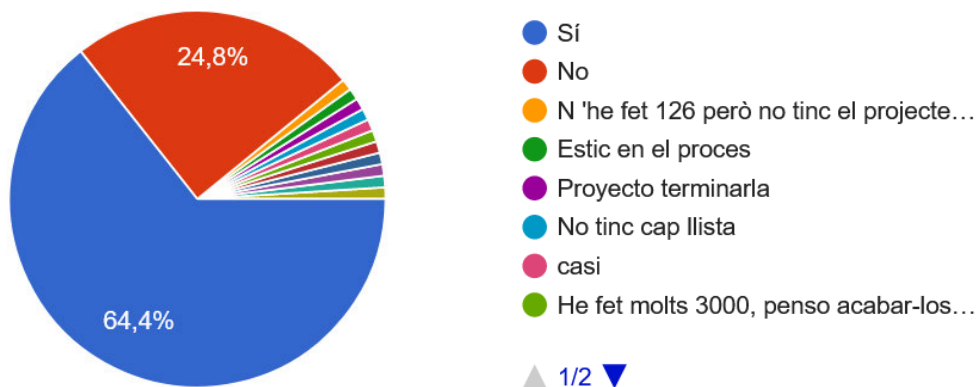
12.2 Anàlisi de les respostes

12.2.1. 1a pregunta. Nom i cognoms

De les 101 respostes tots han respost amb el seu nom, tret d'un cas que ho ha fet amb "anònim". No es demanava el correu electrònic, però si es donava un correu de contacte per si algú necessitava algun aclariment o volia ampliar informació. En dos casos han

contactat amb mi per si necessitava més informació i per felicitar-me per haver estudiat aquest tema.

12.2.2. 2a pregunta. Has acabat la llista dels tresmils del Pirineu o tens en projecte acabar-la?

- M'agradaria acabar almenys els Fàcils i Fàcils Superiors (F+).
- Estic en procés
- Si, objectiu finalitzar límit 2030
- No,pero acompaño a mi hijo que la está completando.
- No és un objectiu acabar-la

▲ 2/2 ▼

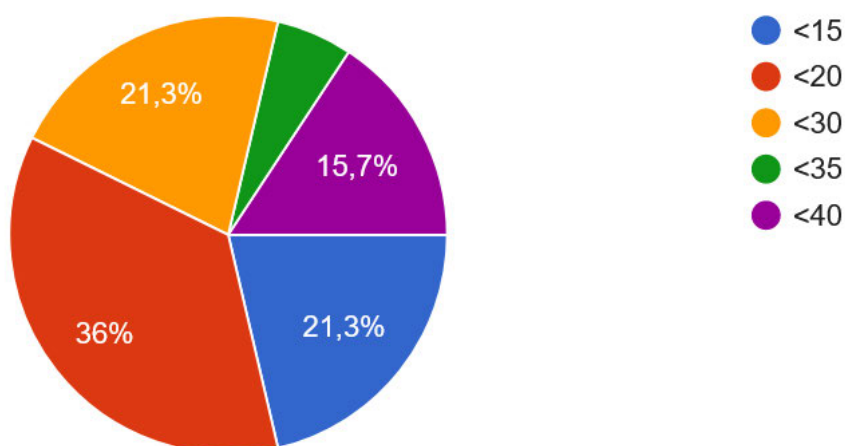
En els resultats trobem:

- 65 respostes, un 64,4 % que han acabat la llista o està en projecte d'acabar-la.
- 25 respostes que no.
- Entre les altres respostes 4 afirmen no voler acabar el projecte
- 7 que estan en procés i volen especificar de quina manera ho estan fent.

Per tant les **101** respostes, en tenim **72** que han acabat la llista o estan en procés. De les **25** respostes que han dit que no podem entendre que no tenen el projecte en marxa o que no han decidit si els acabaran tots, només ha manifestat clarament **4** respostes, que no tenen el projecte d'acabar-los tots.

En tot cas, el que veiem, en termes generals és que tots els enquestats tenen criteri sobre el fet de les llistes, perquè respondran les altres preguntes com si les coneixen, si en segueix alguna, etc.

12.2.3. 3a pregunta. Amb quina edat vas començar a fer els 3.000?

Sobre l'edat hem tingut **89** respostes contestant a quina franja d'edat començaren a fer la llista:

- 19 respostes, abans dels 15, un 21,3 %
- 32 respostes, abans dels 20, un 36 %,
- 19 respostes abans dels 30, un 21,3 %.
- 5 respostes abans dels 35, un 5,6 % i
- 14 respostes abans dels 40 amb un 15,7 %

La tendència majoritària és haver-la començat abans dels 20 anys, seguida dels 15 i 30, la següent seria la d'abans dels 40 i la darrera abans dels 35. Per tant podem concloure que

és un projecte que s'inicia ja de ben jove ja que la majoria dels enquestats ho han fet abans dels 30 anys un 78,6 %.

No hem preguntat expressament per la durada d'aquest però per les entrevistes se'n pot desprendre que és un període llarg, tret dels casos en què s'han marcat el repte de fer-lo en un temps determinat, que són pocs. Per tant és un procés que s'inicia de ben jove i va evolucionant a partir de les possibilitats de cada persona per assolir els cims.

12.2.4. 4a pregunta. Pertanys a algun Centre Excursionista o club de muntanya?

L'interès d'aquesta pregunta era saber la procedència de les persones enquestades, ja que quant al seguiment de llistes intuïem clarament que la llista de Feliu Izard podia ser àmpliament seguida al Centre Excursionista de Lleida, que és d'on parteix i poc o gens fora del Centre. Caldrà fer el creuament de les dades de la llista que seguiren o segueixen amb la del centre al que pertanyen per saber si es confirma aquesta tendència. Farem aquests creuaments en la pregunta 6, en què es demana sobre la llista que han seguit.

Per procedència tenim aquestes respostes:

20	Centre Excursionista de Lleida
20	No pertanyen a cap club de muntanya
12	Club Escalada i Muntanya Pardinyes
3	CE Madteam
3	Tamarite Ski-montaña
2	Centre Excursionista de Balaguer
2	Centre Excursionista de Catalunya
1	Sierra de Alcaraz
1	AE Talaia
1	AE Muntanya
1	Agrupación Deportiva Hospital de Benasque
1	Agrupació Excursionista Muntanya
1	Associació Esportiva Pallars
1	Associació Excursionista Catalunya de Reus
1	Associació Ludicoesportiva de Bombers de Tarragona
1	C. E. Alta Ribagorça
1	CAM Noubarris
1	CE Puig Castellar
1	CE de Calldetenes
1	Centre Excursionista d'Esparraguera

1	Centre Excursionista Montblanc
1	Centre Excursionista Montserrat
1	Centre Excursionista Olot
1	Centre Excursionista Santa Coloma de Farners
1	CEO
1	CEPS
1	CER
1	Club
1	Club Esportiu Cerdanya Pirineus
1	Club Excursionista de Gràcia
1	Centre d'Activitats de Muntanya de Parets
1	Club Excursionista Sant Quirze
1	Club Montaña Monzón
1	Club Trail Running Girona
1	Club Virtual Muga Mendi Taldea de Iruña.
1	Grup Excursionista de Mallorca
1	Grup Muntanya Sarrià
1	CET Torelló
1	GEMI (Moianès)
1	UES
1	Un de Girona
1	Unió Excursionista de Vic
1	Centre Excursionista de Terrassa

12.2.5. 5a pregunta. Què t'ha motivat a realitzar aquest projecte?

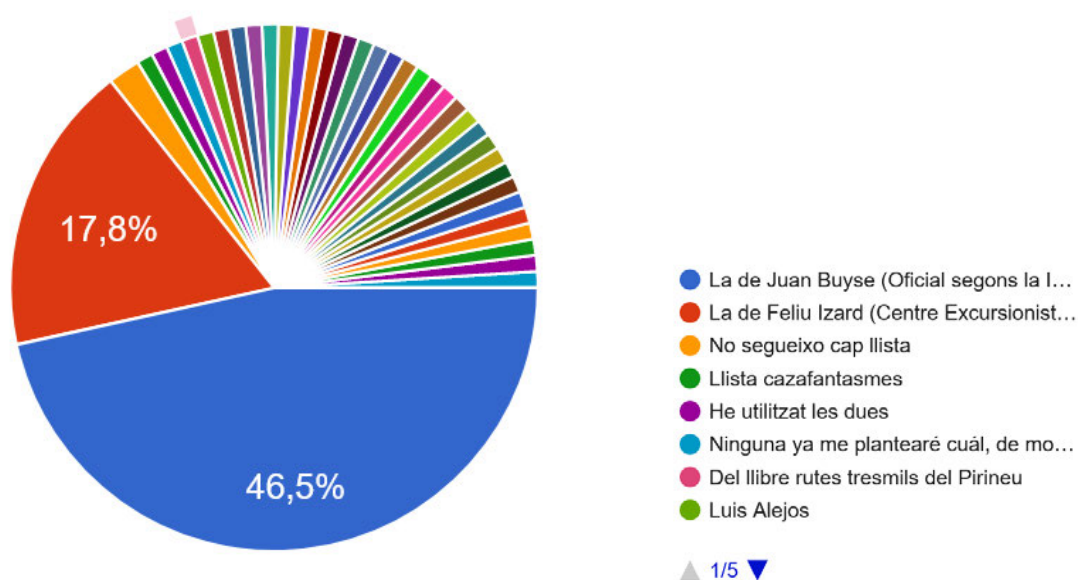
Aquesta pregunta s'havia plantejat per percebre el sentit que prenia el repte de fer tots els tresmils entre els enquestats, en ser una pregunta oberta les respostes podien ser molt diverses, però en general l'opinió coincideix en:

- La principal motivació és l'estima vers les muntanyes.
- L'assoliment d'un repte personal per conèixer tots els cims de tresmil i els paratges en què s'ubiquen, que d'altra manera potser no visitarien.
- La vessant esportiva i d'aventura que reporta pujar els cims més alts del Pirineu.
- La companyia com un element important, fer-ho amb un grup d'amics que està en el projecte, amb la parella en altres casos.
- Tenir el llibre de Juan Buyse o la llista de Feliu Izard com a motivació per seguir pujant-los tots.

12.2.6. 6a pregunta. Quina llista has emprat o empres per completar tots els cims?

En aquesta pregunta hem buscat saber quina llista empraven els enquestats, és, diríem potser, la més important de l'enquesta perquè serà la que ens indicarà la vigència de les llistes entre la comunitat pirineista, una de les hipòtesis principals del Treball de Recerca.

Per això, a més d'analitzar les respostes les creuarem per clubs per saber-ne la seva incidència i tradició en cada entitat, ja que com hem vist, la llista de Feliu Izard parteix del Centre Excursionista de Lleida i del de Sabadell mentre la de Juan Buyse i les seves evolucions són llistats publicats en revistes primer i més tard en format llibre i per tant amb més gran distribució.

- Oficial UIAA + Feliu Izard (hi ha algun...
- 3000s del pirineu amb cims fantasma...
- Ho desconec, la primera que vaig trob...
- No he seguit cap llista.
- Llibre Luis Alejos i llibre Lluís Borràs
- No tinc cap llista de referència. Hem b...
- Llistats dels llibres del Miquel Capdevi...
- Segueixo la llista de la samarreta Dels...

▲ 2/5 ▼

- La de la camiseta dels 3000 dels pirin...
- Vam seguir bàsicament Juan Buyse, l...
- Samarreta 3000 pirineu
- Cap
- no utilitze cap llista, vaig fent.
- Según proceda
- Capdevila
- Luis alejos

▲ 3/5 ▼

- Cazafantasmas
- La del llibre del Capdevila
- Exactamente nose de quien es la lista...
- Les dues llistes em semblen vàlides.
- Les que em motiven
- Estic fent TOTS els cims que són/han...
- Lluís Alejos
- Cap.

▲ 4/5 ▼

- Samarreta 3000 dels Pirineus
- No utilitzo cap, ho faig per gust
- Llibre Miquel Capdevila
- 217 cazafantasma
- Totes

▲ 5/5 ▼

Cal dir que com hem indicat anteriorment, tot i que potser hi ha respostes d'enquestats que han afirmat no voler acabar el projecte, han respost a la pregunta, per tant deduïm que sí segueixen una llista a l'hora de fer cims de tresmil. De les 101 respostes:

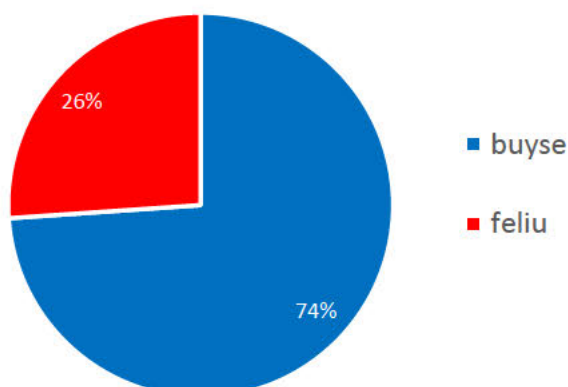
- 47 respostes, un 46,7 % han seguit la llista de Juan Buyse
- 18 respostes, un 17,8 % la de Feliu Izard
- En l'apartat "d'altres" les respostes han d'interpretar-se, ja que molts especifiquen altres llistes i és important saber-ne l'origen. Ho analitzarem a part perquè en la majoria de casos la resposta és per especificar si han seguit més d'una llista o combinació de vàries, per dir que no segueixen cap llista o de quin lloc ha sorgit la que segueixen. D'aquestes variants en tenim:
 - 7 no han emprat cap llista
 - 4 la de la samarreta dels 3.000 (és una samarreta que conté el nom de 230 cims serigrafiats on es poden marcar els fets, i parteix d'una combinació de llistes de Juan Buyse, Alejos i Cazafantasmas, a més d'algun descatalogat)

- o 4 la dels Cazafantasmas (és l'actualització de la de Juan Buyse amb els seus criteris dels 10 metres de prominència)
- o 4 llibre de Miquel Capdevila (és la de Juan Buyse)
- o 4 llibre de Luis Alejos (és la de Juan Buyse actualitzada el 2020 amb dades del Cazafantasmas)
- o 3 combinada del Juan Buyse i Feliu Izard
- o 2 tots els tresmils que apareguin en alguna llista
- o 2 no saben quina llista fan (però parteixen de la de Juan Buyse o una trobada per Internet)
- o 2 fan els que els sembla o els motiva més sense especificar quina llista
- o 1 combinada llibre Luis Alejos i llibre de Lluís Borràs (el darrer, és un llibre publicat per l'editorial Desnivel i té 213 cims)
- o 1 combinada de Juan Buyse, Cazafantasmas i Feliu Izard
- o 1 combinada del llibre de Miquel Capdevila i Luis Alejos
- o 1 llista pròpia publicada a: https://ca.mirador.cat/Cims/Tresmils_del_Pirineu (té 229 cims que surten de la combinació de l'Oficial de la UIAA, Juan Buyse, Luis Alejos, Cazafantasmas i algun altre lloc que podem deduir dels enllaços del web).

De l'anàlisi de les altres llistes especificades podem corregir lleugerament el resultat anterior ja que hauríem de sumar 6 respostes a la llista de Feliu i 21 a la llista de Buyse perquè la base de la que segueixen parteix d'aquesta. Per tant la gràfica de percentatges quedaria en:

- 68 respostes que han seguit la de Juan Buyse o variants d'aquesta
- 24 respostes que han seguit la de Feliu Izard
- La resta o no en segueix cap o no ho especifica

Aquí obtenim una dada molt important per saber la vigència de les llistes entre els pirineistes ja que, entre els que han emprat una llista per fer tots els tresmils, els que han seguit la de Juan Buyse representa el 74 % i la de Feliu Izard el 26 %

Un altre aspecte que hem volgut saber són els membres del Centre Excursionista de Lleida que han seguit la llista de Feliu Izard o Juan Buyse, ja que creiem que és important perquè la de Feliu neix en el si del CEL i té la cerimònia del piolet que és exclusiva d'aquest centre, per tant hauria de ser àmpliament seguida. Del CEL, n'hem obtingut 20 respostes amb els següents resultats:

- 9 respostes han seguit exclusivament la llista de Feliu Izard
- 7 respostes la de Juan Buyse
- 3 respostes les dos
- 1 resposta la de Luis Alejos

Del resultat de les enquestes se'n desprèn una dada important quant al CEL, 12 han seguit la de Feliu i 11 la de Buyse. Per tant no se'n denota exclusivitat a l'hora de seguir una o altra en el resultat de l'anàlisi de les dades.

Anirem a veure ara els de fora del Centre Excursionista de Lleida, quines llistes han seguit. Per volum de respostes i afinitat territorial hem fet tres grups, Club Escalada i Muntanya Pardinyes, Centre Excursionista de Balaguer, la resta de clubs i els qui no pertanyen a cap club.

Del Club Escalada i Muntanya Pardinyes les respostes són:

- 7 respostes segueixen la de Juan Buyse.
- 4 respostes cap llista.
- 1 resposta la de Feliu Izard.

En aquest cas veiem clarament com un club de Lleida, té més seguidors de la llista de Juan Buyse, 4 que no segueixen cap llista i 1 la de Feliu Izard, aquest fet contrasta directament amb el CEL, també de la mateixa ciutat en què la llista de Feliu Izard és la tradicional i té més seguidors.

Dels que no pertanyen a cap club:

- 11 respostes segueixen la de Juan Buyse
- 3 respostes altres llistes
- 3 respostes no segueixen cap llista
- 1 resposta la de Feliu Izard
- 1 resposta la de la samarreta

Entre els no pertanyents a cap club l'opció majoritària és també la llista de Juan Buyse amb 11 respostes, 3 que segueixen altres llistes, també 3 que no en segueixen cap, i 1 la del Feliu Izard i 1 la de la samarreta. Per tant l'opció majoritària segueix sent la de la llista oficial de la UIAA amb la resta de respostes repartides entre 4 opcions minoritàries.

Del Centre Excursionista de Balaguer:

- 1 resposta la de Feliu Izard
- 1 resposta la de Juan Buyse

Hem separat aquestes dades també per ser un club que territorialment pertany a la vegueria de Lleida i podria tenir coneixement de la llista de Feliu Izard, així ha estat, de les dos respostes 1 va seguir la de Feliu perquè era més curta i la va fer amb un company que seguí la mateixa que ell i l'altra la de Buyse perquè seguia la llista oficial, més tard ampliada a la del llibre de Luis Alejos.

De la resta de clubs:

- 24 respostes segueixen la de Juan Buyse
- 6 respostes la de Luis Alejos
- 5 respostes la dels Cazafantasmas
- 4 respostes la del Capdevila
- 4 respostes la de Feliu Izard
- 3 respostes altres llistes
- 3 respostes la de la samarreta
- 2 respostes no segueixen cap llista

En l'apartat de la resta de clubs també l'opció majoritària és la de la llista oficial amb 24 respostes, seguides de la de Luis Alejos amb 6, la dels Cazafantasmes amb 5, la del Capdevila amb 4, la de Feliu Izard amb 4 també, 3 respostes per altres llistes i 3 per la samarreta, finalment 2 respostes no han seguit cap llista.

La conclusió d'aquest apartat serà que fora del Centre Excursionista de Lleida, com ja havíem vist anteriorment, l'opció més seguida és la de la llista oficial de Juan Buyse seguides de les seves variants com la del llibre de Luis Alejos i la dels Cazafantasmas, que també són un referent, i el llibre de Capdevila. Són interessants les 4 respostes que segueixen la de Feliu Izard, ja que representen clubs de fora de les terres lleidatanes, tot i que potser per la seva publicació en la revista del Centre de Sabadell i pels exemplars que se'n repartiren de la seva llista podrien ser l'origen de l'elecció. Les altres respostes representen variants que no coneixem i la de la samarreta, deduïm que aquestes respostes que han seguit la samarreta parteixen del fòrum de Facebook en què es comercialitza aquesta samarreta i per això és una llista seguida.

12.2.7. 7a pregunta. Què et va fer escollir una llista en concret?

Aquesta pregunta també és molt important, ja que es demana directament pel motiu que va fer escollir una llista en concret, aquí a més de veure si hi ha certa tradició per clubs podem veure les raons que van portar a cada persona a escollir una opció o més d'una.

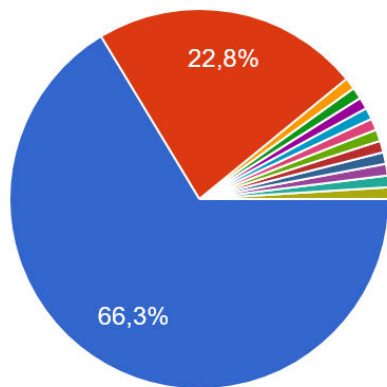
Tornem a trobar-nos amb una pregunta oberta que podia tenir respostes diverses. Com hem fet anteriorment en recollim el sentit general de les 101 respostes.

- 31 respostes van seguir la que consideraven més completa, vàlida i amb els criteris més clars.
- 14 respostes la van seguir per l'afinitat amb l'autor (Feliu Izard) o el centre que la té com a tradicional (Centre Excursionista de Lleida).
- 14 respostes van fer la primera llista que van tenir a l'abast.
- 7 respostes ho van fer per disposar d'un llibre que contenia una llista.
- 7 respostes no fan servir cap llista.
- 6 respostes les que feien els seus amics.
- 3 respostes la llista que els semblava més clara.
- 3 respostes la llista més completa que inclou els cims nous i els descatalogats.
- 2 respostes escolliren totes les llistes per no deixar-ne cap per fer.
- 2 respostes no responen directament a la pregunta i posen les llistes en dubte.
- 2 respostes la llista que els van regalar o recomanar.

12.2.8. 8a pregunta. Creus que hi ha llistes més vàlides que altres o que l'important és que cadascú agafi la que més li convenç?

Amb aquesta pregunta preteníem saber la validesa que donen a les llistes les persones que han fet els tresmils, de forma que calia que escollissin entre la resposta que "La més vàlida és la que la persona escull independentment de qui l'ha fet" o "La més vàlida és l'oficial de la IUAA". D'aquesta manera podíem esbrinar si la validesa d'una llista és la que li dona la persona en escollir-la o el fet que sigui la reconeguda com a oficial.

De les 101 respostes els resultats han estat:

- La més vàlida és la que la persona e...
- La més vàlida és l'oficial de la IUAA /...
- si desvinculem validés de oficialitat, l...
- Cadascú pot triar la que vulgui
- Difícil de respondre. Oficial és la del...
- Creo que la valida es la oficial. Pero t...
- Penso que cal seguir algun criteri, a...
- Crec que cadascú ha de fer les mont...

▲ 1/2 ▼

- La vàlida és la del Feliu Isard (al meu entendre). Si comptèssim cada roc p...
- No em preocupa el que la llista que he fet sigui més o menys vàlida,
- Jo diria que, apart de la que tenim al mirador, la més actualitzada és la del...
- Està clar que els pics principals són els que són, i els secundaris veig qu...
- No ho sé

▲ 2/2 ▼

- 67 respostes, un 66,3 %, consideren la més important la que un escull i li convenç.
- 23 respostes, un 22,8 %, consideren la més vàlida l'oficial de la IUAA.
- De la resta de respostes, 11 en total, matisen la resposta
 - 4 respostes, consideren vàlida l'oficial, però la posen en dubte pels seus criteris i incoherències.
 - 2 respostes, amb matisos, s'afegeixen a la idea que cadascú triï la llista que més li agradi.
 - 1 resposta valora la dels Cazafantasmas com la més actualitzada i complerta per tant li donen més validesa.
 - 1 resposta no li importa la validesa que tingui la llista que ha seguit.
 - 1 resposta valora la del llibre de Luis Alejos com la més vàlida perquè el llibre s'ha actualitzat recentment.
 - 1 resposta no sap quina llista és més vàlida.

Aquí veiem com la resposta que ens porta a la llista que cadascú escull, independentment del seu origen, és la majoritària, per tant es percep aquesta llibertat a l'hora d'escollir-la i una certa desconfiança del fet que tot i haver-ne una d'oficial i reconeguda, aquesta hagi de ser la més seguida, ja que qui respon taxativament així representa el 22,8 % de les respostes enfront del 66,3 % que afirma que l'important és el que un escull.

En les altres respostes que matisen les dos preguntes principals encara en trobem 4 que consideren bona l'oficial però en qüestionen la validesa. 2 respostes s'afegeixen a la idea que cadascú triï la que més el convenç. 1 resposta valora la dels Cazafantasmes per actualitzada i 1 més la del llibre de Luis Alejos per la mateixa raó. 1 resposta afirma no importar-li la validesa de la llista que ha seguit i 1 resposta més no sap quina llista és més vàlida.

12.2.9. 9a pregunta. Coneixies les diverses llistes quan et vas decantar per la que vas fer o estàs fent?

La intenció d'aquesta pregunta era saber si en escollir una o altra llista es tenia coneixement de les diverses existents. Hem pogut veure ja en les respostes anteriors que hi ha persones que sí ho sabien i argumenten el perquè de l'elecció de la seva llista. Però aquesta pregunta és més directa i va a cercar si realment tenien constància de les diverses llistes o potser van fer l'única que coneixien.

De les 101 respostes contestades els resultats són:

- 50 respostes, un 49,5 %, coneixien diverses llistes en decidir-se per una
- 47 respostes, un 46,5 % no en coneixien cap més que l'escollida
- 4 respostes més van matisar la resposta
 - 2 respostes, que al principi no en coneixien més d'una però després sí en va tenir notícia d'altres
 - 1 resposta sí les coneixia i per això va fer les dos (entenem que la de la del Feliu i la de Buyse)
 - 1 resposta afirma que no li preocupa el nombre de llistes existents

De les respostes deduïm que gairebé de la meitat dels pirineistes no coneixien cap més llista que la que van escollir en el seu moment, per tant el tema de les diverses llistes no era un fet conegut o almenys al que donessin gaire importància. L'altra meitat sí les coneixia i per tant van fer una elecció al principi o durant el projecte. No hem preguntat sobre aquest tema específicament, però sí hem pogut anar deduint a través de la validesa que donaven a cada llista o altres matisacions que han fet les raons perquè han escollit la llista que van seguir o segueixen.

12.2.10. 10a pregunta. Saps com s'havia elaborat cada llista i els criteris que es van seguir en la seva confecció?

Aquesta pregunta venia a reforçar si la persona enquestada tenia coneixements del que hi havia darrere de les diferents opcions, fet que la podria haver influenciat a l'hora de triar una llista o altra. Aquí la pregunta era oberta perquè poguessin explicar-se.

De les 101 respostes els resultats foren aquests:

- 50 respostes, afirmen que sí els coneixien
- 35 respostes no ho coneixien
- 12 respostes que més o menys
- 2 respostes no saben, no contesten

Per tant veiem que majoritàriament la resposta és que coneixen els criteris amb què s'han elaborat les llistes, ni que sigui de manera incompleta. A aquests afegirem els que afirmen que més o menys que deduïm que saben per sobre alguna dada del que va fer configurar les llistes. Els qui afirmen que no ho saben són 35, una xifra també important ja que denota que una tercera part del total no saben res dels criteris amb què s'elaboraren. En resum les respostes en revelen que hi ha més de la meitat de respostes que sí tenien coneixement dels criteris que hi ha darrere les llistes, per tant la gent disposava d'informació a l'hora de seguir-les i ho feien.

13. Conclusions

13.1. Conclusions de la hipòtesi

Lligant amb la hipòtesi inicial hem pogut verificar que la llista de Juan Buyse és la més seguida per diverses raons com la seva oficialització per les federacions i la UIAA.

La gent que coneix les llistes i que sap que l'oficial compta amb actualitzacions per part dels Cazafantasmas, accepta aquestes com les més completes i l'empraran com una extensió de l'oficial.

La llista de Feliu Izard, tot i comptar amb el reconeixement dels membres del Centre Excursionista de Lleida, on és força seguida, no serà gairebé coneguda fora d'aquest àmbit.

13.2. Conclusions del treball

1. **La primera** conclusió que traurem quant a l'origen de les llistes, serà els Pirineus representaven un terreny inexplorat en la seva part més abrupta, l'interès geogràfic i econòmic no anava més enllà de la zona de pasturatges estivals. A partir dels estudis de Vicent Chausenque al 1834 serà quan es disposarà del primer estudi extens sobre els Pirineus francesos, amb algunes incursions el territori espanyol, per tant cronològicament ens situem en una època relativament moderna. Serà al 1932 que apareix la primera llista de tresmils com a tal, no encara de tota la serralada, només de la zona aragonesa. A partir d'aquesta, les més de 15 propostes que la seguiran, s'aniran complementant de diverses maneres: a) a base d'aportacions personals, b) sovint observem que unes es complementaven amb les altres i el nombre de cims s'anirà incrementant i corregint quant als noms i alçades. D'aquesta manera s'arriba, a la dècada dels 80-90, a la base de les llistes actuals.
2. **La segona** conclusió serà que les llistes contemporànies es fan amb una base sòlida cartogràfica, amb el coneixement de les llistes anteriors i amb la voluntat de definir unes propostes fiables i definitives, per això Feliu Izard amb un equip d'amics

pirineistes estudia les diferents propostes anteriors i sobre el terreny corregeix i fixa els cims que conformaran la seva llista.

Juan Buyse anirà un pas més enllà i formarà un l'equip dels tresmils organitzat expressament per elaborar la llista que més tard serà reconeguda per les diferents federacions de muntanya i al 1995 per la UIAA (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme).

Per tant conclouem que quan la base fou suficientment sòlida es pogueren fer les llistes més completes que cercaran ser fiables per qui les vulgui seguir. Es recolliran en publicacions i tindran gran difusió entre els interessants.

3. **La tercera** conclusió és que tot i que les llistes es van fer a partir d'equips, les maneres de treballar, els criteris i objectius marcats pels seus respectius líders va fer que hi hagués fortes tensions tant en el si de l'equip dels tresmils com entre els líders d'ambdues propostes, fet que impossibilità la col·laboració per aconseguir una proposta consensuada.
4. **Quarta** conclusió és que a partir de la disposició d'aquestes llistes s'incrementa l'interès per pujar tots els tresmils del Pirineu i la gesta serà un repte que es plantejaran molts muntanyencs, això unit a un moment en què els Pirineus disposen de bones comunicacions per carretera i a nivell social hi ha un gran boom per la pràctica d'esports d'aventura i alpinisme en general.
5. **La cinquena.** La llista de Feliu Izard representarà un incentiu per continuar el seu projecte, quan assoleix centenar de tresmils,, fins a completar-los tots, ja que no disposa d'una llista que consideri completa. L'objectiu final, però no serà l'aconseguir-ne una d'oficial, sinó que aquesta sigui un element motivador per la gent que emprengui la conquesta de "tatxar" tots els tresmils del Pirineu. La conclusió que n'hagi fet fins a 11 edicions és repartir-la a quanta més gent millor i que la cerimònia del piolet es perpetui.
6. **Sisena** conclusió. La llista de Juan Buyse, líder de l'equip dels tresmils, es farà amb una intenció obsessiva d'esdevenir la llista definitiva, reconeguda i oficial.

La seva forta personalitat marcarà la metodologia de treball, que serà a partir de fitxes, correspondència entre els membres de l'equip i amb uns criteris que intentaran definir els cims d'una manera inequívoca.

Aquest objectiu toparà amb contradiccions ràpidament i esclaten les tensions sobretot pel tema de posar noms als cims i també pel descobriment del passat nazi de Buyse.

El resultat, però acaba sent bastant rigorós tot i les incoherències que hi pugui haver i amb l'autoritat que li proporciona haver treballat amb un ampli equip, aconsegueix que tot i amb matisos, la seva llista sigui reconeguda per les diverses federacions regionals, la francesa, l'espanyola i finalment la UIAA. La seva voluntat que fos l'obra definitiva el portarà a publicar-ho com un estudi enciclopèdic de més de 450 pàgines que repassen tota la temàtica relacionada amb la serralada.

7. **Setena** conclusió és que l'evolució de les llistes posteriors prendran la de Juan Buyse com a base. De forma que el grup dels Caçafantasmes cenyint-se al criteri més clar i indiscutible dels criteris de l'equip dels tresmils, "un cim a de tenir tresmil metres i almenys 10 metres de prominència amb el cim més proper per considerar-se un altre tresmil" estan actualitzant la llista dels 212 considerats oficials, amb cims que s'han mesurat de nou i no arriben als tresmil metres, cims que no tenen la prominència estipulada i cims que no havien estat recollits i sí la tenen. Per tant la conclusió és que la nova llista "oficial" és la seva.

D'aquesta forma, Luis Alejos, que en el seu llibre de rutes als tresmils del Pirineu, fa de "notari" de les troballes dels Caçafantasmes i ho reflecteix en la seva "definitiva" llista dels 217 cims, actualitzada en la sisena edició de l'any 2020.

A partir d'aquí en les enquestes hem trobat seguidors de llistes combinades dels cims nous, amb els descatalogats i dubtosos, com l'anomenada llista de la "samarreta de tots els 3.000", la del llibre de Lluís Borràs o les publicades en diverses webs com "mirador.cat" entre d'altres. Per tant hi ha muntanyencs que com més cims hi hagi

més motivats estan en el projecte amb l'afany de fer-los absolutament tots i com més millor.

8. **Vuitena** conclusió. El fet que els criteris emprats per la llista de Juan Buyse i Feliu Iazard fa que encara hi hagi propostes com la de Joan Ramon Segura que afirma que la llista consensuada hauria de ser la dels cims principals sense contemplar els secundaris, per tant les propostes no cessen d'arribar.
9. **Novena** conclusió. El debat entre els qui van elaborar les llistes sembla que ha estat superat, de les entrevistes en concloem que donen per escrit i plasmat el resultat de les seves propostes.

Les polèmiques que van sorgir, tot i que encara puguin seguir vives, ja no presenten recorregut com en el moment en què les llistes s'estaven elaborant i no hi ha interès per revifar el debat.

10. **Desena** conclusió. La participació femenina en aquest repte no ha faltat tot i que clarament ha estat protagonitzada per homes, en definitiva, com la resta de disciplines esportives, en que la dona ha estat invisibilitzada de forma continuada. A partir de les dos lleidatanes entrevistades hem vist com el fet de ser dona no és un inconvenient i com disposar d'un company o grup d'amics ha jugat a favor de la consecució dels seus objectius.
11. **Onzena** conclusió. El projecte de fer tots els tresmils, ja sigui en un llarg període de temps o en un període curt, acaba resultant un repte vital i íntim en la persona, que ho viu com una de les coses més importants de la seva vida. Per tant, tot i els personalismes, inevitables en qualsevol activitat humana, el plantejar-se fer i acabar tots els tresmils del Pirineu és una activitat que omple d'orgull els centres excursionistes i les persones que ho han aconseguit. I conseqüentment els qui ho han fet sent els primers ho han reivindicat públicament per ser-ne reconeguts.

13.3. Conclusions de l'enquesta

1. La majoria dels enquestats han acabat o estan en procés de fer tots els tresmils del Pirineu. Els que han contestat que no, pot ser que no hagin decidit encara si els faran tots o que tenen el projecte aturat. En tot cas això no els impedirà de tenir criteris sobre les llistes que han seguit en fer els seus tresmils, per tant en tenen coneixement i opinió.
2. L'edat en què inicien el projecte és majoritàriament abans del 20 en primer lloc i abans dels 15 en segon. Per tant és un repte que sol durar força anys, no s'ha preguntat específicament per això però per les entrevistes hem pogut veure com pot arribar a allargar-se a més d'una o dos dècades fer-los tots i acaba sent un projecte de vida en un període concret.
3. La gran majoria dels enquestats pertany a alguna agrupació muntanyenca. D'això en concloem que el projecte sol fer-se en grup i amb membres pertanyents al mateix club o amb afinitats comuns pels tresmils. D'altra banda, com hem pres de base la ciutat de Lleida, les enquestes s'han centrat en dos clubs lleidatans en què s'ha localitzat els qui estaven en el projecte dels tresmils. La resta de participants han sorgit dels fòrums d'internet dedicats als tresmils, d'aquí la varietat de les procedències. Aquesta discriminació positiva envers l'entorn lleidatà ha permès copsar clarament l'acceptació d'una de les llistes que parteix d'aquest territori enfront de les altres llistes que veurem que seran més seguides fora de Lleida.
4. La motivació dels enquestats per emprendre un projecte d'aquestes característiques és variada. Les principals motivacions són l'estima vers les muntanyes, els paratges on s'ubiquen i l'aventura que representa pujar tots els cims, amb la dificultat física i tècnica que representa. Dos aspectes no menys importants seran poder fer el projecte amb els amics o parella i el fet de disposar d'una llista per poder fer-ne la col·lecció completa.
5. En ser preguntats per la llista la conclusió clara és que la més seguida és la de Juan Buyse o variants que han partit de la seva proposta. Així tot i la discriminació positiva que hem fet de les enquestes entre membres del CEL i CEM Pardinyes, on podia ser

més seguida la de Feliu Izard, tres quartes parts dels enquestats han seguit, o bé la llista oficial dels 212 proposats per Juan Buyse o les actualitzacions d'aquesta que n'han fet Luis Alejos i el grup del Cazafantasmas.

6. Tot i el alt grau de coneixement de les llistes que han demostrat els enquestats les respostes han aportat dos dades interessants, alguns segueixen la primera llista que han trobat sense plantejar-se'n la validesa i altres que han seguit la que feia el grup de gent del seu voltant o club com una tradició que ja els ha servit d'excusa. Per tant tot i la força que representa el reconeixement que pugui tenir una llista en el si del club o a nivell de reconeixement oficial per les federacions, la tradició amb què es trobi la persona serà determinant moltes vegades.
7. Entrats ja en el tema de l'elecció de les llistes en concloem també dades interessants com que l'opció majoritària ha escollit la que considerava més completa i amb criteris més clars, altres la que els despertava més confiança per afinitat amb l'autor de la llista. Com hem apuntat abans alguns afirmen haver seguit la primera que havien trobat, mentre que un grup important també ha estat el disposar d'un llibre que contenia la llista el que els ha donat més confiança en aquesta.
8. Seguint amb aspectes relacionats amb la percepció de la validesa de les diferents llistes, en preguntar quina és la més vàlida, la majoria de gent s'ha decantat per la llista que escull cada persona com la més vàlida, enfront una part més petita que opina que la més vàlida és la reconeguda com a oficial. És clar que el coneixement dels conflictes entre llistes, criteris i els protagonistes de cadascuna genera tant adhesions com desconfiances, per aquesta raó es considera la llibertat personal com l'opció més valuosa tot i el que pugui representar el reconeixement de les diferents opcions de la llista oficial.
9. Una vegada analitzades les llistes, en preguntar per si es coneixien les diverses propostes existents a l'hora de fer la seva tria, podem concloure que més meitat sí, encara que sigui vagament, per tant hi ha un coneixement alt de l'existència de diverses propostes i entenem que tenen més possibilitats les llistes més publicades i reconegudes com a oficials que les que se segueixen en entorns més reduïts.

10. Per baixar un graó més en aquest aspecte de l'elecció vam voler preguntar si sabien com s'havien elaborat i els criteris que havien seguit. Aquí la resposta dels afirmatius depassa la meitat per tant concloem que hi ha un alt coneixement del que hi ha darrere de les llistes, ni que sigui per sobre. Tot i això una tercera part dels enquestats no ho saben i fins i tot no els interessa per a res com s'han fet, el que marca la tendència d'aquest que el que més els importa és disposar d'una llista i poder-la tenir de referència sense plantejar-se res més.

14. Bibliografia

14.1. Llibres

- Alejos Luis. (2000). *Los 3000 m. de los Pirineos* (3a ed.). Sua.
- Alejos Luís. (2020). *Pirineos: guía de los 3000m.* (6a ed. actualizada y revisada). Sua.
- Alejos Luís. (2020). *Pirineos: guía de los 3000m.* (6a actualizada y revisada ed.). Sua.
- Angulo Miquel. (1999). *Pirineos: 1000 ascensiones* (1a ed.). Elkarlanean
- Buyse Juan. (1993). *Los tresmiles del Pirineo: un estudio enciclopédico* (3a revisada y ampliada). Martínez Roca.
- Hodgkinson Hugh. (1986). *Los Pirineos: vademécum de viandantes* (1a ed.). Ediciones del Serbal.
- Izard Feliu. (1985). *Tres mils del Pirineu* (1a ed.). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (1987). *Tres mils del Pirineu* (4a ed. revisada i ampliada). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (1996). *Tres mils del Pirineu* (6a ed.). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (2001). *Tres mils del Pirineu* (8a ed.). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (2006). *Tres mils del Pirineu* (9a ed.). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (2014). *Tres mils del Pirineu* (10a ed.). Centre Excursionista de Lleida.
- Izard Feliu. (2015). *Tres mils del Pirineu* (11a ed. ampliada). Centre Excursionista de Lleida.
- Maeso hipolito. (2001). *¡Qué bonito son los Pirineos!* Desnivel.
- Orensanz Toni. (2018). *El nazi de Siurana*. Ara Llibres.

14.2. Articles de diari/prensa

- Ballabriga Juanjo. (1996, novembre 3). El rècord de la muntanya. *Segre : dominical*, 3-6.
- Bosch, R. M. (2012, July 29). *Nuevas mediciones confirman 212 picos de más de 3.000 metros en los Pirineos*. La Vanguardia. Consultada Juliol 15, 2021, a <https://www.lavanguardia.com/ocio/20120729/54330778111/212-picos-de-mas-de-3-000-metros-en-los-pirineos.html>

Bosch Rosa M. (2012, September 28). *Alcanzar la cima a los 81 años*. Hola. Consultada Juliol,5,2021, a <https://www.hola.com/actualidad/lavanguardia/2012092860940/alcanzar-cima-ochenta-y-un-anos/>

Cims de tres mil metres situats a les muntanyes de Catalunya. (1935, juny). *Unió Excursionista de Catalunya*, 75-92.

Giné-Janer Carles. (n.d.). *LOS CAZAFANTASMAS. MONTAÑEROS A LA BÚSQUEDA DE COTAS DE 3000 m NO RECONOCIDAS EN LA LISTA DE BUYSE*. Pyrenaica. Consultada Juliol 13, 2021, a http://www.pyrenaica.com/sumario_contenido-273.php?i=c&n=760

Gómez D. (2017, desembre). Distribución espacial y análisis ambiental de la flora alpina en los Pirineos. *Pirineos: Revista de Ecología de Montaña*, (172). <https://doi.org/10.3989/Pirineos.2017.172002>

Perona Dani. (n.d.). *Dos berguedans coronen tots els 3.000 - Regió7*. regio 7. Consultada Juliol 6, 2021, a <https://www.regio7.cat/bergueda/2015/02/22/berguedans-coronen-tots-els-3-50464560.html>

14.3. Pàgines web especialitzades

¿Cuántos tresmiles hay en el Pirineo? (2013, Decembre 10). RUTAS PIRINEOS. Consultada Juliol 15, 2021, a

<https://www.rutaspirineos.org/blog/noticias/cuantos-tresmiles-hay-en-el-pirineo>

¿Cuántos tresmiles hay en el Pirineo? | ONAS. (2020, May 20). ONAS | Deportes de montaña. Consultada Juliol 15, 2021, a

<https://www.onas.es/publicaciones/cuantos-tresmiles-hay-en-el-pirineo/>

ENTREVISTA A FELIU IZARD en Marathon New York. 42195. Consultada Juliol 12, 2021, a http://www.42195.es/entrevista_a_feliu_izard-1_32_421_0_m3.html

Fallece Juan Buyse. (2002, September 12). Desnivel. Consultada Juliol 14, 2021, a <https://www.desnivel.com/personajes/fallece-juan-buyse/>

Garcia Santi. (n.d.). *El Nazi de Siurana: su Historia Resumida*. Camino con Santiago.

Consultada Juliol 14, 2021, a <https://www.caminoconsantiago.com/nazi-siurana/>

Juan Buyse, pastor de tresmiles. (2002, September 12). Desnivel. Consultada Juliol 14, 2021, a <https://www.desnivel.com/personajes/juan-buyse-pastor-de-tresmiles/>

LISTADO OFICIAL DE TRESMILES DEL PIRINEO | Ascensiones a los tresmiles del Pirineo. (1985, August 1). Ascensiones a los tresmiles del Pirineo. Consultada Juliol 16, 2021, a <https://mattinmendis.blogspot.com/1985/08/lista-oficial-de-tresmiles-del-pirineo.html>

Los últimos glaciares del Pirineo. (2021, January 1). Cima Norte. Consultada Juliol 15, 2021, a <https://cimanorte.com/los-ultimos-glaciares-del-pirineo/>

Magda Sales culmina los tresmiles del Pirineo. (n.d.). Desnivel. Consultada Juliol 6, 2021, a <https://www.desnivel.com/alpinismo/alpinistas/magda-sales-culmina-los-tresmiles-del-pirineo/>

Núñez, T. (2013, November 28). *SOBRE LOS TRESMILES DEL VALLE DE CHISTAU.* Toño Guerra. Consultada November 14, 2021, a <https://tonoguerragabas.wordpress.com/2013/11/28/sobre-los-tresmiles-del-valle-de-chistau/>

Pirineos: Los Cazafantasmas: Lista de tresmiles de Feliu Izard (1985). (n.d.). Los Cazafantasmas. Consultada Juliol 12, 2021, a <http://cazafantasmas3000es.blogspot.com/2014/05/lista-de-tresmiles-de-feliu-izard-1985.html>

Puiggarí, Lluís. (n.d.). *Què és la prominència d'una muntanya?* Rutes Pirineus. Consultat Juliol 12, 2021, a <https://www.rutespirineus.cat/blog/noticies/que-es-la-priminencia-d-una-muntanya>

Serrano Dioni. (2015, July 26). *Homenatge a Juan Buyse. (Revista Desnivel, 2002).* – *Cornudellaweb / PrioratDigital / Segle21.cat 1998-2017.* Cornudellaweb / PrioratDigital / Segle21.cat 1998-2017. Consultada Juliol 14, 2021, a <https://prioratdigital.wordpress.com/2015/07/26/homenatge-a-juan-buyse-reportatge-revista-desnivel-2002/>

Un joven de altura y 212 tresmiles. (2006, March 31). Desnivel. Consultada Juliol 15, 2021, a <https://www.desnivel.com/alpinismo/un-joven-de-altura-y-212-tresmiles/>

ELS MEUS TRES MILS DELS PIRINEUS. (2020, March 25). *Excursions del Joan Ramon*.

Consultada Juliol 26, 2021, a

<http://excursionsdeljoanramon.blogspot.com/2020/03/els-meus-tres-mils-dels-pirineus.html>

Un valenciano de 54 años sube todos los tresmiles del Pirineo de un tirón. (n.d.). femecv.

Consultada Juliol 15, 2021, a <https://www.femecv.com/noticias/un-valenciano-de-54-anos-sube-todos-los-tresmiles-del-pirineo-de-un-tiron>

Una mujer asciende todos los tresmiles del Pirineo. (n.d.). Consultada Juliol 6, 2021, a

<https://www.barrabes.com/blog/noticias/1-937/mujer-asciende-todos-tresmiles-pirineo>

Vega, A. (n.d.). *Los más viejos de Europa, los tresmiles del Pirineo*. - Barrabes.com.

Consultada Juliol 15, 2021, a <https://www.barrabes.com/blog/noticias/1-790/mas-viejos-europa-tresmiles-pirineo>

14.4. Xarxes Socials

Laura Castellarnau Viles, la 1a... - *Esport Femení Lleida*. (n.d.). Facebook. Consultada

Novembre 22, 2021, a

<https://www.facebook.com/esportfemenilleida/posts/2700545376868805>

Club d'Escalada i Muntanya Pardinyes - cemp -. (n.d.). Facebook. Consultada Juliol 26,

2021, a <https://www.facebook.com/muntanyapardinyes/>

Tresmils. Consultada Juliol 26, 2021, a <http://tresmils.blogspot.com/>

Tresmils del Pirineu - Tresmiles del Pirineo. (n.d.). Facebook. Consultada Juliol 26, 2021,

a <https://es-es.facebook.com/groups/64063114064/>

Tresmils del Pirineu (mapa) *Llistes de cims agrupats per categories*. (n.d.). mirador.cat.

Consultada Juliol 26, 2021, a https://ca.mirador.cat/Cims/Tresmils_del_Pirineu

15. Índex de figures

Figura 1. Restitució de la Placa Ibèrica fa 65 Ma, a finals del Cretaci i principis del Paleogen.	22
Figura 2. Exemplant de <i>Dianthus monspessulanus</i>	23
Figura 3. Exemplant d'Isard.....	25
Figura 4: Muntanyencs ascendint al cim de la Munia.	28
Figura 5: Explicació del concepte de prominència entre cims.	32
Figura 6: Gravats amb els noms dels cims identificats.....	34
Figura 7: Coberta del Butlletí de l'UEC, del juny del 1935.....	35
Figura 8: Portada del llibre de Juan María Feliu.....	37
Figura 9: Portada de la revista <i>Revue Pyreneenne</i>	39
Figura 10: Portada del <i>Boletín de la Agrupación de Montañeros de Bilbao</i> , núm 15.	41
Figura 11: Portada de la primera edició de l'opuscle <i>Tres mils del Pirineu</i>	45
Figura 12: Portada de la quarta edició de l'opuscle <i>Tres mils del Pirineu</i>	47
Figura 13: Portada de la publicació <i>Piolet Juli Soler Santaló</i>	51
Figura 14: Coberta del llibre <i>Los tresmiles del Pirineo</i> . 3a edició.....	70
Figura 15: Coberta del llibre <i>Los tresmiles del Pirineo</i> . 5a edició.....	73
Figura 16: Portada del llibre <i>Pirineos. Guia de los 3.000. 414 itinerarios a los 217 tresmiles</i>	77
Figura 17: Capçalera del blog dels "Cazafantasmas"	83
Figura 18: Entrada al blog de Joan Ramon Segura "Els meus tres mils dels Pirineus". ...	98
Figura 19: Celebració del darrer cim de Magda Sales a l'Aragüelles.	107
Figura 20: Darrer cim de Laura Castellarnau a la Pica d'Estats.	109

Annex 1. Recull de premsa

Los más viejos de Europa, los tresmiles del Pirineo

Hipólito Maeso es un montañero que desde hace más de veinte años dedica parte de sus vacaciones a realizar alguna ascensión en esta vieja cordillera. Este año se planteó un reto más ambicioso, conseguir las cimas de los 212 picos que superan la barrera de los tresmil metros, en un mes.

Barrabés, 1999

Hipólito Maeso Rueda

...esta entrada la queremos dedicar al alpinista Hipólito Maeso. Este madrileño de nacimiento, y pirineista de adopción, además de destacar por un currículum de ascensiones y escaladas impresionante, tiene lo que creemos que es una hazaña difícil de igualar: hacer todas las cumbres de la lista de los 212 en 34 días seguidos de actividad, a pie íntegramente y la inmensa mayoría en solitario.

Hipólito Maeso hizo estas ascensiones durante el verano de 1999, precisamente el año que cumplía 50 primaveras, demostrando que no era necesario ir a cordilleras exóticas para hacer hazañas alpinísticas de primer orden. El relato de su recorrido está recogido en el libro que él mismo publicó en 2001: "Qué bonitos son los Pirineos", obra que en la actualidad es bastante difícil ya de encontrar.

Blog cazafantasmas3000es.blogspot.com, miércoles, 10 de agosto de 2011

Un joven de altura y 212 tresmiles

Con tan sólo 16 años, el alpinista Javier Fernández ha coronado ya los 212 tresmiles de los Pirineos, según la lista oficial de la UIAA.

El joven valenciano Javier Fernández puede contar ya entre sus méritos el haber ascendido a la temprana edad de 16 años, los 212 tresmiles de los Pirineos, según la lista oficial de la Unión Internacional de Asociaciones de Alpinismo (UIAA).

A los ocho años, contagiado por la afición de su padre, Javier realizó su primera incursión pirenaica empezando por lo más grande, el Aneto. Habría que esperar la llegada de los fines de semana, de las vacaciones de verano y del buen tiempo, para que este joven prodigio pudiese completar su hazaña.

Desde los Astazous hasta la clásica cresta de Salenques, siempre en compañía de su padre y a veces con la familia al completo, fue el 2 de septiembre de 2005 cuando Javier coronaba su última cumbre, el pico Boum. Consigue entonces, completar los tresmiles pirenaicos, cumpliendo su reto personal y quizás convertirse en la persona más joven en lograr esta marca.

La Torre Cordier, descubierta como tresmil por el geógrafo Tófol Tobal.- Foto: Dioni Serrano
La Torre Cordier, descubierta como tresmil por el geógrafo Tófol Tobal.- Foto: Dioni Serrano

La «topolémica»

Por si fuera poco, y para no quedarse corto, Javier ha añadido a la lista la Torre Cordier y el pico Lentilla, cumbres que no figuran en el censo oficial de la UIAA. La primera fue descubierta en el 2004 por el geógrafo Tófol Tobal y el alpinista Jordi Pons y según la pareja catalana, la cima presenta una altitud de 3.011 metros. El Pico de la Lentilla, de unos 3.157 metros, está incluido dentro del libro «Tresmiles del Pirineo» de la Editorial Desnivel.

Pero... ¿cuántos tresmiles hay en los Pirineos? En la década de los ochenta, el belga Juan Buyse coordinó el Equipo de los Tresmiles con el objetivo de unificar criterios y hacer un recuento exhaustivo de los picos con esta altitud. El resultado dio lugar a uno de los catálogos más completos sobre las cimas de más de 2.999 metros y que se convirtió en

el censo oficial de la UIAA. La obra del ya fallecido Buyse está abierta a revisiones, como indica en uno de sus capítulos.

Sin embargo, algunos clubes pirenaicos catalanes difieren del cálculo realizado por Buyse. Consideran que en los Pirineos hay 162 picos de esta altitud. A pesar de la «topolémica», el catálogo de Buyse es una de las listas que más aceptación tiene entre los montañeros.

Desnivel. Viernes, 31 marzo 2006

Un valenciano de 54 años sube todos los tresmiles del Pirineo de un tirón

Josep Antoni Martín, un valenciano de 54 años aficionado a las marchas de largo recorrido, a las carreras de montaña y al montañismo en general, ha subido a todos los tresmiles del Pirineo de un tirón. Josep Antoni empleó 39 días en subir a la cumbre de los 212 tresmiles «censados».

Desnivel, lunes, 31 octubre 2011

Nuevas mediciones confirman 212 picos de más de 3.000 metros en los Pirineos

¿Hay que considerar tresmiles sólo los picos principales o también los secundarios?

El grupo Los Cazafantasmas busca nuevos picos que reúnan los requisitos

La pregunta del millón: ¿cuántos tresmiles tienen los Pirineos? Cien, 124, 161, 212... Ninguna de estas cifras es del agrado de todos. Además, el número de tresmiles se mantiene en continua evolución gracias a nuevas investigaciones y a la actualización de las mediciones que realizan los institutos geográficos de España y Francia, el Cartogràfic de Catalunya y el Sitar aragonés. La polémica ya estalló en 1990 cuando un equipo de 34 expertos dirigido por el empresario belga afincado en Catalunya Juan Buyse publicó un exhaustivo estudio sobre la materia, Los tresmiles del Pirineo (Martínez Roca), rápida y

furibundamente contestado desde diferentes frentes, aunque la UIAA (Unión Internacional de Asociaciones de Alpinismo) lo avaló como el registro oficial. Buyse propuso 212 cimas, el mismo número con el que ahora trabaja un entusiasta grupo de montañeros, bautizados Los Cazafantasmas. En el número coinciden, pero no en las montañas que integran esta lista.

Rosa M. Bosch. La Vanguardia, 29/07/2012. Actualizado a 30/07/2012

161 cumbres. Magda Sales culmina los tresmiles del Pirineo

El pasado domingo se convertía en la primera mujer en lograrlo, 'tachando' su última cima, el Aragüells

Más de un siglo y medio después de la primera ascensión femenina a un tresmil pirenaico, Miss Ann Lister coronó el Monte Perdido en 1830, la alpinista catalana Magda Sales se convertía el pasado fin de semana, en la cima del Pic Aragüells (3.037 m), en la primera mujer que consigue coronar todas las cimas superiores a dicha cota, ligada históricamente a esta cordillera, de la misma forma que los ochomiles han marcado el descubrimiento del Himalaya o los cuatromiles son uno de los referentes de los Alpes.

Al menos, desde el Centre Excursionista de Lleida, al que pertenece Magda, no tienen constancia de que ninguna alpinista haya logrado 'tachar' todas las cumbres de esta lista, sujeta a multitud de versiones e interpretaciones. Magda se ha guiado por la relación de picos que su propio club considera como auténtica, y que reconoce un total de 161 montañas superiores a 3.000 metros, según su octava y última reedición. Un recuento más reducido que el realizado por el Equipo de los Tresmiles de Juan Buyse, que bajo homologación de la UIAA, establece un total de 212 tresmiles en Pirineos.

Desnivel, 20 de setiembre de 2001.

Fer el cim amb vuitanta anys

Lluís Garrofé, a punt de fer 81 anys, culmina el pic número 162 de més de 3.000 metres

A les 3.30 de la matinada Lluís Garrofé ja estava aixecat, llest per pujar al cotxe i encarrilar més de 150 quilòmetres des del poblet lleidatà de Tartareu, a prop de Balaguer, fins a l'hospital de Benasc per carreteres sinuoses. Allà l'esperaven desenes d'amics excursionistes per pujar el Tuc de Mulleres, de 3.011,8 metres. Amb aquest pic, Garrofé, a punt de fer els 81 anys, culminava dissabte passat el seu tresmil número 162 i completava així la llista de cims de més de 3.000 metres d'altura del Pirineu elaborada per Feliu Izard.

[...]

Un nen avança ràpid el veterà caminant. Va a tota pastilla i el pare corre al darrere: Oriol Català, del Centre Excursionista de Lleida, només té vuit anys però el Mulleres ja és el seu quart tresmil. Al petit li sobra energia i encara no ha après què és això de modular l'esforç que pregona el mestre Garrofé. Algun exalumne de les seves classes de matemàtiques i de ciències naturals de Balaguer també l'acompanya en l'ascens.

Rosa M. Bosch. La Vanguardia 28/09/2012

Un lleidatà de només 26 anys completa tots els 3.000 del Pirineu

Aleix Barberà, lleidatà resident a Sant Cugat del Vallès, va cloure el repte aquest dissabte | L'aragonesa Tuca de les Culebres, de 3.050 metres, el darrer dels 212 cims de 3.000 metres

El lleidatà Aleix Barberà Giné, de només 26 anys, ha aconseguit completar tots els cims de més de 3.000 metres del Pirineu després de coronar aquest dissabte l'últim que li faltava, l'aragonesa Tuca de les Culebres (3.053 m), a l'Aragó.

L'alpinista, resident a Sant Cugat del Vallès des de fa dos anys, podria ser el lleidatà més jove en haver ascendit tots els tresmil del Pirineu, tal com confirmen fonts del Centre Excursionista de Lleida (CEL), entitat a la qual pertany. El ponentí ha seguit el camí del seu tiet, Carles Giné-Janer, qui li va inculcar de ben petit la passió per la muntanya i que va completar els tresmil del Pirineu l'11 de setembre de 2009, amb una festa a l'occità Pic de l'Estaranha (3006 m).

Llista Buysé i llista Izard

Barberà ha seguit dos llistes de tresmils de referència. De manera que ha fet els 212 cims del recull "oficial" de la Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme (UIAA), feta per Juan Buysé, i els 162 que reconeix el CEL, catalogats per Feliu Izard.

Tot soci de l'entitat lleidatana que aconsegueix la proesa rep el piolet que hauria pertanyut a Juli Soler, un dels impulsors del muntanyisme català, després de l'ascensió a l'últim cim. Aleix Barberà ha ajornat aquesta celebració per a l'any que ve, amb la tornada del bon temps i després de superar un altre repte: acabar els cinc cims que li queden de la llista dels "caçafantasmes".

Albert Font-Tarrés. Nació Digital. Lleida, 11 d'octubre de 2015

¿Cuántos tresmiles hay en el Pirineo?

La cifra "oficial" es de 212, esta cifra es la que arrojó el censo elaborado por expertos españoles y franceses hace más de 25 años y es la reconocida por la UIAA (Censo UIAA). La polémica está servida y no todo el mundo está de acuerdo con esta cifra ya que en el listado se incluyen agujas, cumbres secundarias, torres, etc... abiertas a interpretación. En listados alternativos el uso de nuevas tecnologías como el GPS ha hecho caer algunas cumbres del listado e incluir otras inicialmente descartadas. Algunos autores cifran en 213, 214, listados de referencia contabilizan actualmente en 215 y otros incluso en 217 las cumbres superiores a los 3000 m dignas de estar en ese listado. Otra gran polémica

sin duda es el nombre impuesto a algunas de sus cumbres, esto ya generó desavenencias en el grupo de expertos que realizó el trabajo casi desde el comienzo. Fundamentalmente el problema ha sido el haber renombrado en las últimas décadas algunas cumbres, abandonando la toponimia tradicional en muchos casos, especialmente las del Pirineo Aragonés.

¿De dónde sale el listado?

El censo reconocido por la UIAA se debe al trabajo realizado por el polémico Jan Buyse (1913 Flandes – 2002 Siruana) y a más de una veintena de colaboradores en la década de los 80 y 90 del pasado siglo. Buyse coordinó durante años un grupo de voluntarios franceses y españoles que arrojaron datos referentes a la toponimia, altitudes, características geológicas etc... conformando así el listado definitivo. El trabajo realizado por Buyse y sus colaboradores fue difundido en el libro “Los Tremiles del Pirineo. Un estudio enciclopédico”, editorial Martínez Roca. Agotado hace años, sólo se encuentran ejemplares de segunda mano en la red, hoy en día encontramos otras publicaciones, actualizadas a criterio de su autor que toman como base este trabajo.

Este trabajo aglutinó, integró y amplió distintos trabajos previos parciales e inconexos entre sí, elaborando así el primer censo completo de la cordillera. Fue revisado en varias ocasiones, nunca tuvo carácter definitivo por sus autores, dejando la puerta abierta a futuras modificaciones. A pesar del tiempo transcurrido y de las valiosísimas aportaciones realizadas, este censo sigue igual que como se publicó definitivamente por la UIAA en 1995. Independientemente de la polémica que en su momento suscitó y que aún hoy sigue viva, el reconocimiento de la labor de Buyse y su grupo de colaboradores es prácticamente unánime. También hay cierto consenso en la forma de aglutinar la gran cantidad de picos para su catalogación en 11 zonas (primera imagen). alguna de ellas incluye dos macizos claramente diferenciados pero muy próximos entre sí.

<https://www.onas.es> , 20 de mayo de 2020

Tuit publicat el 10 d'agost de 2020, amb motiu del darrer tresmil de Laura Castellarnau

← Tuit

Esport Femení Lleida @FemeniEsport

Laura Castellarnau, 1a lleidatana en CORONAR els 217 tresmils dels #Pirineus !
Anys de reptes, de planificació, d'escalar i de coronar els cims.

⚠️🔍 A la @FEEC_cat i @fedme_es no els consta que cap dona ho hagi assolit abans !
Enhorabona Laura 🏆👏

#EsportFemeniLleida 💜💚

Esport Femení Lleida i 9 usuaris més

11:49 a. m. · 10 d'ag. de 2020 · Twitter for iPhone

28 Retuits 4 Tuits amb cita 97 Agradaments

Tereseren @tereseren · 11 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @aralleida @FemeniEsport i a 10 usuaris més
L'any 2001 els va acabar la lleidatana Magda Sales Miret, podeu veure-ho al Desnivel i l'article al meu twitter

1 3 4

Esport Femení Lleida @FemeniEsport · 11 d'ag. de 2020

👏👏👏 A Lleida tenim molt talent.
La Magda amb els 212 tresmils (xifra oficial fins al 2015). Ara la Laura amb els 217 pics.

Dona+Esport+Lleida sempre és un bon vincle!

1 1 2

Tereseren @tereseren · 11 d'ag. de 2020

Si! Bon talent tenim!!! N'estem molt orgulloses! Però això del nombre de tresmils és molt controvertit, tot depèn de qui fa la llista (o quina llista segueix l'esportista). En @feluizard us ho pot explicar millor que jo.

1 1 2

Esport Femení Lleida @FemeniEsport · 11 d'ag. de 2020

L'important és que les dones SON i PRACTIQUEN esport. Sigui quin sigui. I d'això cal deixar-ne constància. I més si es compleixen fites com aquesta

2 1

Tereseren @tereseren · 11 d'ag. de 2020

👏👏👏👏

1 1

Pere Farrero @pere_farrero · 10 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @ValdeBoi i a 10 usuaris més
Enhorabona Laura 👍👍

1 1 3

neus bernaus isant @latardivel · 10 d'ag. de 2020

Enhorabona a la Laura, però no és la primera lleidatana en aconseguir-ho. La primera va ser la Magda Sales Miret, ja fa uns quants anys i al Centre Excursionista de Lleida ho vam celebrar com cada cop que algú dels seus socis els assoleix

1 2 3

Esport Femení Lleida @FemeniEsport · 11 d'ag. de 2020

Hola!!! Les lleidatanes molen molt. Només hi ha una petita diferència respecte el rècord de la Magda i és que la xifra fins al 2015 era de 212 tresmils. I ara és de 217. I a les federacions no els consta que ninguna dona hagi assolit aquests 217 🙄

3 1 3

Xavier Palau @XavierPalau5 · 11 d'ag. de 2020

Moltes felicitats Laura.. això de les llistes és una mica confús... Igual d'aquí a uns anys la llista oficial serà de 225 pics i no per això deixaràs de tenir-los tots fets ja que amb gairebé tota seguretat els has fet per cresta i també els tindràs fets.. Com la Magda fa 19 anys

1 2 3

Esport Femení Lleida @FemeniEsport · 11 d'ag. de 2020

La llista no deixa de ser una llista. Això està clar. Però la satisfacció que et queda quan t'has l'últim tresmil... Deu ser brutal!!! 😄

2 1

Tereseren @tereseren · 11 d'ag. de 2020

No hi ha llista oficial! M'ho acaben de confirmar avui. Caldria rectificar la notícia oi?

1 1

FEEC @FEEC_cat · 10 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @fedme_es i a 9 usuaris més
Felicitats Laura.

2 4

EsportistesxRep @EsportistesxR · 10 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @jordimerino75 i a 11 usuaris més
Orgull 🙌🙌 #DonalEsport

2 4

vallboi@vallboi.com @ValdeBoi · 10 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @FEEC_cat i a 9 usuaris més
Felicitats Laura 🙌!!!

1 3

Bianca Edith Martha @BiancaEdithMa12 · 11 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @aralleida i a 10 usuaris més
Bravooo Laura 🙌🙌🙌🙌

1 3

Refugi d'Estaon @RefugEstaon · 11 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @FEEC_cat i a 10 usuaris més
Moltes felicitats! 😄

1 3

Mònica @monicasistac · 11 d'ag. de 2020

En resposta als usuaris @FemeniEsport @jordimerino75 i a 11 usuaris més
Enhorabona!!! Sempre es una al.llegría i se'm omple d'orgull l'ego femení de veure aconseguir els reptes d'una dona.Endavant i que no ens parin!!!!

1 3

Annex 2. Enquesta

Enquesta a totes les persones que han fet els tres mil del Pirineu o estan en el procés / Encuesta dirigida a las personas que han completado la lista de los tres mil del Pirineo o están en el proceso

Hola, primer que tot em presentaré, sóc xxxxxx i estic fent el treball de recerca de final de Batxillerat a l'Institut xxxxxx. El meu treball tracta sobre les diferents llistes de 3.000 del Pirineu elaborades, l'acceptació i vigència que han tingut i tenen entre la comunitat muntanyenca. Per això us voldria demanar que responguéssiu aquesta breu i ràpida enquesta. Si voleu estendre-us en alguna pregunta m'ho podeu fer arribar al correu electrònic xxxxx@gmail.com, us agraeixo molt la vostra col·laboració.

Hola, primero que todo me presentaré, soy xxxxxx y estoy haciendo el trabajo de investigación de final de Bachillerato en el Instituto xxxxxx. Mi trabajo trata sobre las diferentes listas de 3.000 elaboradas, la aceptación y vigencia que han tenido y tienen entre la comunidad montañera. Por eso quisiera pedirlos si pudierais responder esta breve y rápida encuesta. Si deseáis extenderos en alguna pregunta me lo podéis hacer llegar al correo electrónico xxxxxx@gmail.com, os agradezco mucho vuestra colaboración.

* Obligatori

1. Nom i cognoms/ Nombre y apellidos *

- La vostra resposta...

2. Has acabat la llista dels tres mil del Pirineu o tens en projecte acabar-la? / ¿Has terminado la lista de los tres mil del Pirineo o tienes en proyecto acabarla? *

- Sí
- No
- Altres:

3. Amb quina edat vas començar a fer els 3.000? / A que edat empezaste a ir a hacer 3.000? *

- <15
- <20
- <30
- <35
- <40

4. Pertany a algun Centre Excursionista o club de muntanya? Ens pots dir a quin? / ¿Perteneces a algún Centro Excursionista o club de montaña? ¿Nos puedes decir a cuál? *

- La vostra resposta...

5. Què t'ha motivat a realitzar aquest projecte? / ¿Qué te ha motivado a realizar este proyecto? *

- La vostra resposta...

6. Quina llista has emprat o empres per completar tots els cims? / ¿Qué lista has utilizado o utilizas para completar todas las cumbres? *

- La de Juan Buyse (Oficial segons la IUAA) / La de Juan Buyse (Oficial según la IUAA)
- La de Feliu Izard (Centre Excursionista de Lleida) / La de Feliu Izard (Centre Excursionista de Lleida)
- Altres:

7. Què et va fer escollir una llista en concret? / ¿Qué te hizo elegir una lista en concreto? *

- La vostra resposta...

8. Creus que hi ha llistes més vàlides que altres o que l'important és que cadascú agafi la que més li convenç? / ¿Crees que hay listas más válidas que otras o que lo importante es que cada uno escoja la que más le convence? *

- La més vàlida és la que la persona escull independentment de qui l'ha fet / La más válida es la que la persona escoge independientemente de quien lo ha hecho
- La més vàlida és l'oficial de la IUAA / La más válida es la oficial de la IUAA
- Altres:

9. Coneixies les diverses llistes quan et vas decantar per la que vas fer o estàs fent?

/¿Conocías las diferentes listas cuando elegiste la que hiciste o estás haciendo? *

- Sí
- No
- Altres:

10. Saps com s'havia elaborat cada llista i els criteris que es van seguir en la seva confecció? /¿Sabes como se había elaborado cada lista y los criterios que se siguieron en su confección? *

- La vostra resposta...

